1
2-8 martie
1993

LUMEA

MUZEUL PRESEI SEVER BUCU
JUDEȚUL ILFOV
NR. D.555

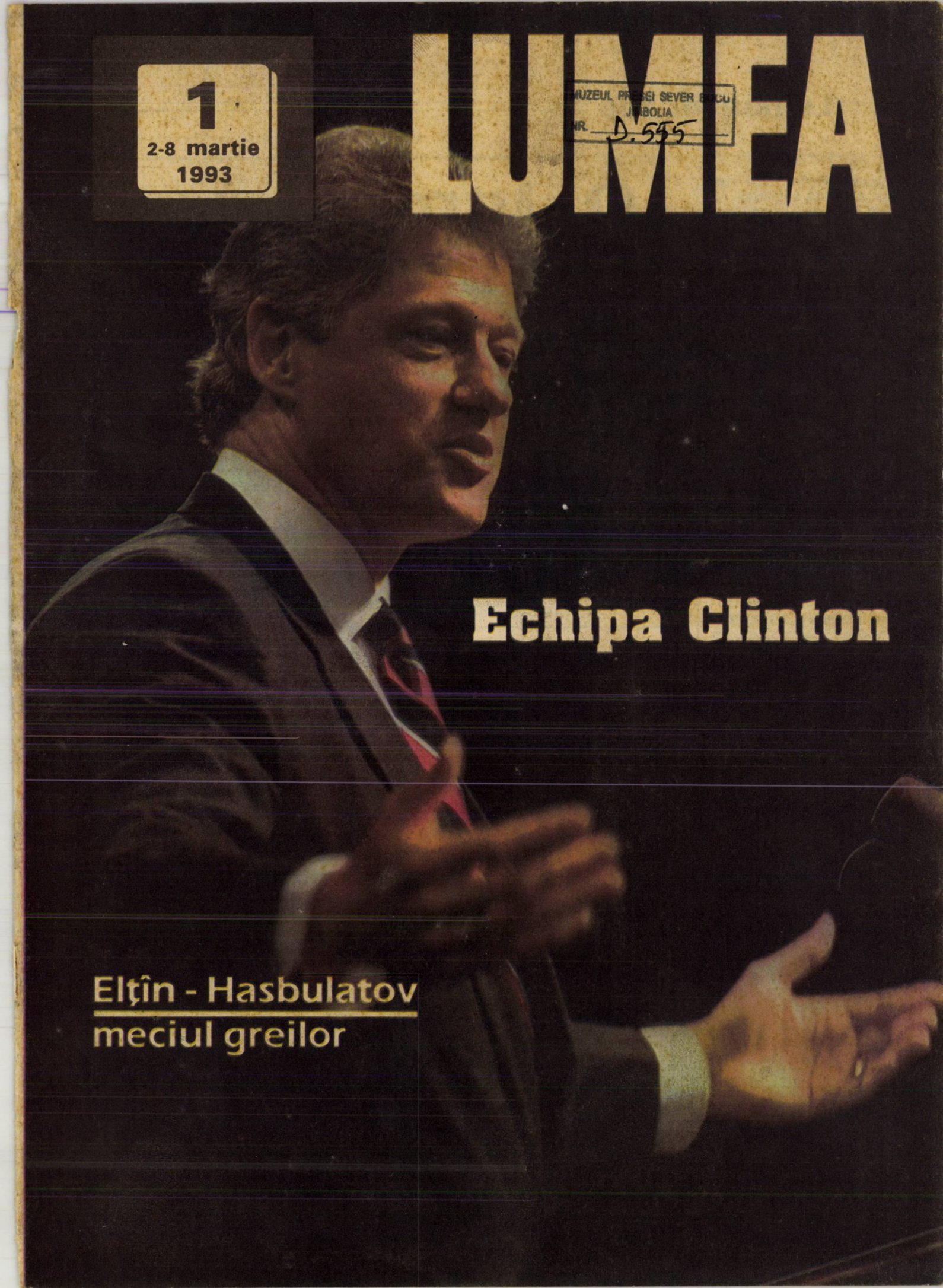

Echipa Clinton

Elțîn - Hasbulatov
meciul greilor

O lume părăsită?

Vine vremea, trece vremea, şi uite că americanii nu vor să plece din Europa. Contrar celor mai multe previziuni din perioada (lor) electorală, inclusiv ale unor "experţi" de prin partea locului (care ne aparţin de drept), ei se dovedesc mai puţin înclinaţi spre izolaţionism, spre ruperea punţilor cu unii aliaţi tradiţionali şi cu unele zone care intră sub incidenţa intereselor lor geostrategice. Recentele şi actualele "mişcari" ale preşedintelui Clinton în problema războiului din fosta Iugoslavie, respingerea surprinzătoare a rezolvărilor preconizate de planul Owen-Vance, ca şi invitaţia adresată Rusiei la o mai mare implicare în căutarea de soluţii politice, atestă, pe deplin, o anumită insistenţă a partenerului de peste ocean, dar şi o vagă nemulţumire faţă de modul cum Europa occidentală - creditată, pînă acum, cu un oarecare rol de "arbitru" - a ştiut, a putut şi a reuşit să-şi asume noile responsabilităţi. Decizia paraşutării de ajutoare în estul Bosniei - oricît de precaut plasată sub auspiciile Naţiunilor Unite, ale unei organizaţii ce pare a resimţi nostalgia unui comportament autonom - confirmă şi accentuează această orientare (previzibilă, totuşi, din o mie de motive) a politicii americane.

Întrevedere William Clinton-Boutros Boutros Ghali, la Casa Albă, pe tema paraşutării de ajutoare în estul Bosniei

A fost această iniţiativă - destul de ciudată, controversată şi încă fără un termen precis de concretizare - unul dintre evenimentele incontestabile ale săptămînii de care ne despărţim, una dintre acele evoluţii-aisberg, foarte complexe, care, dincolo de aparenta lor banalitate, se plasează pe apele timpului cu vaste suprafeţe acoperite. Semn neîndoios al menţinerii crizei iugoslave în cea mai strictă actualitate, ca tragedia în sine, ca gravitate, ca posibile implicaţii, puse în evidenţă şi de continuarea luptelor în diferite zone, de ampla mişcare diplomatică din regiune (în care, desigur, se înscrie şi importanta vizită a preşedintelui Dobriţa Ciosici la Bucureşti), de noul apel în vederea reuniunii părţilor la "masa verde", de la New York. Semn neîndoios că există în Balcani, la ora de faţă, în aşa-numitul (dar din ce motive?) "viespar" al Europei, alături de ceea ce se poate vedea cu ochiul liber, un ghem de contradicţii şi de interese mai puţin avuabile, o adevărată escaladă a luptei pentru sfera de influenţă. Mergem înainte? Mergem înapoi? Şi cum se va numi noua pace?

Dacă SUA par a fi în "expansiune", dorind să-şi consolideze un **leadership** mondial, fosta URSS pare în decompresiune. Valul de evenimente din ultimul timp, confruntarea Elţîn-Hasbulatov şi criza constituţională, condamnarea lui Gorbaciov (de către un tribunal ad-hoc "al poporului") la "pedeapsă veşnică", dar mai ales marea demonstraţie pro-comunistă de la 23 februarie, care a reunit circa 10.000 de participanţi, civili şi militari, demonstrează persistenţa unui potenţial exploziv încă neconsumat, ba chiar sporirea şi agravarea lui. Cu toate acestea, observatorii binevoitori continuă să ne atragă atenţia - şi poate că bine fac - că "fosta" Uniune e, totuşi, actuală, că ea deţine cele mai puternice forţe militare convenţionale din lume şi că arsenalul ei nuclear e departe de a fi fost dezafectat. Aviz amatorilor de combinaţii strategice pripite!

Peste Înălţimile Golan, noul secretar de stat american Warren Christopher (revenit, la Departamentul de Stat, în echipa lui Clinton, după ce s-a mai aflat, aici, ca adjunct, pe vremea texanului Jimmy Carter) a efectuat, în acestă

Dacă unii ar dori furnizarea lor pe calea aerului, aceşti copii din Sarajevo se bucură de sosirea ajutoarelor umanitare internaţionale pe cale terestră, obişnuită

Aspect de la demonstraţia organizată la Moscova, la 23 februarie, cu prilejul Zilei apărătorilor patriei - noua denumire a armatei roşii

Turneul secretarului de stat Warren Christopher în Orientul Mijlociu a cuprins şi Beirutul, unde oaspetele american a conferit cu preşedintele Elias Hraoui (centru) şi cu premierul Rafik Hariri (dreapta)

săptămînă, un simbolic zbor de recunoaştere, nu de plăcere. Dar acest amănunt s-ar putea să constituie tocmai "cheia" primului său turneu diplomatic în Orientul Mijlociu, în noua calitate, consacrat reluării şi intensificării procesului de pace. Căci, este pentru prima dată cînd, la Ierusalim, s-a declarat oficial că Israelul ar fi dispus să retrocedeze Siriei teritoriul cucerit în 1967, în schimbul unor aranjamente de pace "extrase" din pachetul complicatelor probleme ale regiunii. Iar acestea sînt, cum se ştie, numeroase. Una dintre ele este reîntoarcerea celor 400 de expulzaţi palestinieni din sudul Libanului, chestiune din care reprezentanţii lor fac o precondiţie a reluării negocierilor. Nu se poate spune că turneul lui Warren Christopher a adus prea multe elemente concrete în această privinţă, dar, oricum, sînt de reţinut efortul de familiarizare cu "terenul" şi implicarea promptă a noii Administraţii în procesul de pace.

Proces care, iată, pare a căpăta valenţe noi şi prin atragerea Moscovei într-un apel comun, ruso-american, de reluare grabnică a tratativelor. O vreme, iniţiativele şi interesele celor doi foşti protagonişti ai "bipolarismului" au mers simultan în Orientul Mijlociu, fie în înţelegere, fie în confruntare. Apoi, destrămarea Uniunii Sovietice a însemnat şi estomparea aparentă a rolului deţinut anterior, în favoarea altor actori, mai ales vest-europeni. Acum, Washingtonul mizează din nou pe cartea rusească. Şi e semnificativă, ca şi în cazul crizei din fosta Iugoslavie, chemarea la acţiune comună, ruso-americană, la impulsionarea concertată a căutărilor politice în zonă.

Prin această prismă, anunţarea concomitentă a unei întîlniri Clinton-Elţîn, la 4 aprilie, fie la Reikjavik, fie la Helsinki,cadru în care să fie discutată şi această iniţiativă, readuce în actualitate tradiţiile, nu prea îndepărtate, ale acţiunii concertate, la nivel global, şi conturează, poate, o linie strategică a Administraţiei democrate.

Nu numai Europa şi Orientul Mijlociu, ci şi Africa are "problemele" ei cu americanii. La Mogadiscio a început să se tragă, iar faptul pare a arunca în uitare, cel puţin deocamdată, frumoasele iluzii din zilele în care protagoniştii operaţiunii "Restore Hope" puteau să spună că vor veni, vor "vedea" şi vor pleca numaidecît. Şi, pe de altă parte, chiar dacă despărţirea de zona strategică a Cornului Africii ar fi iminentă, cum va arăta Somalia după aceea? Vor respecta multele, prea multele, tabere rivale de aici consemnul pacificării? Vor ieşi somalezii din conul de umbră al unui colţ de planetă părăsit de graţia divină, pradă violenţelor, confruntării şi, nu în ultimul rînd, foametei inumane, care a secerat zeci de mii de vieţi şi care a constituit, cel puţin aparent, motivul real al intervenţiei internaţionale (evident, din nou, sub controversata protecţie a ONU)? Iată numai cîteva întrebări plauzibile, raţionale, şi care - în actuala criză de imaginaţie a politicii mondiale - nu pot şi nu trebuie să fie uitate, mai ales atunci cînd se au în vedere probleme cu adevărat complexe, probleme de viaţă şi de moarte ale unor popoare.

Un capitol de seamă al evoluţiilor pe care le consemnăm (nu exhaustiv, ci încercînd o selecţie) îl constituie lupta împotriva corupţiei de toate felurile, a crimei organizate, a iezuitismului moral şi a minciunii instituţionalizate, a relelor care macină societatea contemporană. Nu doar în Brazilia sau, în general, în America Latină, ci şi în Italia, foarte aproape de noi. Structuri aleatorii ce păreau inexpugnabile au început să cadă (nu tocmai ca nişte castele de

Trupele americane întîmpină dificultăţi la Mogadiscio

Declanşată sub deviza "mîinilor curate", campania anti- corupţie din Italia a dus, între altele, la spectaculoasa arestare a directorului financiar al concernului FIAT, Paolo Mattioli (stînga). În această imagine, el a fost surprins împreună cu preşedintele concernului, Giovanni Agnelli (centru), şi cu directorul general, Cesare Romiti (dreapta), la sediul cunoscutei firme din Torino

cărţi, e adevărat) sub asaltul voinţei politice de asanare, de salvare a temeliilor statului, dar şi în consens cu starea de spirit generală, cu limita de suportabilitate a opiniei publice. Un singur episod, şi încă foarte elocvent: demisia republicanului Ugo La Malfa din fruntea partidului cu acelaşi nume, în legătură cu tenebroasa afacere a deturnării de fonduri publice (despre care, ca şi despre alte evenimente, cititorul va afla amănunte la rubricile din interiorul revistei). Semn că democraţia nu e sinonimă cu minciuna, cu haosul şi că, mai devreme sau mai tîrziu, permanent violentate, structurile de apărare ale statului şi organismul social, în întregul său, se pun în mişcare. Pot, cu alte cuvinte, să reacţioneze.

Aşadar, e cazul să reformulăm întrebarea din titlu: lumea simplă, modestă, a cetăţeanului onest şi a popoarelor dornice de adevăr nu e tocmai părăsită. Există în ea un dor infinit de justiţie imanentă, actuală, pe măsura visului de mai bine al atîtor generaţii frustrate.

I. MADOŞA

O zi la Samarkand

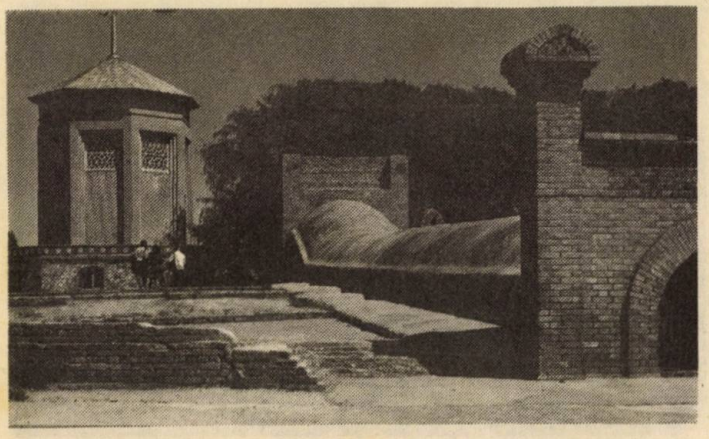

Norocul de a fi văzut Samarkandul se datorează faptului că în periplul nostru de astă vară prin ţările foste sovietice din Asia Centrală am avut o zi de sîmbătă, zi de week-end pe tot mapamondul, şi deci şi pentru delegaţia noastră. Drept pentru care autorităţile Uzbekistanului (unde ne aflam atunci) ne-au făcut "cadou" o călătorie de o zi în lumea de poveste a acestui oraş.

Eram nerăbdătoare să pun piciorul pe acest pămînt încărcat de istorie, mai ales pentru că ştiam din cărţi că Samarkandul este unul dintre cele mai vechi oraşe ale lumii, denumit de către antici "Faţa împodobită a pămîntului", iar de către Timur Lenk, hanul mongol care l-a invadat cu hoardele lui în sec. al XIII-lea, incluzîndu-l în imperiul Tamerlan, "Centrul universului". Timur a făcut din Samarkand capitala imperiului său şi l-a împodobit cu construcţii arhitecturale unice, care îmbinau atunci elemente ale civilizaţiei celei mai moderne din Estul şi Vestul lumii.

În autocarul în care ne-am îmbarcat - ce-i drept cu aer condiţionat, care, din fericire, funcţiona (spun "din fericire" pentru că afară erau cel puţin 40 grade la umbră) - de undeva, de pe unul din scaunele din faţă, a început să turuie o voce de femeie, într-o limba rusă neaoşă, ceva care suna a istoric al oraşului. La început ne-am blocat, s-au făcut auzite protestele celor care nu înţelegeau nimic din rusa vorbită într-un debit remarcabil, dar pînă la prima oprire a autocarului a fost imposibil să o facem pe cea care vorbea să schimbe dacă nu limba cel puţin ritmul, pentru ca prin intermediul amintirilor noastre de limbă rusă, învăţată în liceu, să putem înţelege ceva. Norocul a fost că distanţa de la hotelul "Samarkand", unde fuseserăm cazaţi, pînă la primul obiectiv a fost destul de scurtă, astfel încît la coborîre am reuşit s-o convingem pe ghida noastră, de altfel o doamnă blondă, foarte drăguţă, că, la noi în ţară, rusa am învăţat-o din obligaţie şi nu din plăcere - şi prin urmare nu o înţelegem - şi că preferăm să auzim istoricul acestui oraş în limba franceză, care-i ca a doua limbă maternă a noastră. Cerîndu-şi scuze şi spunînd ceva despre limba vorbită în România şi Republica Moldova a trecut cu uşurinţă la limba franceză pe care o vorbea perfect.

Astfel ea ne-a întors în timp şi ne-a purtat pe urmele paşilor lui Ulugbek, fiul lui Timur Lenk, care după moartea tatălui său, în drum spre China pe care voia s-o cucerească, a devenit în sec. al XIV-lea hanul iubit al acestei împărăţii. Ulugbek a fost un mare iubitor de cultură şi om de ştiinţă. El a construit aici în 1429 primul observator astronomic, o clădire trietajată din care se păstrează doar ruinele temeliei, primului etaj şi partea subterană a instrumentului principal al obser

Televiziunea învinge "beretele negre"

După participarea la reuniunea la nivel înalt a CSCE de la Helsinki (9-10 iulie 1992) delegaţia României s-a oprit la Tallin (Estonia) şi Minsk (Republica Belarus). Aici, pe lîngă aspectele oficiale, prezentate pe larg în revista noastră la vremea respectivă, avea să se consume şi un episod simpatic, al cărui erou avea să fie reputatul comentator de televiziune Victor Ionescu. În programul vizitei era inclusă şi o depunere oficială de coroane la monumentul închinat eroicului popor bielorus, situat în centrul oraşului Minsk. Locul era bine păzit de celebrele "berete negre". În spatele lor stăteam noi, ziariştii, după ce încercasem de mai multe ori (fără succes) de a le înşela vigilenţa pentru a ne plasa mai în faţă. Oarecum resemnaţi, aşteptam începutul ceremoniei. Victor Ionescu era cel mai stresat, întrucît tocmai aflase (ca toată presa română prezentă de altfel) că paşapoartele nu sosiseră încă vizate. Avînd nevoie de actul respectiv pentru a putea perfecta o serie de lucruri, stătea ca pe ghimpi. În sfîrşit, soseşte coloana oficială în frunte cu cei doi preşedinţi, Ion Iliescu şi Stanislav Suşkevici, urmaţi de miniştrii de externe. Filmînd de zor, cameramanul oficial al preşedinţiei române, dl. Motilică. Cînd coloana, de care ne despărţea zidul "beretelor negre" ajunge în dreptul nostru, dl. Neagu Udroiu, pus pe glumă (ca întotdeauna de altfel) îi spune dlui Ionescu: "Victore, vezi că am aflat că paşaportul tău este la Motilică". Făcînd realmente explozie la auzul acestei noutăţi, Victor Ionescu se repede spre soldaţii de gardă, sparge "zidul" lăsîndu-i pe aceştia perplecşi şi se repede spre dl. Motilică, aflat la cîţva metri de distinsele delegaţii, strigîndu-i: "Motilică, dă-ne paşapoartele! Dă-ne paşapoartele repede!" Urmează cîteva momente de confuzie totală, dl. Adrian Năstase deviindu-şi traseul pentru a afla ce se întîmplă. Cîţiva ziarişti moldoveni şi un confrate de la Radio "Libertatea" ne întreabă dacă este vorba de un disident căruia i se refuză viza. În sfîrşit, toată lumea, inclusiv ministrul român de externe, înţelege şi zîmbeşte. Coloana îşi continuă drumul, cu coroanele în frunte. Cîţiva soldaţi îl recuperează elegant pe dl. Victor Ionescu readucîndu-l în mijlocul nostru. Acesta bombăne încă furios, sfîrşind printr-o apostrofare colectivă: "Aia este, dacă nu sîntem hotărîţi. Dacă strigam cu toţii, acum aveam paşapoartele!"

Mircea BĂRBULESCU

vatorului - sextantul, al cărui inventator este Ulugbek.

Am văzut apoi necropola Shahi-Zinda, un complex arhitectural unic din sec. XIV şi XV, în care se regăsesc caracteristicile de bază ale dezvoltării artei monumentale şi arhitecturale din timpul lui Timur şi al descendenţilor săi (dinastia Timurizilor). Despre Shahi-Zinda, în traducere "Regele viu", legenda spune că aici s-ar afla mormîntul lui Kussam ibn Abbas, vărul profetului Mahomed.

Moscheea Bibi-Hanîm cu cinci minarete şi o medresă (universitatea coranică), construită, după, cum spune legenda, la sfîrşitul sec. al XIV-lea de către soţia favorită a lui Timur, în timp ce acesta era plecat la luptă, a fost distrusă la sfîrşitul sec. al XV-lea. A fost o construcţie enormă, minaretul principal avea 63 m înălţime,iar din ruinele rămase am putut totuşi să ne dăm seama de armonia care a existat între structură şi ornament.

Centrul imensului complex arhitectural îl constituie mausoleul Gur-Emir (1405), în care se află mormintele fiilor lui Timur, Shahruh, Mironşah, Ulugbek şi Muhamad Sultan, iar ulterior a fost adus şi Timur Lenk, mort la cîteva sute de km distanţă de Samarkand, al cărui trup a fost recunoscut după piciorul pe care hanul mongol îl avea mai scurt.

Cel mai bine conservat dintre toate, Registan-ul ("registan" - locul nisipului) - piaţa centrală a vechiului Samarkand - este un ansamblu arhitectonic unic care te copleşeşte prin monumentalitate, stil şi culoare. Pe trei laturi ale unui patrulater imens se află trei medrese, Ulugbek, Shirdor şi Tiliakari, construite între sec. al XV-lea şi al XVII-lea. Acestea erau universităţi locale unde, pe lîngă învăţarea islamului, se dădeau lecţii de filosofie, matematică şi astronomie.

În bazarul din Samarkand, pepenii verzi se lăfăie în soare

Încărcaţi de istorie şi pîrjoliţi de soarele necruţător, am părăsit aceste mărturii tăcute ale unei civilizaţii de mult apuse şi am intrat, parcă reîntorcîndu-ne la viaţă, în bazarul oraşului. Explozia de culoare şi forfota caracteristică a unor asemenea locuri ne-au ameţit la început, dar ne-am revenit rapid şi am început alergătura printre munţi de pepeni verzi şi galbeni, tarabe încărcate cu stafide albe, roşii şi negre, alune, fistic, năut, poame uscate, roşcove, caise, struguri şi mere parfumate, brînzeturi, mezeluri şi pîini tradiţionale, împodobite cu un fel de mărgele comestibile de culoare roşie şi albă, care se pun pe masă la diverse sărbători.

Un ţăran îmbrăcat în costum naţional, intuind setea care ne mistuia, a tăiat un pepene verde enorm şi ne-a întins, cu un zîmbet mîndru, miezul roşu, zemos şi dulce că mierea. Părea că toată dărnicia pămîntului era strînsă în el.

Cînd ne-am întors la hotel şi grupuri de tineri îmbrăcaţi în blugi sau pantaloni de piele ne-au arătat teancurile de sute de ruble, cerînd dolari la schimb, am revenit cu picioarele pe pămînt în această perioadă de tranziţie la economia de piaţă care şi la ei este la fel de "palpitantă" ca a noastră.

Ileana IORDACHE

ISTANBUL

Securitatea din palat

Aparţinînd ultimului sultan, Palatul Ciragam, situat pe malul european al Bosforului, este locul în care astăzi se ţin conferinţe, reuniuni, summit-uri. Într-un colorit splendid - nuanţe de roz, verde, galben antrenate într-un joc pastelat care mîngîie privirea - interiorul palatului egalează, prin frumuseţe, exteriorul. Care înseamnă o poartă înaltă cu încrustaţii albe şi o terasă întinsă ce se prelungeşte cu apele strîmtorii.

În acest decor dulce-oriental nimic nu era mai şocant, mai izbitor deşi, cu siguranţă, mai justificat ca sistemul de securitate al clădirii. Se semna, în iunie 1992, Declaraţia privind zona de cooperare în jurul Mării Negre. Participarea: şefi de stat, miniştri de externe. Se cerea, aşadar, maximum de protecţie. Cei din SPP-ul gazdelor, relativ uşor de recunoscut, împînziseră realmente zona. Dotaţi cu walkie- talkie, priviri agere şi...nu numai, mişunau pe holurile palatului, pe terasă, în sala de conferinţe, peste tot. Îi ajutau însă după cum aveam să ne convingem şi cîinii.

Astfel, la intrarea într-unul din saloanele oficiale, ziariştii au fost rugaţi să-şi lase absolut toate bagajele la intrare, pe o canapea de pluş. Neînţelegînd motivul (şi nici limba turcă) unii au protestat. Aveau aparate foto, reportofoane, cabluri, poşete. Soldatul, care prima oară ne rugase, de data asta ne-a somat, răstindu-se chiar la noi. Lîngă el un "căţel"cu o privire deloc prietenoasă aştepta neclintit. Am cedat în cele din urmă, abandonînd orice urmă de bagaj. La un moment dat soldatul ne-a făcut semn să ne îndepărtăm. A luat apoi cîinele de zgardă şi l-a plimbat, încet, pe lîngă genţi şi aparatură. Concentrat, acesta a început să le miroase rînd pe rînd. La terminarea inspecţiei am primit semnalul - puteam să ni le recuperăm. Dispăruse orice suspiciune în privinţa noastră, dispăruseră şi temerile glumeţe ale unor ziariste care aveau, - ghiciţi ce? - salam în bagaj. Cîinele nu percutase, însă, la asemenea tentaţii. Altceva urmărea el sub privirile noastre. Din fericire nu-i trecuse nimănui prin cap să transporte aşa ceva. Ce anume? Explozibil.

Mirela IAMANDI

LUMEA

Nr. 1 (1519)
* 2-8 martie 1993 *
I.S.S.N. 1220-4366

SUMAR

LUMEA ÎN TOP

O lume părăsită. **Ion Madoşa** 2

REPORTAJ PE GLOB

O zi la Samarkand. **Ileana Iordache** 4

Televiziunea învinge "beretele negre". **Mircea Bărbulescu** 4

Istanbul. Securitatea din palat. **Mirela Iamandi** 5

SĂPTĂMÎNA ÎN ŢARĂ

Dualitatea unui program de centru. **Mircea Bărbulescu** 7

LUMEA ÎN EVENIMENTE

Bucureşti - Belgrad la nivel înalt. **Tiberiu Pătraşcu** 8

Chişinău. Un nou preşedinte... vechi. **Alexandru Antonescu** 9

Moscova. Duel între puteri sau luptă pentru putere? **Alexandru Antonescu** 10

Roma. Politică şi corupţie. **Constantin Bucşan** 11

Varşovia. Politică externă - deschidere către Vest şi către Est. **Eva Galambos** 12

Orientul Mijlociu. "Dans cu diavolul sub clar de lună". **Ana-Maria Tatovici** 22

Seul. Campania electorală "codificată". **Cristian Moanţă** 23

OPINII

Curcubeul de după furtună. **Henri Zalis** 13

DOSAR LUMEA

Echipa Clinton. **Mirela Iamandi, Maria Badea** 14

SPECIAL

Zone de conflict în lume 16

"Telefonul roşu" avant la lettre. **Vasile Crişu** 28

Secta "asasinilor". **Ana-Maria Tatovici** 30

1000 + 1 20

LUMEA ÎN ANECDOTE 24

SERIAL

Dialog: Wojciech Jaruzelski - Adam Michnik (II) 26

Cititorilor noştri

Între 16 decembrie 1992 şi 2 martie 1993, revista "Lumea" nu a apărut, deşi în tipografie fuseseră predate la timp trei numere (nr. 50-51, 52/1992 şi nr. 1/1993) şi cu toate că, ulterior, s-au redactat următoarele conform graficului obişnuit. Cauza - unică: lipsa de bani. Sau, mai corect spus, de lichidităţi.

Abonaţii din ţară şi din străinătate nu au mai primit revista. Ni s-a telefonat, ni s-a scris. Mulţumim celor care ne-au încurajat să rezistăm; cerem iertare încă o dată celor care, pe bună dreptate, ne-au cerut socoteală. Situaţia respectivă, nici pentru noi, nici pentru cititori nu era nouă. Am mai înregistrat perioade de dificultate, dar niciodată parcă de o asemenea amploare. Am primit oferte de sprijin, care, din diferite motive, nu au fost valorificate. Astfel încît fondurile băneşti, blestematele de fonduri necesare, au întîrziat să apară. Iată, însă, că o propunere a trecut şi această probă.

Un partener mai vechi, societatea comercială "IANUS INF S.R.L.", care ne-a ajutat în editarea "Ghidului călătorului român în străinătate", aflat în prezent pe piaţă, s-a decis să suporte diferenţa de costuri implicată de editarea revistei "Lumea". A fost finalizat un contract de asociere al cărui prim rezultat este reluarea apariţiei revistei, sperăm noi, fără întrerupere din acest moment. Aşadar, apărem, avînd alături un partener decis şi animat de cele mai bune intenţii, tipărind numerele restante din 1992 şi luînd toate măsurile pentru a realiza în 1993 un număr de 52 de apariţii, deşi numărul 1 apare cu data de 2 martie 1993. Multe materiale interesante, blocate pînă acum, aşteaptă să fie publicate. Studiem posibilitatea dublării numărului de pagini şi sperăm ca, pînă la sfîrşitul lunii martie, să scoatem un prim număr de 64 de pagini.

Încheiem, mulţumind încă o dată, din toată inima, celor care au fost alături de noi. În primul rînd, dumneavoastră, cititorii noştri fideli.

Redacţia

Dualitatea unui program de centru

"Economia României a intrat în al patrulea an de tranziție. Caracteristica generală a perioadei parcurse pînă în prezent o constituie agravarea **stării de criză**". S-a reproșat "programului Văcăroiu" insuficienta delimitare de politicile anterioare de guvernare. Chiar dacă documentul respectiv acuză lipsa unor critici exprese, o astfel de remarcă reprodusă anterior este suficientă pentru a clarifica lucrurile. Programul propus de premierul Nicolae Văcăroiu, cu majora contribuție a departamentului condus de dl Mișu Negriţoiu, este interesant însă nu prin prezența criticilor (sau, după plac, prin absența lor), ci prin acel "altceva" care se așază pe spațiul rezervat tradițional blamării predecesorilor.

Prima observație se referă la continua reiterare a conceptului de "privatizare", proces început dar departe de a fi terminat, proces văzut ca singura soluție, esențială, pentru ieșirea din criză. Deosebită însă de accepțiile anterioare, prezenta consideră privatizarea nu atît ca o cale de a realiza profit imediat, prin comercializarea unei părți a proprietății de stat, ci ca un garant al consolidării noilor relații de producție, al consolidării noului sistem economic și, de ce nu, al stabilității politice și sociale. Iată de ce "programul Văcăroiu" identifică printre posibilele amenințări imediate opoziția sectorului de stat. Și anume, mai exact, opoziția principalilor exponenți ai acestui sistem: "directorii de întreprindere marcați de spirit conservator și competență managerială și conduită morală scăzute", "reacția adversă extrem de dură a structurilor administrației publice și ale diverselor grupe de interese ale complexului economico-industrial (integral sau majoritar de stat)".

Este pentru prima dată cînd problema acestui complex economico- financiar, conglomerat de relații și interese diverse, factor de apariție și menținere al veritabilei mafii industriale și financiar-bancare este pusă într-o manieră atît de tranșantă. Remediul propus constă în rigurozitatea și coerența sistemului legislativ (menită să reducă la minim voluntarismul și aventurismul economic practicate pe banii statului), în controlul exigent asupra sectorului public dar, mai ales, în susținerea inițiativei private. Aceasta și promotorii ei, întreprinzătorii, reprezintă sfidarea esențială, o presiune continuă de jos în sus asupra unui sector de stat anchilozat și aflat în cădere liberă. Faptul că "programul Văcăroiu" înșiruie cu nedisimulată satisfacție cifre semnificative (25 la sută din PIB a revenit în 1992 la circa 360.000 de întreprinderi particulare nou create în care lucrează 3,6 milioane de persoane) este mai mult decît o simplă retorică. Este un avertisment adresat celor care mai cred în reversibilitatea tranziției dar în același timp și un apel la sprijinul noilor categorii sociale create.

Dualitatea respectivă este caracteristica fundamentală a programului. Pentru că lupta împotriva acelor "grupe de interese", moștenite sau create după decembrie 1989, se anunță a fi foarte dificilă (vezi și experiența guvernelor Roman și Stolojan), documentul analizat identifică cu precizie aliații firești. Primii dintre ei sînt, după cum deja am amintit, întreprinzătorii, în special cei autohtoni și tot în special cei mici și mijlocii. Acestora li se garantează o multitudine de facilități (spații, credite ieftine, aprovizionare nediscriminatorie cu materii prime etc.).

Apoi, cei care încă se numesc simpli salariați sau simpli lucrători. Oameni fără tentația riscului caracteristică întreprinzătorilor, dar gata să depună în orice moment o activitate onestă, în sectorul public sau în cel privat. Acestora li se garantează în primul rînd accesul la servicii esențiale: asistență medicală, învățămînt, cultură. Și, de ce nu, facilitarea trecerii în categoria întreprinzătorilor. Cu alte cuvinte, egalitatea șanselor, depinzînd de fiecare cum își fructifică aceste șanse. În al treilea rînd, aliați firești sînt cei care s-au desprins, prin acumulări succesive, de categoria simplilor întreprinzători, devenind posesori de capital semnificativ, apt de reinvestire. În al patrulea rînd, parteneră a unui asemenea program de guvernare poate fi țărănimea, împroprietărită și stimulată prin pîrghii diverse.

Din punct de vedere politic, programul este o asociere de liberalism economic și protecție socială caracteristică social-democrației incipiente. Din punct de vedere strict economic însă, neoclasicismul FMI, deși păstrat în părțile lui esențiale, este "îndulcit" prin măsuri corective. Ele încearcă în primul rînd atenuarea efectelor măsurilor antiinflaționiste și celor de reducere a deficitului bugetar asupra populației. Compensarea parțială a acestora, lansarea unor programe publice de investiții, o regîndire a fiscalității sînt cîteva din măsurile propuse.

Relansarea industrială, eveniment de care premierul Văcăroiu își leagă multe speranțe, va debuta însă conform programului prin "ajustarea structurală". Nu vor putea fi ocolite închiderea întreprinderilor nerentabile, falimentele, șomajul și implicit o nouă scădere a nivelului de trai pentru sute de mii sau milioane de lucrători și membri de familie. Se riscă solidarizarea între sindicate și chiar acele "grupuri de interese" caracteristice conglomeratului industrial. Directorii demiși și viitorii șomeri vor arăta cu degetul spre guvern. Situația poate deveni explozivă în mai, termenul propus pentru anularea ultimelor subvenții, din care unele vizează produse de primă necesitate (alimente, energie etc.). Nu în Parlament va fi testată soliditatea guvernării și nu de aici va proveni principala amenințare, ci de la cozile în continuă creștere din fața Oficiilor forțelor de muncă sau de la cele formate în fața magazinelor cu produse inaccesibile. Singurul remediu îl constituie accelerarea procesului de tranziție, de renunțare la compromisuri valabile cel mult pe termen scurt. În aceste condiții, următoarele trei luni vor fi decisive.

Mircea BĂRBULESCU

BUCUREȘTI - BELGRAD la nivel înalt

Așteptată cu un interes deosebit de toți observatorii de la București și nu numai de ei, deoarece intervenea într-o perioadă de efervescență diplomatică în jurul conflictului iugoslav, vizita președintelui noii Iugoslavii, Dobrița Ciosici, nu s-a soldat, cel puțin aparent, cu rezultate spectaculoase. "Nu vom surprinde lumea prin nici un fel de declarație", spunea înaltul oaspete, după convorbirile cu dl. Ion Iliescu; și așa a și fost, comunicările adresate presei, cu destulă zgîrcenie, de cei doi președinți fiind în mare măsură previzibile. Șeful statului român a evocat din nou situația specială a țării noastre, aflată în tradiționale relații amicale cu vecinii de la sud-vest, dar decisă, cu toate acestea, să respecte litera și spiritul rezoluțiilor ONU prin care a fost instituit embargoul. "Orice intervenție militară din afară nu poate decît să agraveze lucrurile... România nu se va lăsa antrenată niciodată în conflicte militare în această zonă", a subliniat dl. Iliescu, din nou, poziții cunoscute, care, din păcate, nu par a fi împărtășite de toți factorii implicați și în primul rînd de combatanții înșiși.

La rîndul său, președintele Ciosici a insistat de asemenea asupra bunelor relații româno-sîrbo-muntenegrene - "un miracol istoric" - și, deși a evitat să critice prea apăsat sancțiunile impuse țării sale, le-a comparat totuși cu "evul mediu" și "perioada inchiziției". Totuși, președintele iugoslav a dorit să-și declare, voalat, opoziția față de o eventuală închistare naționalistă, propunînd drept deviză "Balcanii balcanicilor, într-o Europă integrată". Cuvinte generoase, chiar dacă, în contextul actual, ele se dovedesc a fi utopice.

Fără îndoială, discuțiile româno-iugoslave nu erau sortite să producă rezultate imediate; efectele se vor putea constata în timp, eventual prin concretizarea acelei inițiative balcanice de pace despre care s-a vorbit destul de mult în ultimul timp. România poate deveni protagonistul unei asemenea acțiuni, printre altele tocmai datorită bunelor relații - atît de criticate - cu Iugoslavia, pe care a reușit să le mențină chiar în condițiile embargoului.

Se pare însă că există și forțe interesate să tulbure, tocmai acum, aceste relații, punînd astfel stavile nu numai în calea traficului dunărean ci și a eventualelor tentative de soluționare pașnică a conflictului. Este o posibilă interpretare pentru blocarea cursului Dunării de către eternele barje, pe care marinarii sîrbi au efectuat-o, ca din întîmplare, tocmai în preajma vizitei dlui Ciosici la București. Cei doi șefi de stat au păstrat o remarcabilă discreție asupra acestui incident (doar președintele iugoslav a făcut o vagă aluzie), dar nu încape îndoială că el a fost abordat în cursul convorbirilor, dacă nu va fi marcat chiar întreaga desfășurare a lor. Oficial, este vorba de o pură coincidență, de o inițiativă personală a vaporenilor iugoslavi, supărați că nu sînt lăsați să circule prin ecluza Porțile de Fier II după bunul lor plac. Alte explicații sînt însă mai plauzibile. Dl. Ciosici se află, în ultimul timp, în divergență declarată cu liderii sîrbi mai radicali, printre care poate fi socotit și președintele sîrb Miloșevici. În acest context blocarea Dunării ar fi urmărit minarea credibilității dlui Ciosici și a încercărilor domniei sale de diplomație pe cont propriu. Nu este exclusă, ba chiar probabilă, ipoteza aflată mai la îndemînă, a unei încercări de presiune împotriva României, pentru a o determina să se alăture poziției iugoslave, cel puțin în măsura în care (cu alte posibilități) o face Sovietul suprem de la Moscova. "Așteptăm ca țările vecine, și în primul rînd România, să ridice pe plan internațional chestiunea înlăturării sancțiunilor", declara, nu de mult, V. Ivanovici, ministrul de externe al Serbiei - care nu este subordonat președintelui Ciosici. Așteptările i-au fost, cel puțin pentru moment, înșelate deoarece președintele Iliescu, deși a admis că "nu am aplicat cu plăcere măsurile privind embargoul", lucru cunoscut de altfel, s-a limitat să facă apel la "găsirea unor soluții politice pentru normalizarea situației din Iugoslavia și înlăturarea regimului de embargou", văzută, deci, ca o consecință și nu ca o condiție.

Convorbirile dintre cele două delegații au fost scurte, dar intense

Blocarea navigației pe Dunăre se înscrie astfel pe linia unor alte acțiuni, precum reținerea nejustificată, săptămîni la rînd, a unor convoaie românești în porturile din Serbia. Este mai puțin important dacă asemenea acte, oricum contrare legii internaționale, au loc cu știrea dlui Ciosici sau se situează în afara capacității sale de control. În orice caz, în afara diplomației tradiționale, țara noastră se vede confruntată și cu diplomația barjelor. Ceea ce nu poate decît să îngreuneze acțiunile constructive.

Tiberiu PĂTRAȘCU

CHIŞINĂU

Un nou președinte... vechi

Furtuna politică declanșată prin intervenția președintelui Mircea Snegur în Parlamentul de la Chișinău - prin care, pentru prima dată într-un asemenea cadru, își dezvăluia pe deplin divergențele și resentimentele ce-l separă de opoziția unionistă - a culminat prin răsunătoarea demisie a președintelui forului legislativ, Alexandru Moșanu, și a altor trei membri ai prezidiului. A urmat alegerea lui Petru Lucinschi - fostul lider republican al partidului comunist, care, după cîteva încercări mai puțin reușite, își făcea astfel reintrarea pe primul plan al scenei politice - ca președinte al parlamentului. După care a părut a se instala o oarecare acalmie.

Majoritatea comentatorilor n-au întîrziat să deplîngă eșecul suferit de unioniști și "restaurația" care s-ar fi înstăpînit la Chișinău (ca de altfel și la București, în opinia unora), prin instalarea dlui Lucinschi în cea de-a doua funcție din stat. Au fost căutate, ca de obicei, vinovății pe ambele maluri ale Prutului; recunoașterea independenței Republicii Moldova, în august 1991, a fost denunțată retroactiv ca o greșeală gravă, chiar de către unii din cei ce o votaseră la acea dată și care, probabil, au uitat cam prea repede contextul de atunci. S-ar cuveni amintit, totuși, că multă vreme România a fost nu numai prima, dar - exceptînd alte cîteva republici post-sovietice - și singura țară care recunoștea noul stat de peste Prut, în vreme ce Occidentul, mai precaut, a preferat să mizeze pe supraviețuirea imperiului sovietic. A nega statalitatea Republicii Moldova ar fi însemnat, în acele condiții, a o abandona respectivului imperiu.

Fără îndoială, ascensiunea domnului Lucinschi poate ridica semne de întrebare, mai ales că, în sistemul post-sovietic, importanța președintelui parlamentului este aproape egală cu cea a șefului statului, iar uneori cele două funcții chiar se confundă. Sub conducerea președintelui Snegur, republica de peste Prut a respectat și ea acest model. Intelectual de marcă - istoric de formație - și fin om politic, simpatizînd cu Frontul Popular fără a trece, însă, bariera imparțialității cerute de funcție, dl Moșanu echilibra oarecum - chiar, după cît se părea, în ochii președintelui însuși - imaginea dlui Snegur, înclinat spre voluntarism și ale cărui raporturi cu Frontul se deteriorașeră grav, pentru a nu spune mai mult. Aparent solidă, relația dintre cele două personalități ascundea, totuși, tensiuni crescînde care au sfîrșit prin a ieși la iveală.

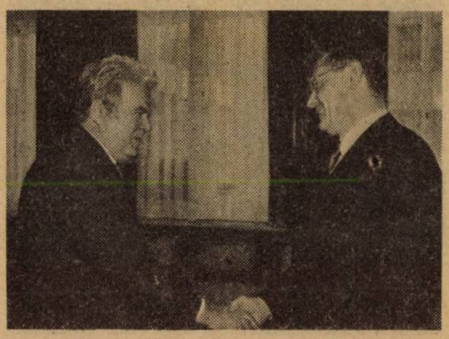

Săptămîna trecută, dl Petru Lucinschi a făcut o scurtă vizită la București (în imagine, primirea la președintele Senatului, dl Oliviu Gherman). Prima călătorie externă în noua sa calitate o făcuse, însă, alături de președintele Snegur, la Moscova

Nu este sigur, însă, că dl Lucinschi se va dovedi un partener mai comod pentru prezident. Observatorii atenți au remarcat că domnia sa a obținut, numeroase voturi și din partea deputaților democrați și unioniști. Aceștia l-au preferat lui Victor Pușcaș, și el membru în prezidiul parlamentului, un jurist recunoscut pentru abilitatea sa, care, însă, se grăbise, într-un mod mai puțin inspirat, să-și declare aderiunea deplină la linia președintelui Snegur. Se consideră că, departe de a reveni la stilul de conducere al vechilor activiști, dl Lucinschi va căuta, dimpotrivă, să facă uitată cariera sa politică anterioară, exercitîndu-și atribuțiile de o manieră independentă și în ton cu vremurile actuale. (De altfel, în 1989-90, ca prim-secretar, el stabilise, rămînînd în spiritul indicațiilor dlui Gorbaciov, relații cordiale - sau cel puțin de neagresiune - cu militanții pentru cauza națională). Prezidiul parlamentului ar urma deci să-și păstreze autonomia față de dl Snegur - pe care unii îl văd tentat de asumarea puterii absolute - chiar dacă nici orientarea sa, imprimată de dl Lucinschi, nu va fi cea agreată de democrați.

Un prim obiectiv și totodată un test pentru noul președinte va fi activizarea lucrărilor parlamentului, mult timp blocat de rivalitățile politice și obstrucția declarată sau deghizată a deputaților conservatori. Prioritatea revine dezbaterii noii Constituții, care, odată adoptată, ar urma să fie supusă mult discutatului referendum; sancționînd întreaga Lege fundamentală, și nu doar primele ei articole, care proclamă independența de stat (cum sugerau adepții dlui Snegur), plebiscitul nu va mai avea semnificația care i se atribuie, de refuz al unei eventuale reuniri cu Țara. (Oricum, nici referendumul din martie 1991, care, teoretic, aproba menținerea URSS, nu a împiedicat destrămarea ei în mai puțin de un an). Se poate, desigur, argumenta că însăși noua Constituție, consolidînd stabilitatea republicii, poate îndepărta momentul Unirii. În actuala conjunctură, însă, afirmarea statului moldovenesc este necesară pentru a obține sprijinul instanțelor internaționale împotriva secesioniștilor de pe Nistru. Orice indiciu de fragilitate a Republicii Moldova nu poate fi decît în folosul Tiraspolului.

Relațiile cu Rusia vor constitui de asemenea o piatră de încercare pentru dl Lucinschi, care, ca ambasador la Moscova, fusese însărcinat și cu dosarul Armatei a 14-a. Pe acest plan domnia sa nu se poate lăuda cu rezultate strălucite; la ultima întîlnire Eltîn-Snegur, președintele rus și-a îngăduit chiar să declare că retragerea trupelor generalului Lebed este condiționată de rezolvarea satisfăcătoare a statutului Transnistriei. O poziție inacceptabilă, pe care, din păcate, oficialitățile de la Chișinău au lăsat-o fără replică. Ca mulți alți colegi ai săi, printre care dl Snegur însuși, dl Lucinschi a insistat doar asupra legăturilor economice cu fostele republici frățești, lăsînd de o parte aspectul politic. Nimeni nu poate nega însemnătatea unor asemenea legături, dar este puțin probabil că ele ar necesita o integrare mai profundă în CSI, o structură în care aproape nimeni nu mai crede.

Pentru mișcarea unionistă, schimbările de la conducerea parlamentului sînt doar aparent un eșec. Ieșind din rezerva inerentă funcțiilor ce le ocupau, dl Moșanu și colegii săi se pot, acum, integra pe deplin în activitatea Frontului Popular, aducîndu-i un nou impuls și, nu în ultimul rînd, un spor de realism politic. Nimeni sau aproape nimeni nu mai crede acum că Unirea poate avea loc imediat. Ea se va produce la timpul său, dar trebuie temeinic pregătită prin intensificarea procesului de integrare pe toate planurile; însuși exemplul german, atît de invocat pledează în acest sens. Este o misiune care va întîmpina destule obstacole, dar pe care democrații de la Chișinău și-o pot asuma, firește, și cu sprijinul României. Și, în ultimă instanță, al tuturor oamenilor politici responsabili de peste Prut, care, indiferent de opiniile lor, nu vor putea să nu înțeleagă, pînă la urmă, încotro se află viitorul.

Alexandru ANTONESCU

MOSCOVA

Duel între puteri sau luptă pentru putere?

În timp ce starea economiei şi nivelul de trai se degradează pe zi ce trece, cele mai înalte autorităţi ale Rusiei sînt angrenate într-o dispută fără menajamente pentru a hotărî cui i se cuvine puterea supremă în stat. Atît Boris Elţîn, cît şi Ruslan Hasbulatov pretind a apăra interesele poporului, căruia îi solicită sprijin pentru tezele lor - şi, mai discret, pentru consolidarea propriei poziţii. Dar acest conflict fără sfîrşit pare a se îndepărta tot mai mult de viaţa cotidiană şi orizontul de interese ale oamenilor de rînd, fapt de care aşteaptă să profite feluriţi reacţionari şi demagogi.

Ucenicul rebel

În opinia generală, preşedintele Boris Elţîn a ieşit învins din spectaculoasa confruntare care a fost Congresul Deputaţilor Poporului din decembrie. El a fost nevoit să recunoască supremaţia forului legislativ, cedînd împuternicirile extinse care-i fuseseră temporar conferite şi să-l sacrifice pe primul ministru Egor Gaidar, care, desemnat ca protagonist al reformelor, concentrase asupra sa focul conservatorilor. Şi totuşi dl Elţîn reuşise să limiteze pierderile. Numirea lui Viktor Cernomîrdin în fruntea guvernului nu avea să însemne pasul înapoi temut (sau, după caz, aplaudat) de toată lumea; majoritatea miniştrilor reformatori şi-au păstrat posturile şi intenţiile. Mai mult chiar, în scurt timp li s-a adăugat, ca viceprim-ministru, Boris Fiodorov, un tînăr economist trecut şi pe la Banca Mondială, cu vederi cel puţin la fel de liberale ca ale dlui Gaidar. Este adevărat, însă, că, supus hărţuielilor unui Soviet Suprem dominat de conservatori (şi care controlează şi politica Băncii Centrale, adesea în discordanţă cu planurile executivului) şi lipsit de umbrela protectoare a "puterilor speciale" deţinute în trecut de dl Elţîn, guvernul nu-şi poate da întreaga măsură a capacităţii, iar adversarii săi abia aşteaptă să-i constate eşecul. Este unul din motivele pentru care, încă din timpul Congresului, preşedintele Elţîn

Boris Elţîn şi Ruslan Hasbulatov privind în direcţii diferite

îşi declara intenţia de a rezolva, o dată pentru totdeauna, problema împărţirii puterii de stat pe calea unui referendum. Alegătorii urmau să stabilească, dincolo de formulele juridice, cine va conduce în viitor ţara: parlamentul sau preşedintele.

A mai existat, poate, şi un alt motiv, de ordin mai intim. În Rusia, ca în toate democraţiile în formare, disputele politice ascund de cele mai multe ori şi conflicte personale. Rivalul dlui Elţîn nu poate fi parlamentul în ansamblul său şi nici măcar aripa sa conservatoare, ci tot un om, preşedintele forului legislativ, Ruslan Hasbulatov, iar acesta nu este vreun veteran al aparatului central de partid, ci un fost protejat al preşedintelui însuşi. În 1991, dl Elţîn a trebuit să se lupte din greu pentru a-l impune în fruntea parlamentului. Acum, el are toate motivele să se simtă ofensat de ingratitudinea dlui Hasbulatov, care i-a putut trezi şi amintirea neliniştitoare a propriei sale rebeliuni - încununate de succes - împotriva lui Mihail Gorbaciov.

Întrebări despre... întrebări

La insistenţele dlui Elţîn, Sovietul Suprem a fixat, fără prea mare entuziasm, data referendumului pentru 11 aprilie. Lucrurile nu erau însă atît de simple. Au apărut de îndată controverse asupra întrebării ce urma să fie pusă electoratului, deloc surprinzător, părerile dlor Elţîn şi Hasbulatov erau diferite. Preşedintele era în favoarea unei formulări simple şi clare - ori, ori - în timp ce parlamentul propunea vreo zece întrebări cu text complicat şi ambiguu, de natură a-i inhiba pe simplii cetăţeni... În realitate dl Hazbulatov şi aliaţii săi doreau anularea referendumului (sau amînarea lui sine die) şi, cu timpul, această opinie şi-a cîştigat tot mai mulţi adepţi, inclusiv unii din tabăra preşedintelui; i s-a raliat şi Mihail Gorbaciov. Mai multe motive justifică o asemenea opţiune:

- regiunile şi teritoriile autonome ale Rusiei, sătule de agitaţia sterilă de la "centru", ar putea profita de ocazie pentru a pune la vot problema secesiunii, ceea ce ar duce la destrămarea Federaţiei;
- o participare redusă la vot, din ce în ce mai probabilă, ar face rezultatul irelevant, adîncind şi mai mult criza constituţională;
- în orice caz, referendumul va exacerba patimile politice, trecînd pe planul doi problemele economice a căror rezolvare nu mai suportă, totuşi, amînare. Dl Elţîn însuşi ceruse, în trecut, un moratoriu al oricăror alegeri, chiar parţiale, pînă la iniţierea redresării economice; or, aceasta nu dă încă semne că ar fi aproape.

Preşedintele a părut sensibil la asemenea argumente, iniţiind discuţii cu dl Hasbulatov în vederea unui compromis. Ca mediator a fost ales Valeri Zorkin, preşedintele Curţii Constituţionale, care, cu acest prilej, îşi consolida propria credibilitate, de apărător al unei Constituţii încă nenăscute: ţara funcţionează pe baza vechii legi fundamentale sovietice, peticită, ce-i drept, între timp, cu vreo 310 amendamente.

Imposibila înţelegere

La început, dl Hasbulatov s-a declarat gata să accepte ideea referendumului, cu condiţia ca el să fie însoţit de un "vot de încredere" în preşedinte. Se înţelege că dl Elţîn nu putea fi de acord să-şi asume acest risc, prea mare chiar şi pentru el. Astfel că liderul parlamentului a revenit la poziţia sa iniţială. "În 1993, societatea nu are nevoie nici de referendum, nici de alegeri", declara el, în Siberia, în faţa unei adunări de activişti din aparatul de stat, care i-au primit favorabil spusele. Constituţia actuală, în opinia dlui Hasbulatov, mai poate fi menţinută o vreme, ajustată cu cîteva noi amendamente prin care puterile preşedintelui să fie restrînse şi mai mult, iar guvernul să fie subordonat parlamentului. Apoi, anul viitor, poporul ar urma să se pronunţe, prin alegeri anticipate. Mai puţin charismatic şi în plus de origine nerusă - este cecen - dl Hasbulatov nu ar avea prea multe şanse într-un duel electoral direct cu dl Elţîn cel puţin, nu deocamdată. Parlamentul, căruia a ajuns să-i stăpînească mecanismele, îi oferă o cale mai uşoară de acces către vîrf.

În ce-l priveşte, preşedintele - ieşit dintr-o misterioasă "vacanţă" pentru a se adresa, dramatic, poporului, la televiziunea controlată de aliaţii săi - deşi ar fi de acord, în principiu, cu o înţelegere negociată care să facă referendumul inutil, are o cu totul altă concepţie asupra separării

puterilor. Pentru el, esențial este ca împuternicirile forului legislativ să fie "precizate cu strictețe", adică limitate; parlamentul nu va putea interveni în activitatea președintelui sau a guvernului, iar adoptarea noii Constituții nu-i va reveni lui, ci unei adunări constituante, aleasă sau "alcătuită" pe baze nu prea clare. În paralel cu tratativele, activitatea de pregătire a referendumului va continua "ca o garanție", semn că dl Elțîn nu-și pune prea multe speranțe într-o înțelegere cu rivalul său.

Consensul pare, deci, pentru moment, o utopie și poate una din singurele sale șanse constă în faptul că există destule alte forțe dornice să profite de pe urma disputei celor doi mari. Național-comuniștii se afirmă din ce în ce mai zgomotos, avîndu-i în rîndurile lor și pe autorii puciului din 1991, recent eliberați, pe care i-au ridicat la rangul de eroi ai națiunii. În haosul și dezorientarea care domnesc asupra Rusiei, apelurile lor la restabilirea "ordinii", fie și prin forță, își pot găsi audiență. Deși dl Hasbulatov a fost denunțat ca simpatizant al acestor grupări, este puțin probabil că ar agrea venirea lor la putere. La rîndul său dl Elțîn a ezitat pînă acum să recurgă la soluții autoritare, așa cum îl sfătuiau unii. Chiar șovăielnică și interpretată într-un mod cît se poate de original, democrația rămîne, totuși, opțiunea ambilor rivali de la Moscova.

Alexandru ANTONESCU

ROMA

Politică și corupție

Viața politică a Italiei postbelice nu se dezminte. De la începutul săptămînii trecute țara are un nou guvern. Și aceasta pentru că, la numai opt luni de la învestitură, în dorința de a salva echipa coaliției de patru partide - socialist, democrat-creștin, liberal și social-democrat - de la o prăbușire sigură, premierul Giuliano Amato s-a văzut nevoit să procedeze la o remaniere guvernamentală. Aceasta a fost impusă de demisia ministrului sănătății, Francesco de Lorenzo, a celui de finanțe, Giovanni Goria (fost cîndva, prim-ministru) și a celui al justiției, Claudio Martelli, acuzați de implicare în acțiuni ilicite de finanțare a partidelor politice.

Dar figura centrală a acestui răsunător scandal de corupție, în care sînt implicați mari industriași, bancheri, oameni politici (dintre care 75 de parlamentari) și care a dus, pînă acum, la arestarea a sute de persoane (ultimele două fiind Francesco Paolo Mattioli, director financiar al firmei "Fiat", și Antonio Mosconi, director general la "Toro Assicurazioni", societate de asigurări controlată de "Fiat") este, fără îndoială, Bettino Craxi, fost secretar al Partidului Socialist Italian, fost premier, personalitate de prim rang a politicii peninsulare.

Totul a început în martie 1992, cînd a fost arestat un oarecare Mario Chiesa, director al unui cămin de bătrîni, un om capabil, după cîte se afirmă, "să stoarcă bani și din mizerie". Acesta a făcut dezvăluiri amănunțite despre afacerea pe care presa italiană a numit-o "Mîinile curate". Foarte pe scurt (căci povestea în sine este infinit mai complexă, cu o istorie veche de aproape 20 de ani și cu ramificații diverse), faptele, așa cum au fost ele prezentate de ziarul "La Repubblica", sînt următoarele: politicienii au profitat de fiecare construcție ridicată din banii administrației publice, de fiecare ajutor extern acordat "sub numele pompos de cooperare internațională" pentru a recolta fonduri în scopul finanțării partidelor. Luarea de mită s-a aflat și ea, bineînțeles, la loc de cinste. Totul era împărțit, în părți aproximativ egale, între democrat-creștini, socialiști și comuniști, o cotă mai mică revenind socialist-democraților. În ceea ce privește rolul lui Craxi, arhitectul Silvano Larini, prietenul său și titular al contului în care intrau banii, a declarat fără echivoc: "duceam banii în biroul lui Craxi". O altă declarație incriminatoare îi aparține lui Valerio Bitetto, fost consilier la societatea electrică "Enel": "În această funcție am fost numit de PSI, iar Craxi m-a chemat și mi-a spus textual: << Sper să nu stai acolo doar ca să încălzești scaunul >>; cu alte cuvinte mi-a spus că, în funcția pe care mi-a oferit-o, trebuie să procur voturi și bani pentru PSI".

Giuliano Amato, un prim ministru cu multe probleme

Confruntat cu asemenea acuzații și suspectat de magistratură de a fi implicat în circa 40 de afaceri de corupție și finanțare ilegală a partidelor la Milano, în schimbul unei sume de 30 de milioane dolari, Craxi nu a dat înapoi: "În fața unui atac atît de violent și de nedrept, nu am intenția nici să plec capul, nici să demisionez... O demisie ar fi percepută ca un semn de slăbiciune dacă nu chiar o recunoaștere a vinovăției". (A fost obligat, totuși, s-o facă, la jumătatea lunii februarie a.c. pentru a mai salva puțin din imaginea partidului). Mai mult, el a primit sprijinul moral al președintelui Consiliului, Giuliano Amato. Craxi, a spus acesta, a fost primul care "a denunțat public", în fața parlamentului, problema finanțării partidelor politice "care a depășit limita legalității".

Întreg scandalul s-a reflectat negativ în rîndul electoratului, alegerile din 5 aprilie 1992 dovedind că socialiștii au pierdut două treimi din alegători.

În tot acest context, recenta remaniere guvernamentală apare drept unica modalitate de salvare a situației. Spunem a situației, pentru că în joc nu era doar soarta echipei ministeriale, ci și a economiei. Pe de o parte, programul de reformă prezentat de primul ministru în noiembrie trecut trebuie pus neapărat în aplicare pentru stabilizarea deficitului bugetar pe 1993 la circa 150.000 miliarde de lire și recîștigarea încrederii internaționale, îndeosebi a partenerilor din CE. Pe de altă parte, demisiile lui Goria și de Lorenzo au fost urmate de o reacție imediată a piețelor financiare, lira sterlină înregistrînd o scădere importantă. Conștient că lipsa unui guvern în prima jumătate a anului 1992 a avut drept consecință o devalorizare cu șapte la sută a lirei și retragerea acesteia, în septembrie, din sistemul de schimb european, Amato speră ca prin rapida remaniere să reușească evitarea unor posibile presiuni asupra monedei italiene.

Cu toate acestea, forțele politice și-au exprimat rezerva față de această remaniere grăbită, unele cerînd chiar demisia guvernului. Nu a făcut excepție nici Partidul Socialist, din care face parte și Amato. "Observ o tendință periculoasă în această remaniere. În timp ce oamenii doreau o lărgire a bazei guvernării și a consensului parlamentar, are loc exact contrariul", a comentat Rino Formico, socialist și fost aliat al lui Craxi. Marco Formentini, de la Liga Lombardă, a considerat că planurile lui Amato ar putea fi anihilate prin proceduri judiciare îndreptate împotriva miniștrilor, considerați drept "cea mai discreditată categorie a clasei politice italiene".

Dispunînd de o majoritate parlamentară fragilă, confruntat cu permanente valuri de nemulțumire în domeniul industrial și cu o descreștere continuă a credibilității guvernamentale, cabinetului Amato nu i se poate prevedea un viitor prea luminos. Scandalul de corupție atingînd proporții naționale, cea mai probabilă soluție a crizei pare a fi o rapidă conturare a unui program de reformă electorală înaintea unor alegeri generale.

Dinu BUCȘAN

VARŞOVIA

Politica externă - deschidere către Vest şi către Est

Paralel cu crearea şi întărirea noii sale structuri economice care, potrivit unor aprecieri occidentale va face ca peste numai trei ani să devină ţara cu dezvoltarea cea mai rapidă din Europa de Est, Polonia îşi elaborează o politică externă multilaterală, direcţionată atît către Vest cît şi către Est

Polonia şi integrarea vest-europeană

Două evenimente legate de marile bulversări din estul continentului - reunificarea Germaniei şi prăbuşirea URSS - au fost, într-un fel, benefice pentru securitatea Poloniei. Prin recunoaşterea de către RFG a graniţei Oder-Neisse - condiţie a actului de unificare - a dispărut una dintre marile ameninţări la adresa integrităţii teritoriale a ţării iar dezmembrarea URSS a anihilat veşnica teamă faţă de o invazie sovietică. În aceste condiţii, Polonia îşi poate realiza o serie de obiective de politică externă, menite să accelereze integrarea ţării în Europa occidentală. Căci, aşa cum a declarat premierul Poloniei, dna Hanna Suchocka: "prin cultura şi dezideratele sale, Polonia aparţine Vestului. Dominaţia comunistă a fost dureroasă din cauza subordonării faţă de Moscova a sistemului totalitar dar şi din cauza ruperii noastre de Europa, de Occident care a constituit un punct major de referinţă în istoria noastră milenară".

Calea aleasă de Polonia pentru făurirea acestui proces este cea prin intermediul "Trilateralei de la Visegrad". Împreună cu celelalte două ţări membre: Ungaria şi Ceho-Slovacia, ea a realizat doi paşi importanţi: acordul de asociere la Comunităţile Europene şi semnarea tratatului de creare a unei zone de comerţ liber în Europa centrală. Deşi asocierea la CE a fost considerată un progres incontestabil, Polonia a exprimat numeroase critici la adresa poziţiei "celor 12" în ce priveşte continuarea procesului vizînd dobîndirea calităţii de membru deplin al CE. Premierul Poloniei a denunţat de cîteva ori atît amînarea acordării acestui statut celor trei ţări, cît şi obstacolele ridicate de ţările comunitare în calea relaţiilor comerciale cu Polonia, respectiv cu ţările din Europa centrală şi de est. "Nu este bine ca politica comercială a Comunităţii să considere aceste state drept rivale şi nu partenere", a declarat ea cerînd CE să ia drept exemplu de integrare economică a ţărilor cu niveluri diferite de dezvoltare acordul NAFTA semnat recent de SUA, Canada şi Mexic.

Teoretic, semnarea înţelegerii vizînd crearea unei zone de comerţ liber în Europa centrală între ţările Trilateralei, care va intra în vigoare la 1.III.1993 este un stimulent deosebit pentru dezvoltarea celor trei ţări (respectiv patru după 1 ianuarie, dacă Slovacia va accepta să rămînă în continuare în organizaţie). Totuşi etapele diferite parcurse de cei trei în tranziţia spre economia de piaţă, apreciază specialiştii, vor îngreuia punerea în aplicare a acordului.

Polonia consideră că, deşi după dezmembrarea imperiului sovietic securitatea ţării nu este ameninţată direct, condiţiile internaţionale şi evoluţia situaţiei conflictuale din Balcani impun obligativitatea unor garanţii în această direcţie, ce pot fi oferite numai de Alianţa nord-atlantică. De aceea, politica externă poloneză pune un accent deosebit asupra strîngerii legăturilor cu NATO, integrării rapide în structurile ei. Tot în acest context s-a reafirmat necesitatea menţinerii prezenţei SUA în cadrul NATO şi în Europa. Un alt element vizînd întărirea securităţii proprii şi a continentului, afirmă experţii polonezi în politica externă, este CSCE care ar putea feri Europa de destabilizare şi soluţiona conflictele locale.

Dacă orientarea europeană şi atlantică a Poloniei, precum şi cooperarea regională constituie trăsături importante ale politicii externe poloneze, condiţia fundamentală a realizării acestor obiective o reprezintă graniţele sigure şi bunele relaţii cu vecinii.

Relaţiile cu Germania

Guvernul Poloniei apreciază că relaţiile cu cea mai puternică - şi odinioară cea mai periculoasă - vecină evoluează satisfăcător. Germania, de astăzi, a afirmat prim-ministrul polonez, este principalul aliat al Poloniei în procesul înţelegerii şi recunoaşterii intereselor poloneze în instituţiile europene, ea reprezintă legătura cu Comunităţile Europene şi cu Alianţa atlantică. Se tinde către dezvoltarea mai ales a relaţiilor economice şi a iniţiativelor în zonele de frontieră. Guvernul îşi manifestă sprijinul faţă de iniţiativele locale în aceste zone dar, ţinînd seama de sensibilitatea opiniei publice poloneze, nu doreşte crearea unor forme organizatorice care ar alarma, eventual, populaţia.

Politica răsăriteană a Poloniei

Potrivit unui raport elaborat de Ministerul polonez de Externe şi prezentat în Seim de ministrul K. Skubiszewski, normalizarea şi crearea unei baze durabile pentru relaţiile Poloniei cu ţările răsăritene se numără printre priorităţile politicii externe poloneze. Progresele înregistrate în acest domeniu se bazează pe două elemente: eliminarea tuturor factorilor ideologici din relaţiile reciproce şi respingerea Pactului Ribbentrop-Molotov şi a dictatului de la Ialta.

Polonia şi-a reglementat relaţiile cu Rusia, semnînd la 16 octombrie 1990 o declaraţie de bună vecinătate cu Federaţia Rusă, ceea ce a determinat o îmbunătăţire spectaculoasă a acestor relaţii, ilustrată poate cel mai bine prin gestul preşedintelui Boris Eltîn de a preda autorităţilor poloneze documente din arhivele secrete ale fostei URSS ducînd la elucidarea tragediei de la Katyn. De altfel Polonia a recunoscut toate fostele republici sovietice şi a stabilit relaţii diplomatice cu ele. Printre obiectivele politicii Poloniei faţă de Răsărit figurează în primul rînd dezvoltarea contactelor economice, o politică activă bilaterală cu toţi vecinii din Est şi cu republicile baltice, sprijinirea transformărilor democratice din Est, a independenţei de stat a ţărilor din regiune, măsuri vizînd creşterea stabilităţii în regiune, cooperarea în cadrul organizaţiilor regionale, ca de exemplu Consiliul baltic.

Polonia şi problema minorităţilor

Polonia abordează această problemă în două direcţii: pe de o parte legată de polonezii ce se află în situaţie de minoritate în ţări vecine, pe de altă parte privind persoanele de altă naţionalitate ce trăiesc în Polonia. Odată cu dobîndirea independenţei statelor baltice, au apărut neînţelegeri în ce priveşte polonezii ce trăiesc în număr mare pe teritoriul acestor ţări, mai ales în Lituania, comunitatea poloneză plîngîndu-se că a fost lipsită de o serie de drepturi garantate sub regimul anterior. Politica externă poloneză prevede protejarea polonezilor ce trăiesc în Est, pe baza unor obligaţii incluse în tratate şi a standardelor internaţionale care se aplică minorităţilor naţionale. Pe termen lung, Polonia va sprijini comunităţile poloneze din Est în străduinţele lor de a-şi consolida identitatea naţională, cultura, de a-şi menţine limba şi legăturile cu patria-mamă.

În ce priveşte minorităţile ce trăiesc în Polonia, în ultima perioadă, se pare că intensificarea mişcărilor neonaziste din Germania a avut ecou şi în rîndurile unora dintre reprezentanţii germanilor polonezi din Silezia. Într-o luare hotărîtă de poziţie, preşedintele Poloniei, Lech Walesa, menţionînd drepturile de care se bucură minoritatea germană din Polonia şi bunele relaţii cu Germania a atras atenţia asupra pericolului unor "acţiuni irresponsabile" din partea unor "forţe care vor să întrerupă acest proces". "Frontierele au fost trasate definitiv şi acest fapt a fost confirmat de mai multe ori de liderii germani. Cei ce le pun sub semnul întrebării pun sub semnul întrebării pacea europeană", a conchis preşedintele Poloniei.

Eva GALAMBOS

Curcubeul de după furtună

Henri ZALIS

Recent, i-a surprins pe meteorologi un uragan; a străbătut nordul și centrul Germaniei, provocînd pagube materiale, smulgînd arbori și acoperișuri, cauzînd victime. Am impresia că nu este singurul fenomen stihic care se abate asupra pămîntului german. Destinul cere jertfe el condamnă sau salvează ceea ce nevoia de echilibru ridică la suprafață și rezolvă în context. Față de tot ce se petrece azi în Europa, fantastic și premeditat, aș zice că și acest uragan devine complice, un complice uluitor, pe suprafața alunecoasă a violenței, cu nenumărate acte și fenomene destabilizatoare.

Oameni neidentificați profanează cimitire evreiești în Suedia și sinagogi în Italia, extremiști germani dau foc și azilanți indiferent dacă sînt turci, români, țigani sau kurzi pentru că în ochii lor ființa umană are două statute, unul onorabil și altul de desconsiderat dacă nu este arian. În mințile confuze ale troglodiților, coordonatele între care se manifestă împart starea economică cum ai scinda o scîndură, aici lemnul dincolo talașul, scîndura este utilă, talașul merge la gunoi...

Naționalismul xenofob și șovinismul frenetic prezent în țări civilizate ca Franța, Austria, Ungaria și încă o dată, Germania, constituind consternante comandouri ale urii vor evolua și în continuare. Chiar mai activ anticonstituțional ca pînă acum. O explicație rezidă în fractura pretutindeni sesizabilă între clasa politică și populație, între limbajul ezitant al celei dintîi și deficitul de educație, de scrupul moral al celei de-a doua.

Va trebui de luat neapărat în considerare că asistăm la un proces de slăbire a democrației tradiționale și de resurecție a "cauzelor pierdute" Că statul și instituțiile sale ies compromise dacă nu sînt puternic și convingător protejate. Îmi exprim surprinderea și îngrijorarea că în Germania, Bundestagul și însuși cancelarul Kohl deplîng crime inveterate, vestejesc pe făptuitorii ignobili în discursuri moralizatoare, dar în teritoriu huliganii, interpelați de poliție și pe urmă eliberați, își fac de cap, acționează tot mai agresiv, ca și cum Constituția nu face decît să-i încurajeze în politica lor, a expedițiilor sîngeroase și a provocărilor nasăbuite soldate cu înjunghieri, incendieri, molestări, siluiri.

Este Germania bolnavă de maladia reconstrucției de după reunificare? Așa s-ar zice, chiar dacă acolo nu se ucid încă judecători ca în Sicilia și nici nu explodează mașini ca în Liban ori Irlanda, unde deflagrațiile intră în cotidian.

Însă, vădit, serviciile poliției, însuși sistemul juridico-administrativ nu privesc extremismul ca o probă în acțiune a crimei organizate. De unde și senzația că sindromul urii, ca și complementul său - sindromul umbrei amenințătoare - sfidează legile, pot foarte bine să mutileze societatea.

Nu vreau să mă repet, totuși, cum să ignor gradul înalt de nocivitate al revenirii neofascismului pe o scenă unde tot mai numeroși spectatori o aplaudă satisfăcuți?

O anumită fascinație inspiră noul fascism și acolo unde șomajul, lipsa de protecție socială ori de instrucție confundă protestul legitim cu iluzia că există vinovați fără vină, cărora li se poate imputa orice, oricînd, oriunde.

Dacă acest paradox nu ar fi teribil de dureros ar suna hazliu, ar dispune la rîs. Nu e cazul. Tot ce în prezent vine din absența speranțelor și se soldează cu incalificabile barbarii trebuie extirpat fără milă întrucît vatămă democrația, resortul de încredere al tuturor în speranțele de redresare, de validare a ieșirii din irațională, din nostalgia totalitarismului indiferent de tendințe.

Știu că din teama că s-ar aduce atingeri libertăților individuale, social-democrații germani au combătut, o vreme, modificări în legislație, absolut necesare înăspririi metodelor de combatere a actelor de violență xenofobă. Dar este limpede că neîncrederea în democrație, numai ea poartă vina regresului în susținerea democrației. După cum încrederea nelimitată în autoritatea statului, fără alte surse de cooperare, capătă efect opus. Social-mente, ce se întîmplă în Italia cu Mafia, supune întreg organismul național lezării și amputării încrederii în alianța dintre individ și societate. Pe planuri diferite s-ar putea să ajungem la același puseu pervers dacă neîncrederea în comportamentul înțelept, conjugat cu dezechilibre permisive, vor conduce pături sau inși dezmoșteniți la eșapări contestabile, la false, malefice porniri justițiare conturate cu transformarea organelor de ordine în unelte docile ale răului din cauza toleranței lor.

Tot ce se petrece în Europa de Est după prăbușirea comunismului ca fenomen infracțional de ordin civic, economic sau educațional are în Europa de Vest corespondentul la fel de grav. În ambele cazuri decapitarea majorităților stabile antrenează mecanismul social spre imaginea terifiantă a crimei neprovocate cît și, să sperăm, spre o replică decisă a forțelor sănătoase, singurele ce acceptă să se identifice cu adevărul, dreptatea, cu imperativele situației.

Înclin să cred că nici înăsprirea legislației, indiferent de susceptibilitățile locale față de "capetele rase", privite, repet, cu oarecare simpatie de gospodine și burghezia mijlocie, nici măcar pedepsirea exemplară a cîtorva criminali nu vor avea darul să regenereze ceea ce istoria a amendat pare-se insuficient: înclinarea spre vindictă vorbă a unor inși care, dacă nu mai există "războiul rece" iar conflicte grave îi ocolesc, fac tot ce depinde de ei să readucă în actualitate barbaria nazistă cu întregul ei cortegiu de orori.

Rămîne de văzut cît va impune reacția pozitivă a numeroșilor germani ce ies în stradă și, amestecați, muncitori, casnice, intelectuali, liber întreprinzători manifestă în normele virtuților conviețuirii civilizate. Ei compensează purtarea celor care înjosesc omenia; însă prejudiciul datorat intoleranței s-a produs.

ECHIPA

Un preşedinte vine, altul pleacă. Tot astfel şi noua echipă guvernamentală se cristalizează în locul celei vechi, a lui George Bush. Ce a urmărit Clinton prin noile numiri? Să aibă un guvern care să reflecte în acelaşi timp diversitatea Americii şi pe cea a Partidului Democrat. Şi, mai ales, un guvern care va trebui să lupte din greu pentru acceptarea programului economic. Căci măsurile preconizate se dovedesc a fi diferite de promisiunile din campania electorală. A venit vremea ca americanii să plătească mai multe impozite pentru reducerea deficitului bugetar - susţine Clinton - şi se pare că tocmai aceia care şi-au pus cele mai multe speranţe în noul preşedinte vor fi cei mai dezamăgiţi. Este vorba de clasa mijlocie care se vede, iată, în faţa unei agravări a poverii fiscale.

Îi prezentăm acum pe membrii echipei lui Clinton (nu toţi, fireşte) care vor trebui să-i cîştige nu numai pe oamenii simpli, ci şi pe congresmeni pentru a accepta programul.

Bill CLINTON
al 42-lea preşedinte al Statelor Unite ale Americii

Biografia sa, puternic mediatizată, a fost prezentată şi de revista noastră în numerele consacrate alegerilor din S.U.A. Vom cita doar, din spusele lui, următoarele: "Am învăţat în modul cel mai anevoios că trebuie să ai priorităţi pe care trebuie să le explici oamenilor. Trebuie să cîştigi înţelegerea oamenilor, iar pentru aceasta trebuie să foloseşti o parte din timp ca să le dai ascultare".

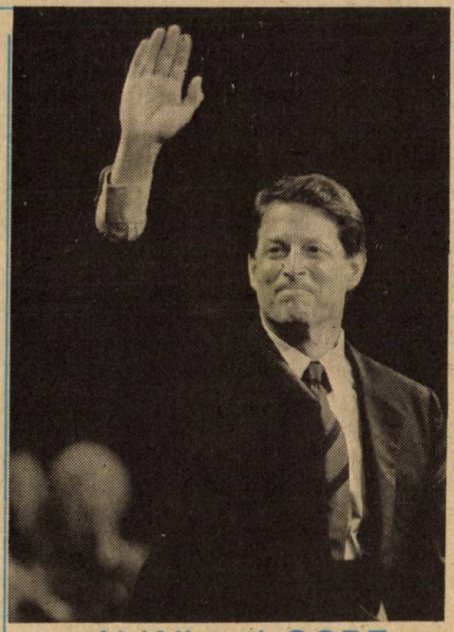

Al (Albert) GORE
vicepreşedinte al SUA

Născut la 31 martie 1948, a studiat la Harvard, a servit în armata americană în Vietnam, a fost ziarist, deputat şi senator.

În 1988 a candidat el însuşi pentru Casa Albă, nereuşind să fie nominalizat drept candidat de partidul său. Fost senator de Tennessee, a fost vicepreşedintele biroului de etică biomedicală din Congres. De asemenea, a fost preşedintele subcomisiei senatoriale pentru ştiinţă, tehnologie şi spaţiu. Este considerat un adept fervent al protejării mediului înconjurător, un specialist în dezarmare, oponent al programului "războiul stelelor", lansat de Ronald Reagan. Consideră totuşi că o dezarmare nucleară radicală ar putea periclita securitatea Occidentului.

Warren CHRISTOPHER
secretar de stat (ministru de externe)

Are 67 de ani, avocat. A fost secretar de stat adjunct timp de patru ani sub administraţia Jimmy Carter. În această calitate a negociat eliberarea ostaticilor americani deţinuţi de autorităţile iraniene la Teheran. A fost secretar de stat adjunct la justiţie în timpul preşedintelui Lyndon Johnson.

Foştii săi colaboratori îl prezintă ca fiind un fin tactician, un diplomat experimentat, cu o răbdare infinită, convins că dialogul poate rezolva majoritatea conflictelor.

CLINTON

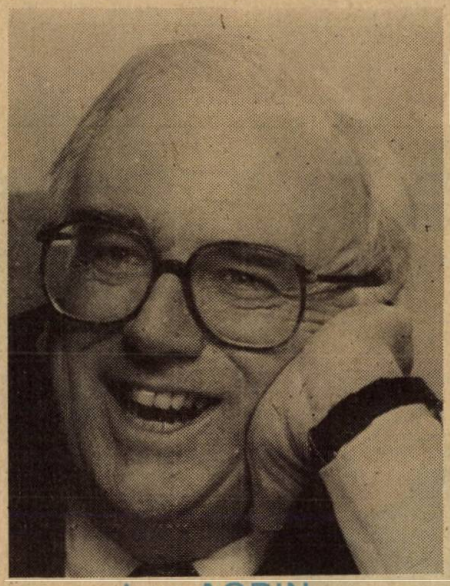

Les ASPIN
ministrul apărării

Este deputat (democrat) de Wisconsin de circa două decenii. A fost șeful Comitetului Camerei Reprezentanților pentru serviciile armate și șef al subcomitetului pentru achiziții militare și sisteme nucleare. A avut un cuvînt de spus în aprobarea bugetului militar, fiind considerat ca "moderat" în materie de cheltuieli militare și un "uliu prudent" în cazuri de intervenții militare peste mări.

Henry CISNEROS
ministrul locuințelor și dezvoltării urbane

Are 45 de ani, este de origine hispanică. Între 1981 și 1989 a fost primar al orașului San Antonio (Texas). Este purtător de cuvînt al comunității hispanice din SUA, care numără circa 20 de milioane persoane.

Portofoliul său vizează printre altele integrarea minorităților etnice în marile orașe. (Tulburările sîngeroase de la Los Angeles din aprilie anul trecut au dezvăluit caracterul spinos și urgent al problemei.)

Dna Hazel O'LEARY
ministrul energiei

Are 55 de ani, de profesie avocată. A fost vicepreședinte al companiei de electricitate Northern States Power, care furnizează energie în statele Wisconsin, Minnesota, Dakota de Nord și Dakota de Sud. Este specialistă în problema retratării deșeurilor. În 1990 a fost consultată la elaborarea legii americane asupra poluării.

Bruce BABITT
ministrul de interne

Are 54 de ani, a fost guvernator al statului Arizona.

Născut la 27 iunie 1938 la Los Angeles; are studii de geofizică la Universitatea din Newcastle (Marea Britanie).

În 1965 obține o diplomă în drept la Universitatea Harvard. În 1974 este ales ministru de justiție în statul Arizona iar în 1978 devine guvernator al acestui stat. Vorbește curent spaniola, este căsătorit cu o avocată, au doi copii. La conducerea ministerului de interne din SUA el va avea în sarcină să efectueze studii geologice și gestionarea patrimoniului național al țării (parcuri, monumente, rezervații etc.)

Mike ESPY
ministrul agriculturii

Născut la 30 noiembrie 1953, este licențiat al Facultății de drept din Santa Clara.

În 1987 este ales deputat democrat în Camera Reprezentanților. A condus comisia pentru agricultură a Camerei Reprezentanților și a urmărit îndeaproape negocierile din cadrul Rundei Uruguay precum și negocierile care au adus la

(continuare în pag. 18)

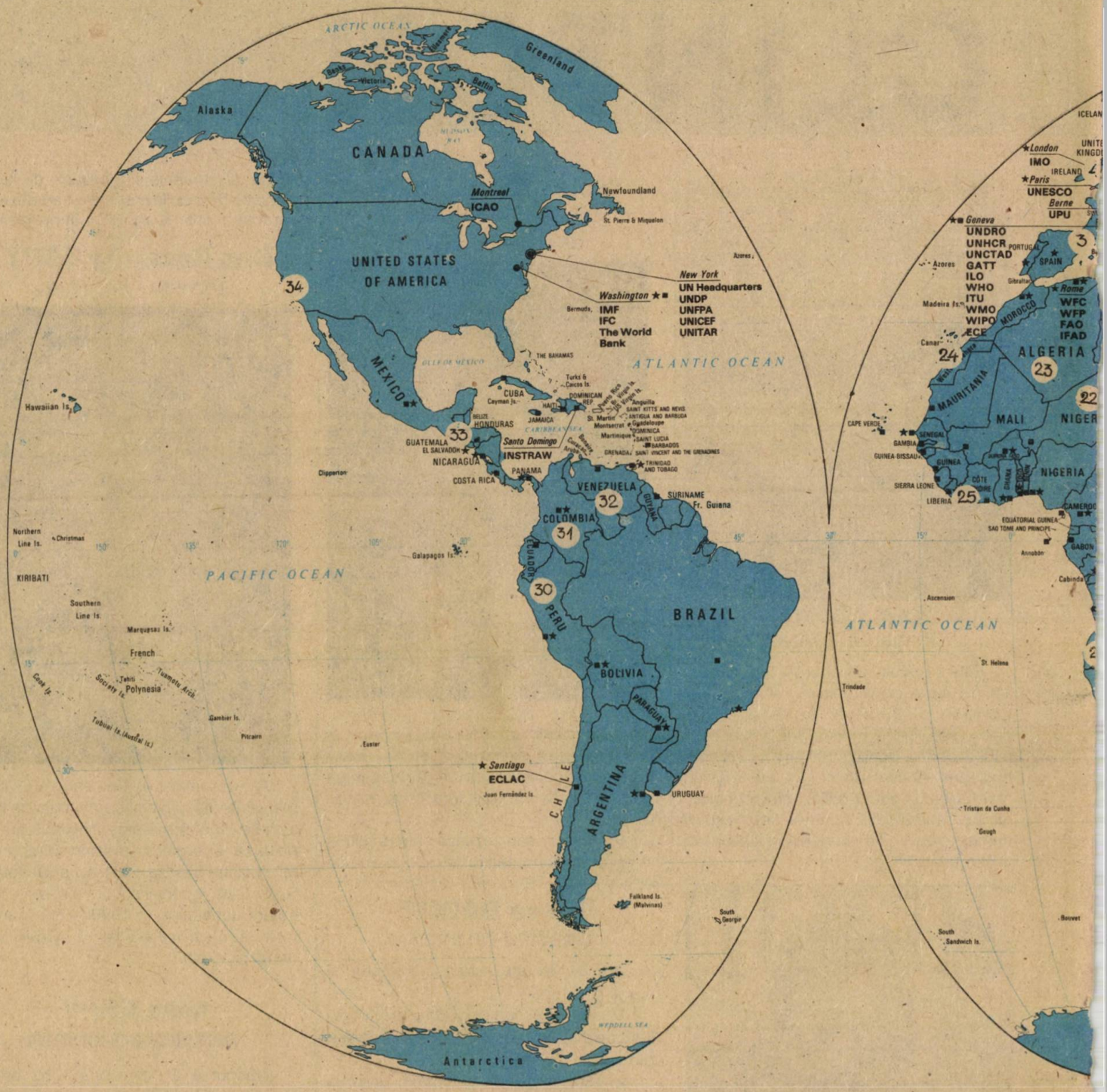

ZONE DE CONFLICT ÎN LUME

1. Republica Moldova
2. Iugoslavia
3. Ţara Bascilor
4. Irlanda de Nord
5. Abhazia
6. Osetia
7. Nagorno-Karabah
8. Kurdistan
9. Liban
10. Tadjikistan
11. Afganistan
12. Kaşmir
13. India
14. Bangladesh

15. Birmania
16. Thailanda
17. Cambodgia
18. Filipine (Mindanao)
19. Timorul Occidental
20. Sri Lanka
21. Somalia
22. Niger
23. Algeria
24. Sahara Occidentală
25. Liberia
26. Angola
27. Mozambic
28. Madagascar
29. Africa de Sud
30. Peru
31. Columbia
32. Venezuela
33. Guatemala
34. Los Angeles

Nota redacției: *S-a utilizat o hartă editată de ONU înainte de 1989, de aceea, noile state apărute din dezintegrarea URSS, precum și cele constituite pe teritoriul fostei Iugoslavii nu au granițele figurate.*

ECHIPA CLINTON

(urmare din pag. 15)

semnarea Acordului privind Zona de Liber Schimb dintre Canada, SUA şi Mexic (NAFTA).

A fost ministru adjunct de justiţie al statului Mississippi, însărcinat cu protecţia consumatorilor.

Lloyd BENTSEN
ministrul finanţelor

Are 71 de ani, e licenţiat în drept al Universităţii din Texas (în anul 1942).

Intră pentru prima dată în Senat în 1971, fiind reales de atunci fără întrerupere. În perioada 1949-1955 a fost deputat de Texas în Camera Reprezentanţilor. Apoi a funcţionat ca om de afaceri timp de 16 ani (la Houston). În al doilea război mondial a fost pilot pe un bombardier. A luptat în Europa ca şef de escadrilă. Şi-a încheiat cariera militară cu gradul de colonel în rezervă al U.S. Air Force. În perioada 1945-1948 a fost judecător într-un district din Texas. Este de confesiune prezbiteriană, căsătorit, cu trei copii.

Ca senator de Texas, a fost preşedintele Comitetului de Finanţe al Senatului. În cursul îndelungatei sale cariere în Congres a fost un fervent partizan al libertăţii pieţei

Dna Janet RENO
ministrul justiţiei

Are 54 de ani, jurista, necăsătorită, fără copii. A fost procuror al statului Florida pentru comitatul Dade timp de 15 ani. Are o reputaţie de persoană dură dar cinstită. Este în favoarea dreptului la avort. Este cunoscută pentru atitudinea intransigentă adoptată faţă de oficialităţile corupte, traficanţi de droguri şi părinţi vinovaţi de abuzuri împotriva copiilor.

În 1985 serviciul condus de dna Reno a obţinut condamnarea la închisoare pe viaţă a unui bărbat din Miami care a maltratat copiii pe care-i supraveghea. Anul trecut dna Reno a condus acuzarea a patru judecători din comitatul Dade pentru corupţie şi luare de mită.

Dna Carol BROWNER
director al Agenţiei Americane pentru Protecţia Mediului

Născută în decembrie 1956 la Miami (Florida), a studiat la Universitatea din Florida, licenţa în drept şi-a luat-o în 1979. În perioada 1983-1986 este director asociat al Asociaţiei Citizen Action, care se ocupa cu probleme de mediu, energie şi sănătate (cu sediul la Washington). În perioada 1986-1989 este colaboratoare a senatorului democrat de Florida, Lawton Chiles, iar în perioada 1989-1991 a condus sectorul problemelor legislative ale senatorului de Tennesse, Al Gore (actualul vicepreşedinte al SUA).

James WOOLSEY
directorul Agenţiei Centrale de Investigatii (CIA)

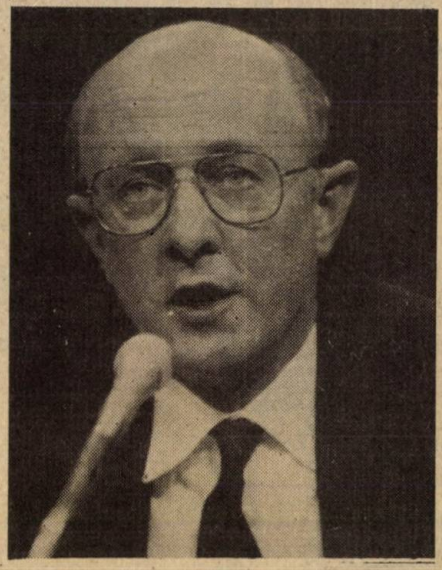

Are 51 de ani. Este specialist în problemele dezarmării, în special nucleare, participant, vreme de mai multi ani, la negocierile de reducere a armamentelor nucleare. În timpul administraţiilor Reagan şi Bush a condus delegaţia ameri-

Thomas PICKERING
ambasadorul SUA la Moscova. Este primul oficial numit de Clinton

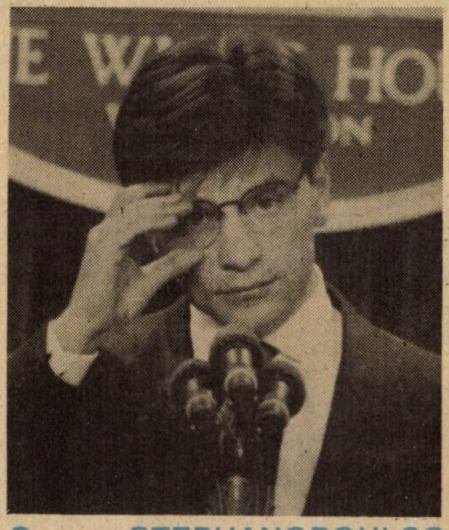

George STEPHANOPOULOS
purtător de cuvînt al Casei Albe

cană la discuţiile referitoare la forţele armate convenţionale din Europa.

Este considerat un conservator moderat. În cadrul audierilor din Senat, pentru confirmarea sa, Woolsey a opinat că în viitor "problema cea mai arzătoare" cu care se va confrunta CIA va fi spionajul economic.

Jesse BROWN

ministrul foştilor combatanţi

Are 48 de ani, a luptat în războiul din Vietnam, a fost rănit în 1965, lîngă oraşul Danang. Apără de 25 de ani interesele veteranilor, fiind, din 1988, directorul Asociaţiei răniţilor de război (1,3 milioane membri). Este considerat un om "rezervat dar ferm". Va trebui să se ocupe de delicatul dosar al prizonierilor de război şi dispăruţilor din Vietnam. Este, de asemenea, membru al Conferinţei Casei Albe pentru Handicapaţi.

Ron BROWN

ministrul comerţului şi turismului

Are 51 de ani, de profesie bancher. S-a ocupat de probleme de finanţe în administraţia Jimmy Carter.

Dna Donna SHALALA

ministrul sănătăţii

Are 51 de ani. Din 1988 a fost rector al Universităţii din Wisconsin.

Lawrence EAGLEBURGER

secretar de stat al SUA la Geneva

Născută în februarie 1941 la Cleveland (Ohio), este licenţiată în ştiinţe politice a Universităţii din Siracusa (statul New York). Face parte ca voluntară din Corpul Păcii (înfiinţat de preşedintele J.F. Kennedy) şi în această calitate petrece doi ani în Iran.

În 1977 preşedintele Jimmy Carter o numeşte secretar adjunct la Departamentul urbanism şi locuinţe. Este considerată o "democrat-liberală". Este prietenă a soţiei preşedintelui Clinton - Hillary -, căreia i-a succedat de curînd la preşedinţia organizaţiei "Children's Defense Fund".

Robert REICH

ministrul muncii

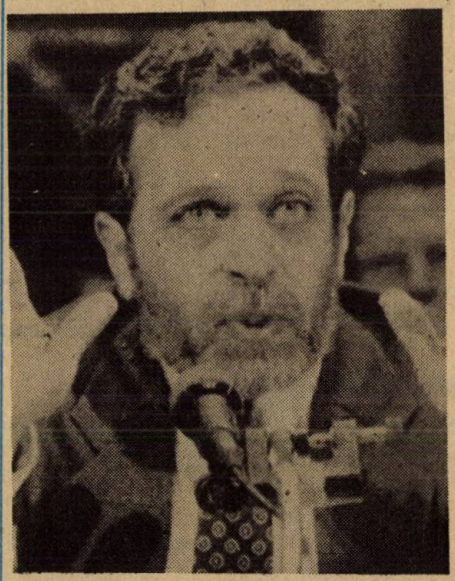

Are 46 de ani, profesor la Harvard. Prieten persoanl al preşedintelui Bill Clinton. A condus grupul de economişti al echipei de tranziţie din perioada dintre alegerile din noiembrie anul trecut şi instalarea oficială din ianuarie anul acesta.

Clinton l-a prezentat ca "cel mai apropiat consilier" şi "cel în care are cea mai mare încredere".

Richard RILEY

ministrul educaţiei

Are 59 de ani, fost guvernator al statului Carolina de Sud. A făcut parte din echipa lui Bill Clinton în timpul campaniei electorale, fiind însărcinat cu probleme de personal.

Rubrică realizată de Mirela IAMANDI şi Maria BADEA

Lucruri mai puţin cunoscute despre Bill Clinton

1. Este omul cel mai puţin bogat care a fost ales preşedinte de la Harry Truman încoace (1945). Nu are locuinţă proprie, fiind chiriaş în reşedinţa oficială din Little Rock în care a locuit pînă în Ziua Inaugurării din luna ianuarie cînd s-a mutat la Casa Albă.

2. Pentru a-şi dovedi patriotismul şi curajul în faţa naţiunii, Clinton a trimis garda naţională din Arkansas în Honduras pentru "exerciţii". Această misiune de sprijin faţă de grupările contras din Nicaragua a fost o misiune de dreapta, sprijinită de Reagan, pe care alţi guvernatori democraţi, precum Michael Dukakis din Massachusetts, au respins-o. Acţiunea nu va fi iertată de liberalii duri.

3. Se prevede încheierea într-un viitor nu prea îndepărtat a "lunii de miere" dintre Clinton şi Gore, deoarece acesta din urmă nu poate uita că, atunci cînd a candidat la preşedinţie în 1988 şi a cerut sprijinul vecinului său, actualul preşedinte, acesta l-a refuzat.

4. Vicepreşedintele Gore a fost sfătuit să-şi încetinească ritmul atunci cînd alergau împreună, pentru că Clinton nu este în chiar cea mai bună condiţie fizică şi depunea mari eforturi la jogging. Cauza? Dulciurile şi semipreparatele care-i plac în mod deosebit îi creează probleme de suprapondere.

5. Actualul preşedinte este "o pasăre de noapte", plăcîndu-i să discute politică şi literatură după miezul nopţii. Dimineaţa este posomorît, lent şi adeseori ursuz, deşi se antrenează ca să se poată scula pentru şedinţele cu personalul său, de la 7,30 dimineaţa.

6. Literatura preferată sînt povestirile de groază şi romanele poliţiste moderne. Autorii preferaţi - Tony Hillerman, care scrie despre poliţia tribului Navajo din rezervaţiile Arizona şi New Mexico, şi Walter Mosley, considerat un Raymond Chandler al negrilor. Eroina îndrăgită este femeia detectiv particular V.I. Warshawki.

7. Se presupune că şuviţele argintii ale lui Bill au fost remodelate înaintea dezbaterii televizate de Cristophe de la Hollywood, afirmaţie negată de organizatorii campaniei electorale. Cert este că celebrul Cristophe, solicitat în primăvară pentru a o coafa pe Hillary, a devenit coafor-şef şi s-a numărat printre oaspeţii de onoare ce au luat loc pe scenă alături de Clinton la marele miting din California.

8. Prieten de pe vremea studiilor la Oxford cu portarul de la University College, Clinton l-a căutat pe acesta la puţin timp după ce a fost ales pentru prima dată guvernator de Arkansas, în 1978. Reacţia vechiului prieten: "A, Clinton! Am auzit că ai fost ales rege al unui loc uitat de Dumnezeu, în care trăiesc doi oameni şi un cîine".

Ana-Maria TATOVICI

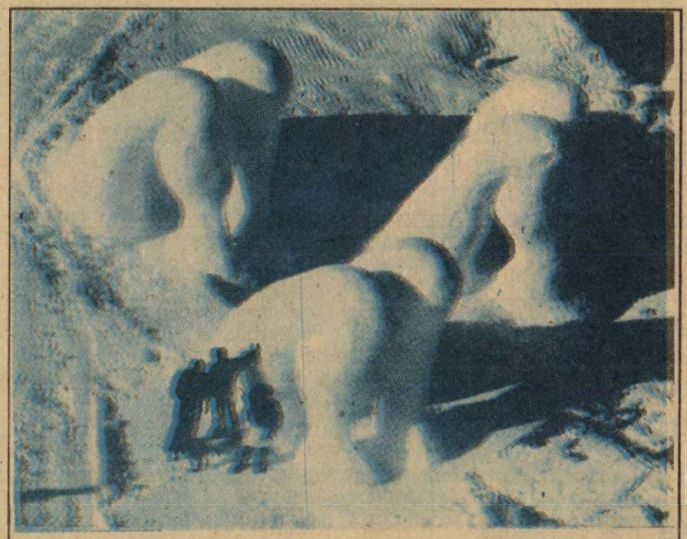

Stațiunea elvețiană Arosa se dovedește nu numai un loc propice practicării sporturilor de iarnă, ci și unul potrivit pentru manifestările artistice. Sculptorița Jenny Iverg a avut ideea să sculpteze în zăpadă aceste trei perechi de picioare de femeie

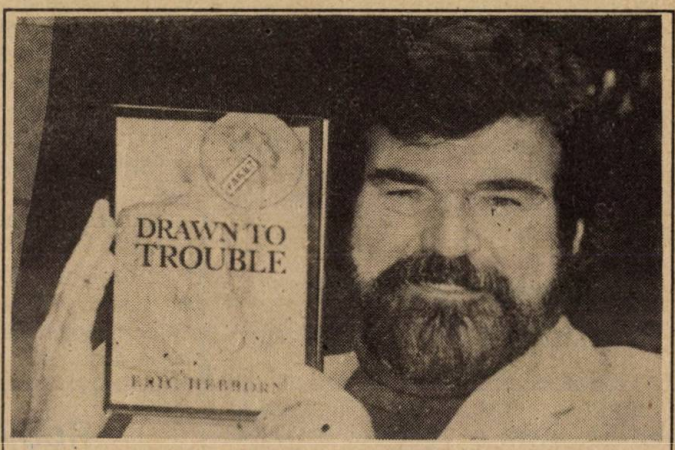

Eric Hebborn, pictor și, după cum se declară el însuși, falsificator consacrat, prezintă o copie a autobiografiei sale. Bineînțeles, tot cu mențiunea "fals". El afirmă că sute din "operele" sale se găsesc în muzee și colecții particulare

SIDA

Ce măsuri pot fi luate împotriva unui bărbat care, știind că este bolnav de SIDA, continuă să întrețină relații sexuale? Este cazul lui Salvatore Gamberella, 28 de ani, din Louisiana, care și-a contaminat cu bună știință prietena. El riscă o pedeapsă de 10 ani închisoare și ar fi primul condamnat pentru transmiterea deliberată, fără încunoștințarea partenerului, a virusului HIV. Procesul a declanșat o întreagă dispută pe de o parte, The American Civil Liberties Union, organizația care apără drepturile omului și care a arătat că o decizie de vinovăție ar fi neconstituțională; pe de alta, procurorul care a afirmat că asemenea acte atentează la securitatea publică.

Motiv

Pe lîngă faptul că divorțurile sînt din ce în ce mai numeroase, a crescut și diversitatea motivelor. Astfel, o femeie din Tel Aviv a intentat acțiune de divorț, motivînd că soțul ei se trezește foarte de dimineață și cîntă precum cocoșul. "Este lamentabil că soția mea a ajuns într-o asemenea stare, încît își confundă bărbatul cu un cocoș", a replicat pîrîtul.

Comoară

Un adevărat tezaur, datînd din epoca romană, a fost descoperit în localitatea Suffolk, din Anglia, de către arheologul Eric Lowes. El a fost depus la Muzeul britanic din Londra. Tezaurul cuprinde o serie de monede de aur, 5 000 de argint și numeroase brățări, de asemenea de aur. Considerată ca fiind una din cele mai importante descoperiri arheologice din Marea Britanie și evaluată la 15 milioane de lire, comoara, înainte de a fi expusă, a intrat sub lupa specialiștilor.

Concedieri

Celebra casă de licitație britanică Christie's trece prin mari dificultăți financiare. Este și motivul pentru care ea a fost nevoită să reducă numărul de locuri de muncă cu 60, lăsînd tot atîția oameni șomeri. De asemenea, din 39 de departamente au rămas numai cinci. Christie's a redus în ultimii doi ani 146 de posturi și se pare că vor mai urma încă o sută, dacă licitațiile ce se vor organiza nu vor duce la ameliorarea situației financiare.

Frumusețea stă în mînă!", pretind femeile din India, care de secole își împodobesc astfel mîinile și picioarele cu o pastă numită "mehandi". Aceasta dă pielii o culoare maron- roșcată și iese la spălat după "numai" două trei săptămîni

Olimpiadă

Premierul britanic, John Major, a anunțat sprijinul total al guvernului pentru candidatura orașului Manchester la organizarea Jocurilor Olimpice de vară din anul 2000. "Va fi o întrecere în care ne vom lupta să obținem medalia de aur, deoarece medalie de argint pentrul locul doi nu există", a declarat primul ministru. Manchester a mai candidat și pentru organizarea Jocurilor din 1996, dar Comitetul Internațional Olimpic a acordat această cinste orașului american Atlanta.

Diagnostic

După mai bine de un secol și jumătate, boala micuțului Tim, personajul central al poveștilor de Crăciun scrise de Charles Dickens, a putut fi diagnosticată. Doctorul Do-

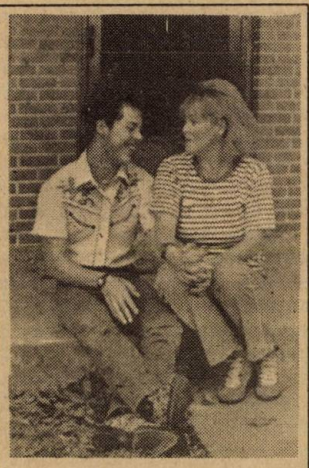

Cei doi tineri din imagine, Shirley și Jonathan Davis, sînt soț și soție. Pînă aici, nimic neobișnuit. Ieșită din comun nu este, pînă la urmă, nici diferența de vîrstă dintre cei doi (30 de ani). Atîta doar, că el are 14 ani, iar ea, 44

Agresiune

Nemulțumit de prestația arbitrilor unei partide de baschet, comentatorul postului de televiziune din San Marino nu a găsit altceva mai bun de făcut decît să le adreseze injurii de la microfon. Auzindu-l, unul din arbitrii i-a răspuns prin semne obscene. Pierzîndu-și de tot cumpătul, reporterul a năvălit în teren și a început să-i fugărească pe cei ce-l nemulțumiseră. Numai intervenția poliției a reușit să-l potolească pe înfocatul microbist, care uitase că prima sa datorie era aceea de a-și păstra imparțialitatea.

Escrocherie

Lee Jang Rim, șeful sectei apocaliptice "Zilele viitoare", care a prezis sfîrșitul lumii pentru 28 octombrie 1992, a fost condamnat la doi ani închisoare pentru fraudă și înșelăciune. El și-a însușit 4,4 milioane de dolari de la adepții săi, înmînîndu-le, în schimb, niște bonuri prin care era prevăzută data sfîrșitului lumii, mereu alta însă. Pe baza acestor "profeții" mulți sud-coreeni și-au vîndut bunurile, și-au abandonat serviciile și familiile și s-au pregătit pentru "ultima zi". Care, însă, n-a venit.

nald Lewis din Hampton (Virginia), după ce a cercetat cu atenție manuscrisele scriitorului englez din 1843, a ajuns la concluzia că era vorba de o acidoză renală tubulară, pe atunci necunoscută. Se pare că Dickens s-a inspirat; totuși, dintr-un caz real, mai mult, a prescris și un tratament. Fapt remarcabil, dacă avem în vedere că boala a fost identificată de specialiști abia la începutul secolului XX

Micuțul Michael Leonetti din Des Moines (SUA) a prins, cu ocazia unei partide de pescuit, o broască cu... șapte picioare. Centrul de Știință din Iowa s-a arătat interesat în a studia această ciudățenie. Se crede că, din fragmentele unui picior rupt accidental, s-au dezvoltat, ulterior, altele

248 de studenți ai Universității Copernic din Torun au încercat să stabilească un nou record mondial, înghesuindu-se cu toții într-un autobuz. Sarcina nu s-a dovedit a fi prea grea, deoarece sînt bine antrenați, zilnic fiind obligați să călătorească în autobuze supra aglomerate

Publicitate

Politicienii argentinieni sînt în stare de orice pentru a-și face publicitate. Cel puțin așa afirmă presa, care îi acuză pe oamenii politici că apar la televiziune în tot felul de show-uri de prost gust numai pentru a se menține în centrul atenției. Însă ministrul mediului înconjurător, Maria Julia Alsogaray, a făcut apel la mijloacele clasice: a pozat într-o ținută foarte sumară (numai cu o superbă blană descheiată) pentru coperta unei reviste. Faptul în sine i-a indignat pe foarte mulți, deoarece dna Alsogaray era foarte respectată, fiind considerată o Margaret Thatcher a Argentinei.

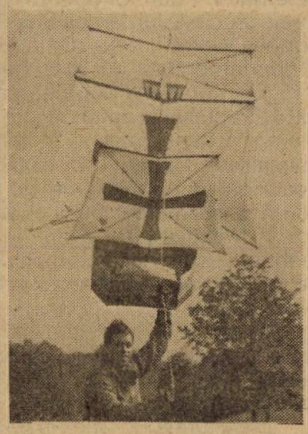

Aniversarea a 500 de ani de la descoperirea Americii a fost sărbătorită în fel și chip. Hans de Roos a realizat o replică a corăbiei Santa-Maria în formă de zmeu, cu o înălțime de 4 m, pe care l-a înălțat într-un parc din München

Zvon

În Nigeria, țară a cărei populație nu se bucură de un nivel prea ridicat de cultură și unde superstițiile primează în fața rațiunii, șarlatanii religioși își fac de cap. Nu demult, ei au răspîndit zvonul că prin țară umblă numeroși hoți de organe genitale masculine și, numai o bucată mică de cărbune îi poate îndepărta. Rezultatul? Aproape toți bărbații umblau cu cărbune în buzunar, iar în unele cazuri, unii cetățeni pașnici au fost bătuți, sub bănuiala de a fi hoți de organe. A fost nevoie de o intervenție energică a Ministerului Sănătății pentru ca lucrurile să reintre în normal.

Rubrică realizată de Dinu BUCȘAN

ORIENTUL MIJLOCIU

"Dans cu diavolul sub clar de lunã"

Indiferent cît de diferit este programul intern al actualului preşedinte raportat la cel anterior, imediat după rezultatul alegerilor William Clinton a declarat că va urma linia politicii externe a predecesorilor săi. Principiile generale ale politicii externe în Orientul Mijlociu sînt, deci, aceleaşi ca şi în perioada mandatului Bush: 1. menţinerea statelor din această zonă în SEATO (Organizaţia Tratatului Asiei de Sud-Est) sau măcar încercarea de a se evita intrarea sub influenţa rusă; 2. păstrarea controlului asupra surselor petrolului şi 3. împiedicarea distrugerii Israelului, susţinut în SUA de un puternic lobby. Cel chemat în noua formulă prezidenţială să preia sarcinile lui James Baker este Christopher Warren, care devine astfel şef al Departamentului de Stat, deci al doilea om ca importanţă după preşedinte în cadrul Executivului american. În vîrstă de 67 de ani, fost secretar de stat în timpul Administraţiei Carter (1977-1981), specialist recunoscut în probleme de politică externă, s-a remarcat drept un abil negociator în tratativele cu Iranul, în anul 1980, pentru eliberarea diplomaţilor americani reţinuţi la Teheran. În echipa lui Clinton a fost şeful personalului înainte şi după alegerile din 3 noiembrie 1992, calitate în care a avut o discuţie cu Zoe Baird, în urma căreia aceasta s-a retras din funcţia de ministru al justiţiei.

Dacă turneul lui James Baker în Orientul Mijlociu, care a relansat negocierile pentru pace, ar fi putut fi considerat turneul-maraton, cel întreprins zilele trecute de W. Christopher poate fi calificat drept fulger datorită rapidităţii de mişcare şi a rezultatului. La ora actuală ambele părţi consideră că dl Christopher reprezintă omul potrivit pentru a le ajuta să avanseze în restabilirea relaţiilor lor.

În fiecare dintre etape - Egipt, Iordania, Siria, Arabia Saudită, Kuweit, Liban şi Israel - secretarul de stat a ţinut să sublinieze hotărîrea sa de a juca în procesul de pace un rol mai activ decît predecesorul său, J. Baker.

Cursa contra-cronometru a început de vineri 19 februarie şi s-a încheiat marţi 23 februarie, agenţiile de presă transmiţînd deplasările făcute zi şi noapte, consemnînd şi timpul afectat fiecărei întrevederi - 75 de minute discuţia purtată cu ministrul egiptean de externe Amr Moussa, 90 de minute întîlnirea în palatul prezidenţial Ittihadaiya din Cairo cu preşedintele Hosni Mubarak, aliat de nădejde în zonă, pe care l-a îndemnat să-şi dubleze eforturile în direcţa reîncepeii negocierilor pentru pace. Sîmbătă 20 februarie trei ore au fost consacrate între-

Palestinian mascat dă foc unui drapel american pe care e desenată o zvastică. Aceasta a fost o formă de protest împotriva vizitei secretarului de stat W. Christopher. Palestinienilor le este teamă că în negocierile de pace arabo-israeliene ei vor fi cei sacrificaţi

vederii cu regele Hussein al Iordaniei, prilej cu care suveranul haşemit i-a comunicat secretarului de stat american că vestea deportării palestinienilor în luna decembrie a anului 1992 "l-a supărat şi îngrozit" prin consecinţele ce le-ar putea avea şi că prelungirea peste măsură a discuţiei despre deportaţi ar putea ucide procesul de pace.

Problema palestinienilor din tabăra de la Marj Az-Zohour a revenit ca un laitmotiv în fiecare dintre statele vizitate, Warren Christopher fiind îndemnat să intervină pentru ca Israelul să accelereze reprimirea expulzaţilor.

Piatra de încercare a turneului a fost considerată întrevederea cu preşedintele Hafez Al-Assad, fostul pilot sirian avînd reputaţia unui interlocutor incomod. Un important funcţionar american care lucrează cu dl Christopher a declarat pentru UPI, punînd condiţia păstrării anonimatului, că secretarul de stat al SUA "s-a dus să danseze cu diavolul sub lumina palidă a lunii". Dar întîlnirea a fost neaşteptat de promiţătoare şi pe parcursul celor trei ore şi jumătate cele două importante oficialităţi s-au întrecut în exprimări poetice. Demn de semnalat este faptul că Hafez Al-Assad l-a întrerupt pe W. Christopher atunci cînd acesta s-a referit la extinderea rolului SUA, declarînd: "Acesta este un lucru foarte important", iar declaraţia ministrului de externe sirian, Faruk Al-Sharaa, că pacea este mai importantă decît problema deportaţilor demonstrează voinţa fermă a arabilor de a relua negocierile de pace cu Israelul. Şi aceasta în ciuda faptului că secretarul de stat american a transmis poziţia Administraţiei Clinton care consideră terorismul, traficul de droguri, facilitate de Siria, precum şi încălcarea drepturilor omului şi interdicţia emigrării evreilor ca pe obstacole majore în relaţiile dintre cele două state.

Atît din Arabia Saudită, cît şi din Kuweit dl Christopher a transmis Bagdadului obligaţia de a îndeplini toate rezoluţiile ONU, afirmînd că vizita sa este destinată să asigure poporul kuweitian şi prietenii din Golf de angajarea Statelor Unite în zonă.

Vizita la Beirut, luni 22 d.a., a fost prima după un deceniu a unei oficialităţi americane în capitala Libanului şi a fost făcută, via Larnaca, într-un convoi de elicoptere "U.S.Army" din motive de securitate. Preşedintele Elias Hraoui, întovărăşit de primul ministru Rafik Hariri, de ministrul afacerilor externe Farez Boueiz şi de ministrul apărării Yarze Suburb, a cerut aplicarea necondiţionată a rezoluţiei 799 a Consiliului de Securitate pentru a demara convorbirile şi a promis să joace un rol activ în această problemă.

În ultima sa etapă, Israelul, W. Christopher a fost întîmpinat nu numai de oficialităţi ci şi de grupuri reprezentative ale populaţiei. Prima manifestaţie cuprindea palestinieni, printre care şi arabi israelieni şi membri ai familiilor exilaţilor, ce arborau steaguri negre în semn de protest împotriva expulzărilor. A doua, cea a evreilor, purta un panou mare acuzîndu-l pe liderul OEP şi saluta vizita ministrului american. La cea de-a treia participau coloni de pe platoul Golan, care răsturnaseră 120 tone de zăpadă cu scopul de a "îngheţa" negocierile de pace cu Siria şi de împiedica orice concesie teritorială.

Shimon Peres a declarat că Israelul este "pentru o mai mare implicare a SUA, mai ales în relaţiile multilaterale", recunoscînd că "americanii prezintă soluţii constructive, şi nu impun soluţii". Dar soluţiile constructive, adică reprimirea palestinienilor în tranşe este refuzată de cei 396 de expulzaţi din tabăra Marj Az-Zohour, care prin purtătorul lor de cuvînt Abdul Aziz Rantissi, precizează: "Decizia noastră este clară. Noi refuzăm să ne întoarcem, fie că revenirea se va face în etape, chiar dacă va avea loc într-o săptămînă, şi chiar dacă va fi vorba de 395 dintre noi".

Ana-Maria TATOVICI

SEUL

Campanie electorală "codificată"

De la trimisul nostru special, Cristian MOANŢĂ

Pentru prima dată, campania electorală prezidenţială s-a desfăşurat cu precădere prin intermediul televiziunii. Două canale naţionale, KBS 1 şi KBS 2, şi mai multe particulare s- au implicat masiv în informarea opiniei publice sau în susţinerea candidaţilor. Nu am deslusit regulile apariţiei pe micul ecran, cu atît mai puţin conţinutul dezbaterilor televizate, foarte numeroase de altfel. În orice caz, şi gazdele mele mi-au dat dreptate, televiziunea este un mijloc de informare foarte puternic şi influent în Coreea de Sud. Din "Korea Times", un ziar editat în limba engleză, am putut afla multe veşti, deşi punctul de vedere al guvernului era destul de transparent. Dincolo de fotografiile color din timpul mitingurilor, de declaraţiile de intenţii ale candidaţilor, de opiniile diverselor personalităţi sau ale oamenilor obişnuiţi, în general, paginile ziarelor abundau de acuzaţii în legătură cu presupuse manevre ilegale, de incriminări reciproce între putere şi opoziţie, de semnale de alarmă privind viitorul ţării. Lucruri firesti în retorica electorală, campania aflîndu-se undeva spre sfîrşitul ei.

Chiar în acea săptămînă făcea vîlvă acuzarea unor membri din conducerea marelui concern Hyundai de trafic de influenţă şi de deturnarea unor fonduri în scopul susţinerii candidatului Partidul Popular Unit (PPU), Chung Ju-Yung. La o zi după ce organele fiscale descinseseră pentru verificări, în faţa a 5000 de oameni adunaţi în faţa sediului central din Seul, preşedintele actual al concernului, Chung Se-Yung, ameninţa guvernul că va închide porţile fabricilor sale şi va paraliza orice afacere dacă acesta nu încetează "presiunea injustă" asupra fratelui său mai vîrstnic şi "susţinerea unui anume candidat", aluzie făcînd la Kim Young-Sam. Scandalul a pornit de la o simplă contabilă care, la îndemnul pastorului, făcuse o "declaraţie de conştiinţă". Păstrîndu-şi anonimatul, ea a afirmat că ar fi transferat în conturile PPU 32 milioane de woni (peste 40 000 de dolari), din ordinul şefului ei.

Pe de altă parte, opoziţia tradiţională, în special Partidul Democrat al vechiului opozant al regimului, Kim Dae-Jung, încerca să demonstreze implicarea guvernului în răspîndirea unui sistem ilegal de cumpărare a voturilor. Potrivit relatărilor unor agenţii de presă, partidele din opoziţie ar fi prezentat probe din care reieşea că agenţii electorali ai candidatului Partidului Liberal Democrat aflat la putere ar fi pus la cale o amplă tentativă de fraudă în oraşul Pusan din sudul ţării, al doilea ca mărime şi importanţă economică. Chung şi alte personaje politice angrenate în campanie s-au alăturat acestui cor, denunţînd unele arestări sau demiteri şi acuzînd guvernul de politică necinstită. Care a fost efectul acestor incidente asupra electoratului, în special al indecişilor, este greu de estimat, cel puţin din punctul meu de vedere.

În ce priveşte propaganda vizuală în stradă, şi în acest caz m-am izbit de o adevărată "codificare". În puzderia de reclame care "împodobeau" cu semne necunoscute pereţii de sus pînă jos, de procente de reducere a preţurilor care îndemnau cumpărătorul să-şi umple sacoşele, în jocurile de lumini multicolore instalate pentru sărbătorile de iarnă care se apropiau şi acolo era aproape imposibil să descifrezi anunţurile electorale. După cîteva zile de acomodare şi întrebări, am început să le descopăr. Portretele candidaţilor, nu foarte mari, egale, numerotate în ordine, similare ca grafică, erau aşezate în seturi de cîte opt pentru cei opt pretendenţi la fotoliul prezidenţial. Poate părea paradoxal, dar afişele electorale nu erau foarte multe şi nici nu se aflau întotdeauna în locuri foarte vizibile, aceeaşi situaţie regăsind-o şi în provincie, în oraşul Ulsan. Spre surprinderea mea, după obişnuinţa din ţară, nu i- am văzut pe pretendenţii la preşedinţie zîmbind din vitrinele magazinelor, în postura de "stîlpi ai societăţii" sau de semne de circulaţie, nici lipiţi, mîzgăliţi, rupţi sau suprapuşi în cele mai incredibile locuri publice. Voluntari cu sloganuri înscrise pe eşarfe purtate în diagonală sau pe frunte împărţeau manifeste viu colorate. În centrul capitalei, seara, străzile erau "pavate" cu mii de astfel de materiale de propagandă. Pe clădirile din sticlă sidefată ale unor corporaţii, firme sau redacţii de ziare care susţineau un candidat sau altul, statura personajului preferat putea atinge mărimea a zece etaje. Altfel, toţi aceşti zgîrienori comasaţi în centrul Seulului semănau cu uriaşe pachete de cadouri scumpe. În cartierele de locuinţe, în funcţie de preferinţele electoratului, susţinătorii contracandidaţilor întindeau peste străzi pînze imense pe care erau înscrise, cu litere de-o şchioapă şi nelipsitul "număr de ordine", sloganuri electorale.

În cartierul Universităţii Naţionale, panourile electorale n-au stîrnit prea mare interes

Studenţii, cei mai vehemenţi opozanţi, au renunţat şi ei la demonstraţiile stradale, hotărîţi să-şi manifeste opţiunile politice prin intermediul voturilor. Şi totuşi, în faţa clădirilor guvernamentale din centru sau în cartierul Universităţii Naţionale, i-am găsit stînd pe jos în poziţia lui Buda, ridicînd pumnul şi strigînd ceva. Ce? Nu ştiu. Păreau mai mult că se distrează, oricum eu nu am remarcat nici un semn de încrîncenare. Poliţia era însă foarte prezentă pe străzi. La lăsarea întunericului, căştile, scuturile, bastoanele de cauciuc şi faimoasele dube cu lansatoare automate de gaze lacrimogene erau aşezate la îndemînă. Le-am văzut în faţa primăriei din Seul şi în... spatele ambasadei americane.

Cam atît despre campania electorală pentru preşedinţia Coreei de Sud. În orice caz, trebuie evidenţiat faptul că, în pofida disputelor aprige, ea s-a desfăşurat într-o atmosferă de calm, linişte şi civism. Şi nu sînt numai impresiile mele de la faţa locului.

Lumea în anecdote

John Major între adversarii Uniunii Europene (Thatcher) și susținătorii ei (Mitterrand) (Le Monde)

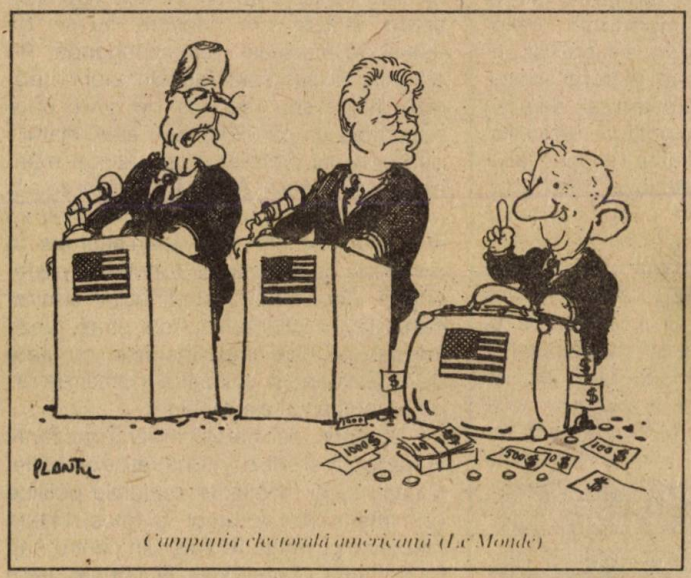

Campania electorală americană (Le Monde)

În timpul unei crize guvernamentale, Nicolae Iorga care, se spunea, era în grațiile regelui Ferdinand, a fost chemat la Palat pentru consultări.

După audiență, regele l-a îmbrățișat, gest ce părea a indica desemnarea iminentă a Profesorului ca viitor prim-ministru. A doua zi însă, stupoare generală, regele încredință formarea guvernului unui alt om politic.

Ziariștii dau buzna la Profesor și-l bombardează cu întrebări privitoare la atitudinea regelui. Nicolae Iorga răspunse, evaziv, că, de fapt, el, în zilele acelea, avea alte preocupări, că lucra la o piesă de teatru. La insistențele ziariștilor, care doreau să cunoască titlul acestei piese, Profesorul răspunse calm: "Sărutul lui Iuda".

Jean-Luis Barthou, ministru al afacerilor externe al Franței în Cabinetul Doumergue, dar și membru al Academiei franceze, a întreprins, în anul 1934, o vizită oficială în România. Potrivit uzuanțelor locale, la frontieră, o frumoasă tînără româncă îi oferă un splendid buchet de flori. Barthou, deși pe deplin moral în scrierile sale, avea reputația de a aprecia mult femeile.

Primind buchetul de flori, ministrul întreabă pe cineva din anturajul său ce se cuvenea să facă din punct de vedere al protocolului.

— Simplu, i se răspunse; trebuie să luați florile și să lăsați tînăra în pace.

Un ziarist ia un interviu personalității politice române care a fost Constantin Argetoianu. Cum ziariștii sînt indiscreți și cum tocmai fuseseră evocate moralitatea în politică și schimbările de atitudine ale diverșilor deputați în funcție de interesul personal, ziaristul întreabă:

— Excelență, dacă nu v-ați fi lansat în politică, ce meserie ați fi îmbrățișat?

— Bineînțeles, răspunse Argetoianu, aș fi profesat meseria cea mai apropiată de politică: aș fi deschis un bordel.

Se știe că A.N. Chamberlain, primul ministru englez, nu ieșea niciodată din casă fără umbrelă.

Într-o zi însă, luînd incognito metroul, uită acasă umbrela. Cînd să coboare, observă chiar în fața lui o umbrelă și distrat, dar și în virtutea obișnuinței, vru să o ia. Călătorul de alături însă, proprietarul "obiectului", îl opri zicîndu-i:

— Dar, domnule, este umbrela mea.

— Ah. Scuzați-mă, făcu premierul, credeam că este a mea.

— Lăsați, lăsați, cunosc trucul, zise omul.

Vexat, domnul Chamberlain cumpără trei umbrele din primul magazin întîlnit în cale. Seara, la întoarcere, hazardul făcu să se regăsească în metrou alături de călătorul de dimineață. Văzîndu-l cu trei umbrele, acesta din urmă îi zise pe un vădit ton malițios:

— Constat că nu m-am înșelat de fel în ceea ce vă privește. Azi "trucul" v-a reușit la perfecție.

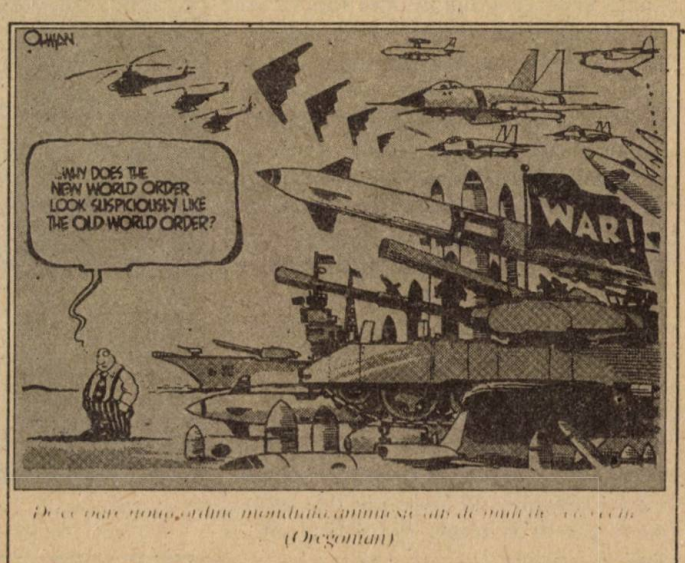

De ce oare noua ordine mondială amintește atît de mult de vechea (Oregonian)

Ne aflam la Conferința de la Cannes, în 1922, la care erau prezenți foarte cunoscuții Aristide Briand, renumitul om de stat francez, și Lloyd George, personalitate engleză nu mai puțin marcantă.

Într-una din zilele Conferinței, acesta din urmă nu era de loc mulțumit (ceea ce i se întîmpla adesea) de atitudinea lui Aristide Briand, care îndrăznise să combată unul din discursurile sale.

— Dumneavoastră, francezii, sunteți foarte vanitoși, îl apostrofă Lloyd George pe Aristide Briand. Ar trebui, totuși, să vă dați seama că între vanitate și ridicol nu există decît un pas.

— Da, Pas-de-Calais, șopti printre dinți Aristide Briand.

Prin 1925, Nicolae Iorga, deputat în Parlamentul României, interpelează Guvernul condus de președintele liberal Ion Brătianu în legătură cu unele "abuzuri". Uitîndu-se spre banca ministerială, Profesorului i se pare că Ion Brătianu, căruia i se spunea și "Marele Vizir", zîmbește. De ajuns ca să-l înfurie și să-l facă să-și încheie discursul astfel: "Totul merge prost în România de cînd țara este guvernată de Partidul Liberal. Și aceasta își are explicația clară în faptul că în fruntea guvernului se află domnul Ionel Brătianu care, în toată viața sa, nu a învățat altceva, nu cunoaște altceva decît matematică. Or, domnilor, cu matematică și numai cu matematică nu poate fi guvernată o țară".

Ionel Brătianu urcă la tribună, răspunse profesorului Iorga și conchise: "Cît privește acuzația că nu am învățat și nu știu decît matematică, trebuie să recunosc, domnilor deputați, că Profesorul Iorga are dreptate. Așa este, nu știu decît matematică. Dar, datorită acestei științe, am învățat un lucru pe care domnul Iorga nu îl va cunoaște niciodată: am învățat MASURA".

Cineva, vorbind cu Tristan Bernard (romancier și dramaturg francez - 1866 - 1947) despre o femeie de o anumită vîrstă, susținea sus și tare că doamna nu avea decît 31 de ani.

— Treizeci și unu de ani? se miră Tristan Bernard. Bine, dar atunci la ce vîrstă s-a născut?

Într-o zi, Tristan Bernard este întrebat de un prieten ce părere are despre ghicitoare (este, evident, vorba despre acele doamne mai brune sau mai blonde care-ți ghicesc trecutul, prezentul și viitorul, care-ți ghicesc totul).

— O părere nu prea bună, răspunse Tristan Bernard. Într-o zi, tocmai mă duceam să consult o asemenea doamnă. Bat la ușă și, ce crezi, vocea de dincolo întrebă: "Cine este?"

Tristan Bernard, însoțit de un scriitor puțin cunoscut, dar cu o părere foarte bună de sine, se plimba prin Paris. Trecînd prin fața unei clădiri pe care figura o placă indicînd că acolo locuise o personalitate literară foarte cunoscută, scriitorul se întrebă, jumătate în glumă, jumătate în serios:

— Și, după moartea mea, ce va scrie deasupra ușii casei în care locuiesc?

— Simplu, "De închiriat", răspunse Tristan Bernard.

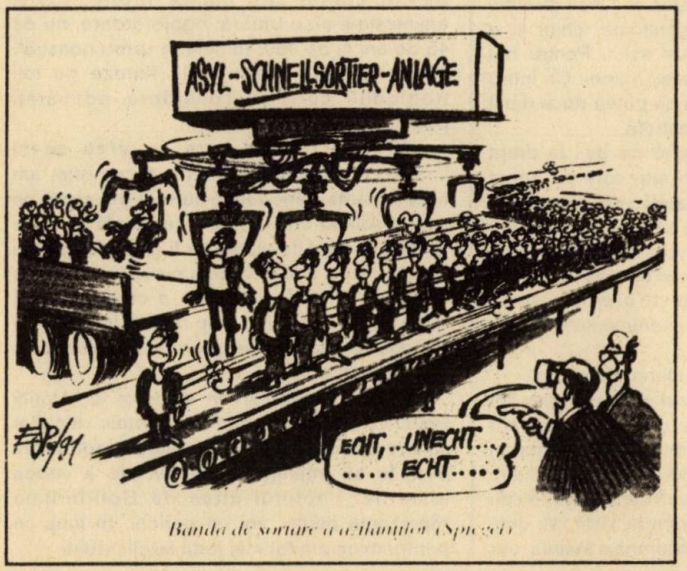

Banda de sortare a azilanților (Spiegel)

În excursie la Ierusalim:
— Ne aflăm într-unul din cele mai sfinte locuri de pe planetă, sanctuarul a trei religii. Vă rugăm să vă plecați capetele!
— Tradiție religioasă?
— Nu, pietre și gloanțe... (Albuquerque Journal)

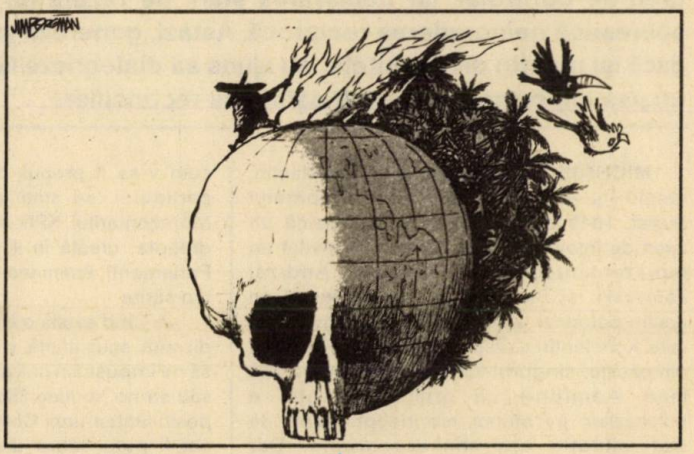

Sidonie Gabrielle Colette, marea Colette (1873-1954), împreună cu o prietenă, se afla în vizită în Grecia. Călătoreau cu automobilul.

Aceasta din urmă se pregătește să o fotografieze avînd drept fundal ruinele unui templu.

— Fii atentă, strigă, deodată, Colette, să nu apară cumva în cadru și mașina.

— De ce? întrebă mirată prietena. Ar fi un frumos anacronism.

— Da, sigur, dar soțul meu va crede că eu am dărîmat coloanele.

Culese de Nic. RÎMNICEANU

Dialog Wojciech Jaruzelski - Adam Michnik (II)

Ultima parte a convorbirii dintre cei doi foşti adversari politici neîmpăcaţi - inclusă în volumul de memorii al generalului, apărut în 1992 - abordează tema, încă fierbinte, a proclamării stării de război în Polonia anului 1981. Cum s-a ajuns la acel moment dramatic, cine poartă răspunderea, era oare posibilă o altă ieşire? Concluzia pare să fie că lipsa de comunicare, de înţelegere între conducerea de partid şi populaţie - fenomen caracteristic regimurilor comuniste, chiar mai accentuat în alte ţări decît în Polonia - a amplificat criza pînă la proporţii greu de controlat, iar declararea stării de război nu a putut decît să sporească neîncrederea reciprocă. Astăzi, generalul şi disidentul, chiar dacă îşi menţin divergenţele, au ajuns să dialogheze fără resentimente; un pas important către mult aşteptata reconciliere.

MICHNIK. Cînd marele duce Konstantin, fratele lui Aleksandru al II-lea (împăratul Rusiei, 1845-1881) a dorit să găsească un teren de înţelegere cu polonezii, a invitat un reprezentant al elitei poloneze, Andrzej Zamoyski, şi l-a întrebat ce ar putea face pentru polonezi. Zamoyski i-a răspuns: să se care. Konstantin a răspuns la rîndul său că era, din păcate, singurul lucru pe care nu-l putea face. Admiţînd că prima aspiraţie a polonezilor, pe atunci, era independenţa de stat, situaţia era shakespeariană. Dar aspiraţiile Poloniei în 1980-81, ceea ce însemna atunci un minim social, un minim naţional: un pluralism veritabil, depăşeau ele oare într-adevăr posibilităţile conducerii de partid şi de stat? Ştiu că Solidaritatea nu putea cere mai puţin. Mi se pare că după Bydgoszcz puterea ar fi putut, dacă ar fi vrut, să ia o iniţiativă politică...

JARUZELSKI... cu manevrele militare Soiuz-81 şi prezenţa lui Kulikov şi Kriucikov în Polonia! Era absolut imposibil (...)

Mărturisesc că după instaurarea stării de război nu am îndrăznit să discutăm. Cu siguranţă ar fi trebuit să facem mai mult şi mai din vreme. Dar în 1981 situaţia era inversă. Propusesem de mai multe ori, oficial, formarea unei comisii mixte reunind sindicatele şi guvernul. Replica voastră era că nu veţi sta la aceeaşi masă cu sindicatele de ramură sau cele autonome. Unde era pluralismul pe care-l invocaţi? Unde era democraţia?(...)

M. Era un front contra Solidarităţii. Cînd se propune unui sindicat cu nouă milioane de membri să stea la aceeaşi masă, cu aceleaşi drepturi, cu sindicate de ramură, este ca şi cum v-aş fi propus dv., ca prim-secretar al partidului, să staţi la masă cu Moczulski, reprezentantul KPN (mişcare naţionalistă de dreapta, creată în ilegalitate în 1979; azi în Parlament). Asemenea îndrăzneală v-ar fi scos din sărite.

J. Cînd există o voinţă reală de dialog, se discută, scuzaţi-mă, şi la toaletă. Dacă nu vrem să ne împuşcăm unii pe alţii, nici să ne pocnim sau să ne "mutăm fălcile". Şi aţi respins chiar posibilitatea unei Comisii de Iniţiativă în care am fi putut totuşi discuta, în linişte, printre altele, despre numărul reprezentanţilor fiecărei părţi. Forţa Solidarităţii se manifesta prin atacuri, prin înflăcărarea ei. Orice discuţie era deci pentru voi stînjenitoare, chiar şi o oprire momentană era un eşec. Pentru noi eşecul însemna a da mereu înapoi. Ca într-o tragedie greacă, aceasta nu putea duce decît la o confruntare, la o catastrofă.

M. Am discutat în gînd cu dv., la drept vorbind, în fiecare zi din anii care au urmat instaurării stării de război. Vă spuneam: "Generale, toate astea nu servesc la nimic, nu se poate totuşi menţine multă vreme populaţia în frică, în apatie. Să facem un pas unul spre celălalt". Dar răspunsurile, pe care le găseam în ziare, îmi reaminteau evenimentele precedente.

J. Dar vorbiţi despre starea de război.

M. Reveneam în trecut şi interpretam tot ceea ce se întîmplase ca o anumită logică a comunismului. Comunismul putea da înapoi din tactică, dar n-ar fi admis niciodată o viziune netotalitară asupra statului. Puterea spunea pe atunci: "Trebuie să revenim la 1947, să deschidem cîmpul, ceea ce însemna a înainta, dar mai inteligent, mai eficace.Dorea să discute despre varză, despre cărbune, despre orice în afară de politică. Cît timp a refuzat să vorbească despre politică, am considerat că nu era credibilă. După mine, disputa din interiorul partidului, pînă urmă profundă, se referea la cel mai bun mod de a termina cu Solidaritatea. Căci aripa, să zicem, reformatoare, nu a încercat nici o singură dată serios să discute cu noi despre politică (...)

Ceea ce vă reproşez îndeosebi este de a nu fi discutat cu noi ca între oameni, ci ca o educatoare de grădiniţă cu copiii ei: "Nu pune mîna pe flori! Trandafirii înţeapă, aşa a spus mama". În afara unei scurte excepţii în 1956, nu a existat niciodată o discuţie normală. Mereu limba de lemn, limbajul dublu. La un moment dat am început să mă întreb dacă dorinţa de a guverna nu era singurul element durabil al partidului de la putere.

J. Mişcarea de care vorbim, mişcarea voastră, Solidaritatea, are pe conştiinţă un păcat grav: avea tendinţa să idealizeze societatea. După părerea sa, aceasta nu fusese coruptă decît de comunism, ceea ce subînţelegea că sub a II-a republică (între cele două războaie mondiale) toate erau bune. Or voi, gînditorii, politicienii, ar fi trebuit să spuneţi precum marii voştri predecesori: "Drag popor, eşti minunat, eşti demn de respect pentru cutare sau cutare motiv, totuşi aminteşte-ţi că o umbră îngrijorătoare, nu de 45 de ani ci de 450, rămîne în urma noastră". Nimeni nu are dreptul să-i flateze pe toţi troglodiţii care se consideră adevăraţi polonezi. (...)

M. Sînt ultimul care aş vrea să-mi linguşesc poporul. După 13 decembrie, am avut o scurtă perioadă în care m-am simţit pe deplin solidar cu mitologia naţională. Dar, de la sfîrşitul stării de război, ar fi greu de găsit în scrierile mele sau în gazeta pe care o conduc urma unei mitizări oarecare a celei de-a II-a republici (...). Dar voi, timp de 40 de ani, n-aţi dat decît o imagine deosebit de mincinoasă a perioadei interbelice. (...)

Există într-adevăr un sindrom al istoriei Poloniei, care vrea ca în momentele decisive să cîştige emoţia tineretului. Acest sindrom îmi permite să înţeleg modul dv. de a vedea lucrurile: tineretul atras de Solidaritate reprezenta pentru voi un pericol, în timp ce pentru mine era tocmai forţa sindicatului.

Este curios că pe atunci, Jan Josef Lipski mi-a spus același lucru: "Mi-e teamă de tot ce se întîmplă pentru că eram la Varșovia în timpul Insurecției (în 1944) și știu cum se pot sfîrși lucrurile". Voi spune o banalitate: Înțelepții văd pericolul; tinerii, însă, văd speranța. Această dialectică se va înscrie mereu în viața noastră.

J. Ce s-ar fi întîmplat dacă starea de război - este o ipoteză, desigur - n-ar fi fost instaurată? Ne putem permite să spunem că starea de război a fost cel mai mic dintre două rele? Sau este doar o exagerare născută din nevoia de a apăra o decizie luată? Știu că asupra acestei decizii părerile sînt foarte împărțite. Sindicatul Solidaritatea sau post- Solidaritatea a avut mereu, mi se pare, o abordare foarte subiectivă a stării de război, și o înțeleg, desigur, sindicatul martir, eroic! Căci, dacă starea de război a fost într-adevăr acel rău diabolic, te poți ridica și mai sus, pe piedestal.

Nu știu ce formă va lua disputa asupra stării de război, dacă va fi constructivă sau distructivă. Ați vorbit de experiența spaniolă. În Spania se construiește, poporul este reunit, i se arată că este interzisă continuarea dezbinării, că este puțin important cine are dreptate. Insist încă o dată în această privință, o spun știind prea bine că am fost autorul represiunii iar dv. victima sa; nu doresc deci să o discut pe plan moral ci pe plan politic. (...)

M. V-ați întrebat cine poartă responsabilitatea pentru starea de război. Am dat mai multe răspunsuri acestei întrebări. Primul l-am dat public, în mai multe rînduri, în textele pe care le-am scris după 13 decembrie: vinovați erau comuniștii, căci erau doar o bandă de gangsteri care nu avuseseră de la început decît o singură idee în minte: să ne bage pe toți la închisoare.

Al doilea răspuns i l-am dat lui Kuron, în particular. I-am spus că eram și noi vinovați. Apreciasem greșit situația, atît el - care spunea, în toamna lui 1981, că alegeri libere erau deja posibile - cît și eu, care spuneam că era posibil un compromis sub forma unui parlament compus din două adunări: una aleasă după principiul comunist, cealaltă după principiul sindical.

Am dat un al treilea răspuns în primăvara acestui an (1991), la Moscova. Am spus democraților ruși că trebuia cu orice preț să găsească o cale de înțelegere cu Gorbaciov căci, dacă starea de război era instaurată în Rusia, Gorbaciov avea să obțină sprijinul Occidentului, iar ei nu trebuiau să creadă că au dreptate numai pentru că se comportau eroic. Le-am spus un lucru pe care nu-l mai spusesem niciodată, anume că Solidaritatea avea de asemenea partea sa de răspundere pentru instaurarea stării de război în Polonia. Fiindcă nu știusem să stabilim un dialog. Cînd există un compromis și acest compromis este rupt, toată lumea este vinovată. (...)

Și, fiindcă vorbim despre răul cel mai mic, acesta ar fi fost, pentru conducere, să cedeze o parte importantă a puterii și nu să instaureze starea de război.

Toți cei care spuneau că Solidaritatea merge prea departe greșeau, fiindcă plecau de la ideea că nu era de vină puterea comunistă ci Solidaritatea, care, după părerea lor, avea multe pretenții. Totuși aveau și dreptate pentru că idealul politic propus de Solidaritatea era dictat de emoție, retorică, sentimente, fobii, fără deosebire între strategie, practică și program. După părerea mea, este foarte probabil că în ajunul stării de război Solidaritatea era gata să admită acea idee - stereotip pe care o numesc anticomunismul cavernelor. Mă gîndesc la Marian Jurczyk, care înspăimînta lumea cu spînzurătorile sale și spunea că Polonia era condusă de evreii din Biroul Politic, că știa care din membrii Biroului își schimbaseră numele. (...)

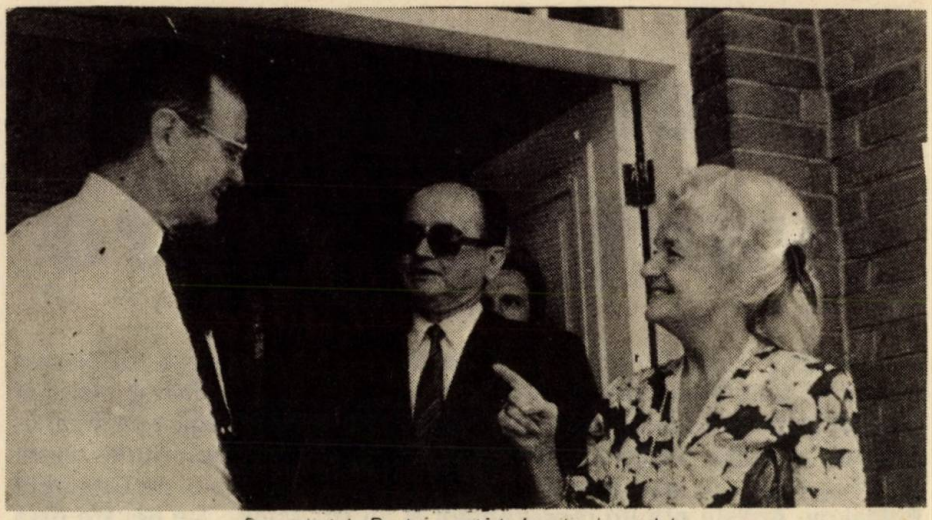

Președintele Bush în vizită la familia Jaruzelski

J. Nu mă veți contrazice, fără îndoială, dacă spun că din august pînă în decembrie 1981 puterea slăbise enorm iar Solidaritatea se întărise. Mișcarea era doar într-un singur sens.

M. Nu. Ascultați-mă acum calm și cu bunăvoință. 1956 și 1970 au fost două mari șocuri: de fiecare dată s-a crezut că o întoarcere la trecut era imposibilă.

J. Dar nu s-a produs o revenire la trecut.

M. Nu a fost o adevărată revenire, dar a avut loc de fiecare dată o întoarcere la monopolul oficial. Nu a fost o revenire la teroare și, în acest sens, Octombrie (1956) a fost ireversibil. Dar au reapărut deținuți politici. Gomulka a băgat oameni la închisoare pentru că J.Kuron și Modzelewski scriseseră o scrisoare comitetului de partid al școlilor superioare.

J. Era o prostie.

M. Nu era o prostie, era logic. După părerea noastră, era legea rușinoasă a conservării comunismului: toate își regăsesc mereu echilibrul.

J. Comparația este frumoasă, dar inexactă. Atunci era vorba de mișcări spontane îndărătul cărora nu se ascundea nici o forță politică. Anul 1980 a dezvăluit o nouă calitate, o mișcare puternică, de facto mai puternică decît partidul și în plus susținută de Biserică, de Occident. (...)

M. Starea de război a arătat că Solidaritatea nu era absolut deloc pregătită pentru o confruntare. Nu aveam nici un pistol, nici o grenadă, nici o sticlă incendiară. (...) Acum vă înțeleg; ați găsit pe biroul dv. un raport indicînd că tendința bună, tendința "sănătoasă (din cadrul Solidarității) vorbise despre "mutarea fălcilor" puterii; aveți dreptul să fiți speriat. Din partea mea, îmi spuneam: Lech Walesa se teme să nu rămînă izolat, așa că a ridicat tonul. În realitate erau doar vorbe.

Trebuie să trăim cu biografia noastră, cu istoria noastră personală. Maturitatea popoarelor, societăților și oamenilor se măsoară prin felul în care știu să trăiască în acord cu propria lor istorie, cu propria lor biografie. Este foarte probabil că dacă aș fi fost prins cînd am evadat de la Bialoleka, aș fi fost executat. Este absolut sigur că dacă, la 13 decembrie, aș fi putut să vă am dinaintea mea, pe dv., pe generalul Kiszczak sau primul ministru Rakowski, și aș fi avut un pistol, aș fi tras în voi.

Dar mai cred că este extrem de important - și este într-un fel victoria noastră, a amîndurora - că putem astăzi vorbi de aceste lucruri fără ură, fără ostilitate, cu respect unul față de celălalt, rămînînd amîndoi credincioși biografiei noastre. Dacă există o șansă pentru Polonia - și cred că există - trebuie ca polonezii să-și poată vorbi fără ură și dușmănie.

J. Era cel mai mic rău sau nu? Întrebarea mă frămîntă fără încetare. Rămîn convins că tot ce s-a întîmplat constituia singura soluție, dar mai știu că trebuie să respecți și motivele celorlalți. Nu pe principiul alb-negru, ci încercînd să înțelegi . Asta nu înseamnă să te apropii pe toate planurile și să te identifici total cu celălalt, înseamnă doar să-l înțelegi. Este lucrul cel mai important.

(Sfîrșit)

Traducere și adaptare
Alexandru ANTONESCU

"Telefonul roșu" avant la lettre

Existenţa acestui canal a fost menţionată în memorile lui Robert Kennedy, fratele celui de-al 35-lea preşedinte al S.U.A., fost ministru al justiţiei şi senator, publicate la un sfert de veac după tragica sa moarte. Autorul lor scria: "Majoritatea problemelor relative la raporturile dintre U.R.S.S. şi S.U.A. erau examinate şi concertate de mine şi de Gheorghi Bolşakov. Acesta era un reprezentant al lui Hruşciov... De fiecare dată cînd Hruşciov adresa un mesaj preşedintelui sau preşedintele lui Hruşciov, el era transmis prin Gheorghi Bolşakov".

În perioada 1959-1962, Gheorghi Bolşakov a lucrat la ambasada U.R.S.S. din Washington în calitate de consilier pentru informaţii, fiind şi redactor-şef al revistei "Soviet Life", editată de agenţia de presă "Novosti". În vîltoarea evenimentelor fierbinţi ce au condus la prăbuşirea regimurilor comuniste din ţările est-europene,Gheorghi Bolşakov şi-a publicat amintirile legate de un episod al raporturilor sovieto- americane ce a suscitat interesul ulterior al multor cercetători, datorită tensiunii maxime create de amplasarea rachetelor ruseşti în Cuba. Redăm, în cele ce urmează, extrase din aceste amintiri apărute în "Novoe Vremea".

M-am cunoscut cu Frank Holeman, de la "New York Daily News", în 1953, cînd am venit prima oară la Washington. Relaţiile de prietenie legate atunci s-au menţinut. În cursul frecventelor întîlniri pe care le aveam, discutam, cum era şi normal, problemele acute ale relaţiilor dintre ţările noastre. Frank Holeman era un bun amic al lui Ed Guthman, secretarul de presă al lui Robert Kennedy, şi nu-mi ascundea faptul că ceea ce era mai interesant din ce vorbeam îi transmitea lui Ed. Acesta rezuma esenţialul pentru Robert Kennedy. Într-o zi, Frank m-a întrebat: "N-ar fi mai bine să te întîlneşti personal cu Robert Kennedy? Ar obţine informaţiile care îl interesează direct."

Primul contact cu fratele preşedintelui a avut loc în mai 1961, pe o peluză din faţa Ministerului Justiţiei. A abordat direct problema organizării unei întîlniri la nivel înalt sovieto-americane. În principiu, mi-a spus Robert Kennedy, sîntem de acord cu un summit, dar încă nu s-a convenit asupra ordinii de zi, care este prin ea însăşi importantă... Ştiu că eşti în contact cu anturajul lui Hruşciov. Ar fi foarte bine dacă acesta ar obţine de la tine informaţii veridice, de primă mînă, care să fie comunicate liderului sovietic...

Începuse, brusc, să plouă. Am părăsit peluza pentru a continua convorbirea în biroul lui Kennedy, din Ministerul Justiţiei. Fratele meu, mi-a spus el, apreciază că tensiunea dintre ţările noastre se datorează, în primul rînd, faptului că nu ne înţelegem gesturile şi interpretăm eronat intenţiile şi acţiunile pe care le întreprindem reciproc...În prezent sîntem preocupaţi, mai ales, de situaţia din Berlin. Aceasta, ca şi problemele celor două Germanii n-au fost create nici de premierul Hruşciov, nici de fratele meu. Este vorba de un dosar extrem de complex. La summitul de la Viena nu ne putem propune să-l şi rezolvăm. Este foarte important ca întîlnirea la nivel înalt să se încheie cu acorduri, dar mai ales să deschidă calea contactelor între conducătorii noştri...

A doua zi dimineaţă am transmis la Moscova un raport asupra acestei întrevederi. Cinci zile mai tîrziu am primit răspunsul. El expunea cu claritate atitudinea noastră în chestiunea Berlinului şi exprima voinţa de a se proceda la un schimb de păreri asupra tuturor problemelor de pe ordinea de zi a viitorului summit, utilizînd activ acest canal neoficial de legătură. Şi acest canal a fost, într-adevăr, folosit intens în cursul săptămînilor ce au precedat întîlnirea la nivel înalt de la Viena. În ajunul plecării lui John Kennedy la Paris, unde urma să-l întîlnească pe Charles de Gaulle înainte de a poposi în capitala austriacă, Robert Kennedy m-a chemat de urgenţă la el. Mi-a comunicat că preşedintele ar dori ca majoritatea întrevederilor sale cu Hruşciov să aibă loc tête-à-tête, cu participarea unui singur interpret. Cîteva ore mai tîrziu i-am transmis că Hruşciov este de acord. Iată un început bun, mi-a spus Robert Kennedy. Un punct a fost concertat chiar înainte de plecarea spre Viena. Ar fi minunat dacă lucrurile se vor derula la fel pînă la capăt! Din păcate, nu s-a întîmplat astfel. Este adevărat că a intervenit un acord asupra Laosului, dar nu s-a reuşit să se asigure comprehensiunea mutuală şi pasul de debut constructiv pe care conta Kennedy. Noi n-am fost de acord pentru amînarea examinării problematicii Berlinului. Mai mult, Hruşciov a ameninţat că va încheia, rapid, un tratat cu R.D.G., ceea ce înseamna că noi considerăm că aduce toate vechile acorduri privitoare la Berlin pe care le aveam cu ţările occidentale. Partea americană a înţeles cu regret că facem, în continuare, presiuni asupra ei...

La 1 septembrie 1962 trebuia să plec în concediu la Moscova. În dimineaţa lui 31 august, Robert Kennedy mi-a telefonat rugîndu-mă să-i fac o vizită. Cînd l-am întîlnit, seara, mi-a spus că mă aşteaptă preşedintele. Ne-am dus împreună la Casa Albă. În Biroul Oval, preşedintele mi-a spus: Ştiu că pleci la Moscova. Te rog să-i transmiţi cele ce urmează lui Hruşciov. Ambasadorul nostru din capitala sovietică m-a informat că supravegherea aeriană a vaselor sovietice ce navighează spre Cuba îl neliniştește pe Hruşciov. Comunică- i că astăzi am ordonat încetarea acestei supravegheri. Perspectiva ameliorării raporturilor americano-sovietice, a continuat preşedintele, îmi pare favorabilă şi sînt profund convins că este realizabilă. În opinia mea, încheierea unui acord cu privire la interzicerea experienţelor nucleare poate constitui un pas pe această cale, o etapă iniţială a dezarmării ţărilor noastre... Spune-i, de asemenea lui Hruşciov, că sper să-l întîlnesc, din nou, foarte curînd...

Hruşciov m-a primit la Piţunda, lîngă Gagra. Timp de peste o oră i-am relatat impresiile mele despre preşedintele american, programul şi anturajul său. Hruşciov m-a ascultat cu atenţie, punîndu-mi, din cînd în cînd, întrebări, pentru a obţine precizări. La una din acestea, respectiv dacă S.U.A. ar fi decise să

1961. John Kennedy și Nikita Hrușciov se întîlnesc la Viena, dar pînă la ora relaxării rapor turilor reciproce mai avea să treacă timp...

se lanseze într-o confruntare armată cu Cuba, i-am răspuns afirmativ. Totuși, am adăugat, Kennedy se va strădui să obțină un compromis rezonabil. În încheierea întrevederii, șeful guvernului sovietic mi-a spus: Cînd vă reîntoarceți la Washington, comunicați președintelui că apreciem măsurile pe care le ia pentru atenuarea tensiunii și normalizarea relațiilor dintre țările noastre... A expus, apoi, clar ceea ce mai trebuia să-i transmit lui John Kennedy.

Am ajuns la Washington pe 3 octombrie. I-am telefonat lui Robert Kennedy. M-a surprins indiferența tonului său. Cauzele aveam să le aflu mai tîrziu. M-a primit și i-am relatat ce am de comunicat președintelui. Acesta fiind prea ocupat, după cum mi s-a spus, Robert Kennedy m-a asigurat că-i va comunica el mesajul de la Hrușciov. Aveam, cu acest prilej, să aflu și cauzele răcelii intervenite. Robert Kennedy deținea argumente de natură să infirme afirmația lui Hrușciov din mesaj, anume că Uniunea Sovietică nu livrează Cubei decît arme defensive... Invitat, cîteva zile mai tîrziu, de Charles Barlett - un ziarist care se bucura de prietenia lui John Kennedy - la Clubul național al presei din Washington, mi s-au arătat fotografii luate din avion, pe care apăreau amplasamentele unde se instalau bazele de rachete sovietice în Cuba.

La 22 octombrie, ora 19,00, președintele Kennedy anunța națiunea și lumea întreagă că S.U.A. decretează, ca răspuns la livrarea de rachete sovietice, o blocadă armată împotriva Cubei. La 23 octombrie, guvernul sovietic a dat publicității o declarație calificînd gestul american o "agresiune fără precedent". Moscova prevenea că aceasta ar putea avea ca efect un război termonuclear. În 25 octombrie, la posturile de radio s-a transmis semnalul convenit al alertei atomice. Ascultătorii au aflat că este vorba doar de o "emisiune educativă", date fiind împrejurările, dar un război teribil putea, totuși, izbucni dintr-un moment într-altul. Încordarea a ajuns la limită după doborîrea, la 27 octombrie, a unui avion american de recunoaștere, U-2, deasupra Cubei, de o rachetă sol-aer sovietică...

Robert Kennedy m-a chemat, telefonic, în aceeași zi de 27 octombrie, la o întrevedere. Mi-a relatat ce i-a comunicat ambasadorului Dobrînin, subliniind că președintele nu-i mai poate ține în frîu pe militari, dacă în decurs de 24 de ore nu-i parvine un răspuns pozitiv de dezamorsare a tensiunii de la Moscova. Și acesta a venit. Radio Moscova transmitea în clar, în zorii lui 28 octombrie, mesajul guvernului sovietic pentru președintele Kennedy, privitor la reglementarea crizei rachetelor din Cuba. După cum am aflat mai tîrziu, la Moscova, decizia de a se transmite prin radio mesajul, în clar, a fost luată deoarece nu mai rămăsese timp pentru cifrarea lui...

Secretul asupra înțelegerii sovieto-cubaneze cu privire la livrarea rachetelor ce amenințau teritoriul american nu a făcut decît să provoace neîncredere în S.U.A. față de acțiunile noastre. Gîndesc, cu amărăciune, că Robert Kennedy și ceilalți care aspirau sincer la o apropiere cu țara noastră și care, asemenea mie, nu își menajau eforturile în această direcție, au crezut că sînt un mincinos cînd susțineam, de bună-credință, că nu știu de prezența rachetelor sovietice în Cuba.

În fond, în numele acestei idei, al apropierii și mai bune înțelegeri reciproce, a fost creat și a funcționat "telefonul roșu avant la lettre" dintre Nikita Hrușciov și John Kennedy.

Traducere și adaptare
Vasile CRIȘU

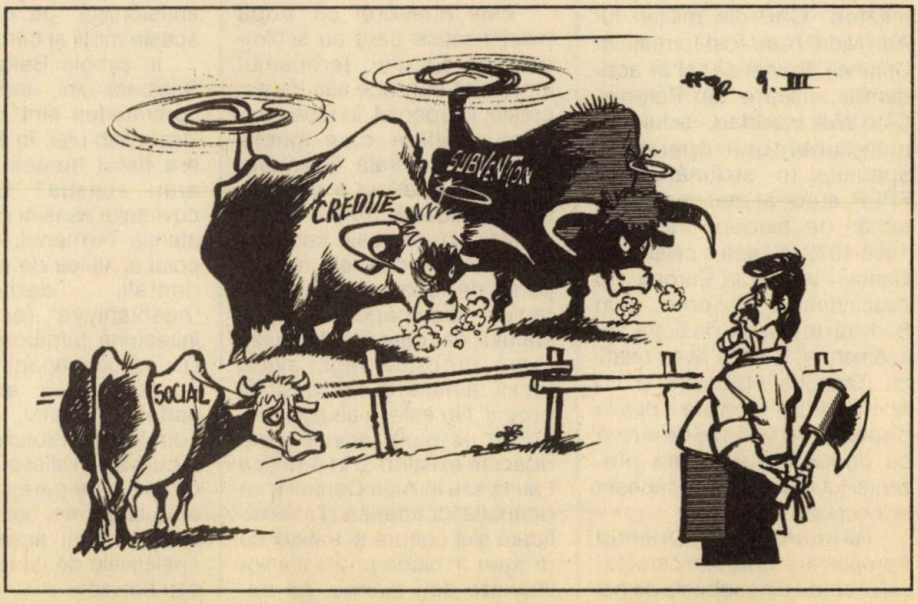

Secta "asasinilor"

Terorism. Cuvînt care face parte din vocabularul societăţii de astăzi, noţiune abstractă pînă mai zilele trecute pentru locuitorii închişi dincoace de cortina de fier, pentru că, aparent, teroriştii acţionau în partea noastră de lume numai pe ecranele cinematografelor sau în pagini de carte. Dar sfîrşitul Uniunii Sovietice şi prăbuşirea comunismului au scos la iveală documente secrete care demonstrează, fără putinţă de tăgadă, rolul Moscovei şi al ţărilor satelit în ceea ce priveşte raporturile serviciilor secrete din fostul bloc al Estului cu teroriştii din Orientul Apropiat. Rolurile erau împărţite, pentru că U.R.S.S., conştientă de responsabilităţile sale în calitate de membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU, a interpus intermediari între ea şi actorii terorismului. În contactele cu palestinienii extremişti, Moscova a acţionat prin intermediul Germaniei de Est, fiind primit la Kremlin doar şeful OEP, Yasser Arafat, în timp ce conducătorii frontului de neacceptare - care dorea, pur şi simplu, distrugerea Israelului - , nu, pentru că erau compromiţători. Cadrele miliţiei lui Abu Nidal n-au fost formate în Uniunea Sovietică, ci în academiile militare din Polonia. Cînd Wali Haddad - şeful comandamentului operaţiuni speciale în străinătate al FPEP, autor al mai multor deturnări de avioane între anii 1968-1972 şi şeful celebrului Carlos - venea în Europa, nu descindea la Moscova, ci în Berlinul de Est sau la Sofia. De asemenea, STASI avea relaţii cu Georges Habache şi cu Ahmed Jibril. Ungaria a pus la dispoziţie 19 volume de arhivă cu documente asupra prezenţei lui Carlos la Budapesta la începutul anilor 80.

Terorismul din Orientul Apropiat are anumite caracteristici care-l deosebeşte de cel occidental: 1) are o bază comună, etnică sau religioasă; 2) este nedisociabilă de spiritul răzbunării; 3) grupările teroriste sînt, adeseori, manipulate de anumite departamente ale statului; 4) îşi lovesc victimele anonim, fără a-şi semna actele, pentru că este terifiant să fii condamnat dar să nu-ţi cunoşti călăul.

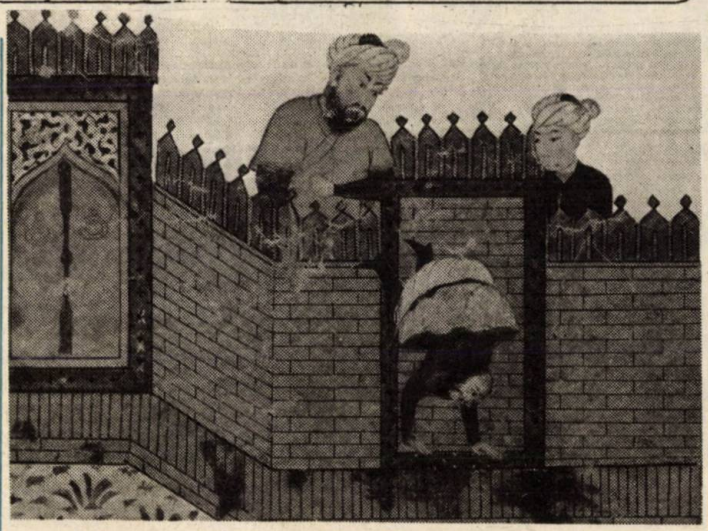

Faima asasinilor provenea, mai ales, din caracterul riguros al disciplinei şi devoţiunii fără limite faţă de şeful lor, Sinan. Această miniatură persană din sec. al XIV-lea ilustrează, mult timp după dispariţia sectei, legendele care spun că, la un simplu gest al stăpînului lor, asasinii nu ezitau să se arunce în gol de la înălţimea zidurilor fortăreţelor

Este adevărat că, după evenimentele care au schimbat faţa Estului, terorismul începe să îmbrace alte forme: creşte, în special, în Liban puterea miliţiilor care ignoră stăpînirea centrală. Şesul Bekaa este arhetipul a ceea ce aeronautica numeşte "zone cenuşii", o expresie care desemnează sectoarele neacoperite de radar. Acestea sînt regiuni care scapă controlului statului, dar care funcţionează după propriile legi, avînd bănci, armate şi administraţii proprii. Nu este o situaţie singulară pe glob, aceste zone obscure existînd şi în America Latină sau în Asia Centrală, iar ocupaţia lor intensă şi intensificată sînt cultura şi traficul cu droguri. În ciuda promisiunilor libaneze sau siriene, pe traseul de la Baalbeck la Hermel, unde se află bastioane ale Hezbollah-ului, se cultivă fără teamă, pe o suprafaţă de 10.000 ha, cel mai bun haşiş (trandafirul libanez), graţie căruia prosperă adevărate puteri ce nu aparţin nici unui stat şi pe care guvernul nu îndrăzneşte să le dezarmeze. Pretextul neputinţei este "lupta antisionistă" pe care o duc aceste miliţii şi carteluri.

În cîmpia Bekaa, în jurul Baalbeck-ului, unde astăzi în contraforturi sînt bastioanele Hezbollah-ului, în Evul Mediu era fieful "asasinilor". Cine erau aceştia? Etimologia cuvîntului asasini merită toată atenţia. Termenul, folosit în secolul al XII-lea de autorii occidentali, derivă din "hashîshiyya" (arabă) care înseamnă fumători de haşiş. Dar cei care aparţineau sectei nu se drogau; erau numiţi astfel, peiorativ, din cauza comportamentului excesiv, ca şi cum s-ar fi aflat sub influenţa drogului. Se pare că termenul era utilizat mai ales în dialect local; autorii arabi preferau apelativele de ismailiţi, nizariţi sau batinieni.

Asasinii erau musulmani şiiţi. Suniţii şi şiiţii s-au înfruntat din secolul al VII-lea, iar şiismul s-a divizat, la rîndul său, în secolul al VIII-lea în mai multe secte. Celei a ismailiţilor i s-a alăturat o nouă dinastie de califi, fatimizii din Egipt. La sfîrşitul secolului al XI-lea, o criză privind succesiunea la califatul fatimid a scindat din nou ismailiţii, unii dintre ei recunoscînd pretenţiile mezinului califului defunct, alţii susţinîndu-l pe fiul cel mare, Nizar, care a fost prins şi executat. Partizanii săi, nizariţii, numeroşi în rîndurile izmailiţilor din Iran, s-au retras împreună cu şeful lor, Hasan-I-Sabbah, în fortăreaţa Alamut din nordul ţării. La începutul secolului, Sabbah a hotărît să trimită misionari ca să răspîndească doctrina sa în Siria. În acel moment, termenul de asasin nu se aplica decît sectanţilor sirieni şi şefului lor, dar, foarte repede, în Occident denominativul a început să fie folosit desemnînd secta în general, nemaifăcîndu-se distincţie între Iran şi Siria.

Secta siriană a asasinilor a atins culmile gloriei în 1162-1193, cînd Rashid al - Din Sinan, supranumit "bătrînul muntelui", îşi trimitea emisarii ce răspîndeau moartea atît printre musulmani, cît şi printre franci. Puterea sa era atît de mare, încît reputaţia i-a depăşit fortăreaţa din munţii Siriei îngrozind Occidentul. De origine iraniană, Sinan a studiat la Alamut, unde a avut posibilitatea să-şi aprofundeze cunoştinţele privind doctrina ismailită, filozofia greacă, poezia şi astronomia. Apoi a fost trimis în Siria şi s-a alăturat coreligionarilor săi deja implantaţi în masivul muntos aflat la est de Hama. În această regiune, asasinii se învecinau cu altă sectă şiită extremistă, cea a nusayrilor. A rămas un timp acolo, fiind învăţător pînă la moartea şefului misiunii siriene, Abu Muhammad, succedîndu-i acestuia în acelaşi an în care Al-Hassan, fiul lui Hassan-I Sabbah, devenea stăpînul Alamut-ului.

Ana-Maria TATOVICI

(va urma)

IMPORTANT

la dispoziţia tuturor celor interesaţi

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

De la cea mai autorizată sursă

• Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe •

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate o lucrare deosebit de utilă

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România, precum şi reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

Revista "LUMEA"

editată de
IANUS INF s.r.l.
Director: Marian OPREA
şi
EDITURA LUMEA s.a.
Director: Ion CÂRJE
societate în participaţie

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Bruma, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoşa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi.

Secretariat de redacţie:
Dan Constantinescu, Radu Dobre, Speranţa Neagu, Aurel Tărziu.

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici.

Corectură:
Eliza Iliescu.

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoilă.

Administrator publicaţii:
Brindusa Liliana Anghel

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod poştal 71341, C.P. 29-33.
Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71
Fax: 312.48.93

Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.

Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Tehnoredactare computerizată

ianus S.R.L.

TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

V-ați hotărît să faceți un zbor în țară sau străinătate?

Atunci apelați la partenerul dumneavoastră ideal, Compania aviatică

ROMAVIA

Doriți să perfectați rapid o afacere? Contactați-ne și vă vom ajuta punîndu-vă la dispoziție aeronavele Companiei

ROMAVIA

Ați auzit de frumoasele tradiții ale aeronauticii românești recunoscute de întregul mapamond? Vă invităm să beneficiați de acestea utilizînd, oricînd aveți nevoie, serviciile Companiei aviatice ROMAVIA, care va urează un an bun, plin de realizări și afaceri înfloritoare.

ROMAVIA AEROPORT BĂNEASA

Șos. București-Ploiești nr. 40 Sector 1 București ROMÂNIA

TEL. 6.33.72.63 • FAX (400) 6.14.22.87 • TELEX 11183 ROMAV • AFTN: LRBSRMVN • SITA: BBUDEVQ

Vă temeți de concurență în afacerile dumneavoastră? Folosiți serviciile Companiei aviatice

ROMAVIA

și veți afla cum să contracarați concurența prin: profesionalism, solicitudine și punctualitate.

50 LEI

2
9-15 martie
1993

LUMEA

MUZEUL PRESEI SEVER [illegible] CU
JIMBOLIA
NR. D 555

DRUMUL SPRE VESTUL APROPIAT

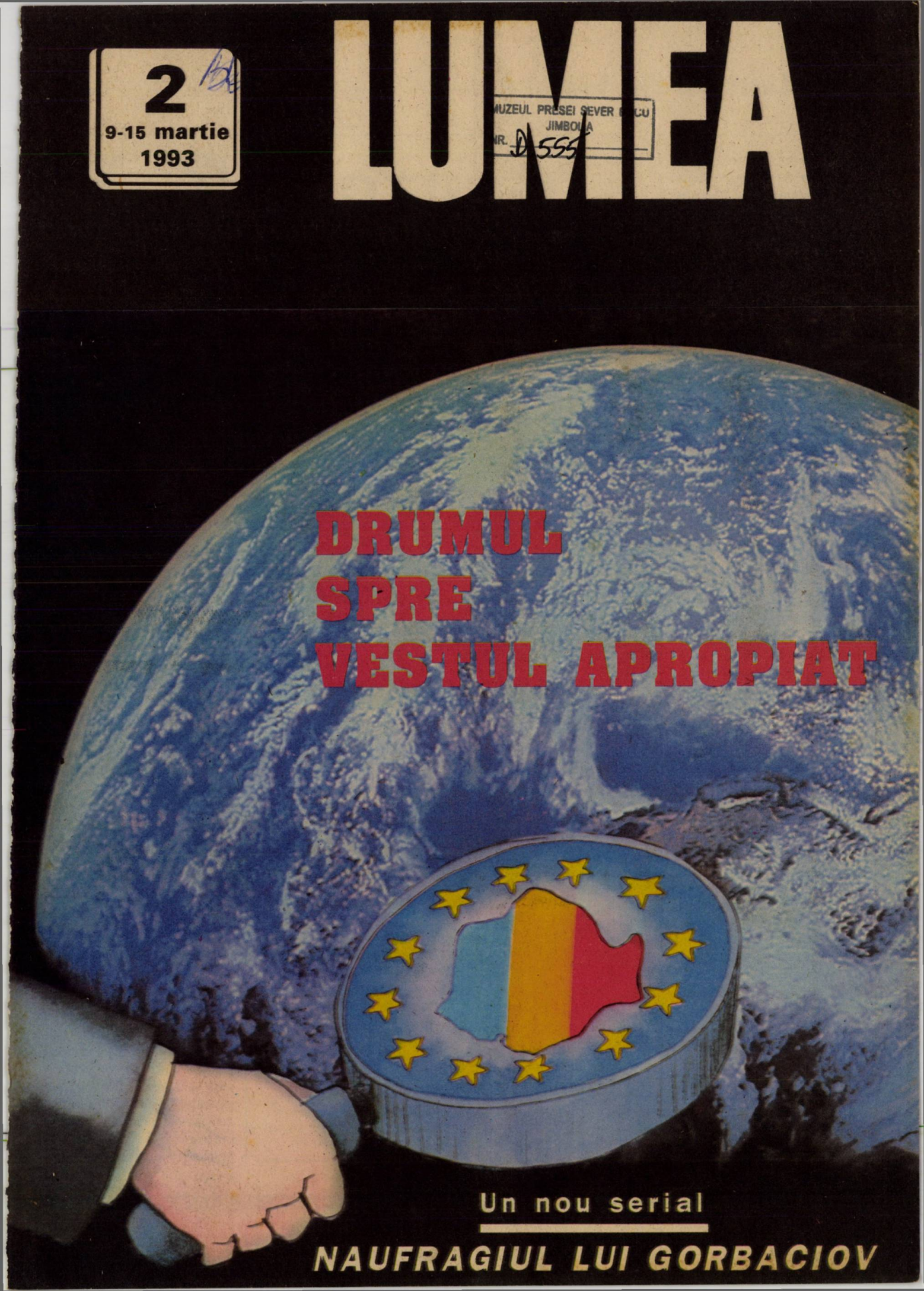

Un nou serial

NAUFRAGIUL LUI GORBACIOV

Cauze și remedii

Vor fi fiind ele interesante aventurile Casei Regale britanice şi amorurile din trecut ale simpaticei lady Diana (mai ales pentru o lume cancanieră şi uşor bovarică), dar presa noastră a trecut, cu inexplicabilă uşurinţă, peste un important discurs al preşedintelui William Clinton, transmis şi de "C.N.N." şi rostit la Universitatea Americană din Washington, cu ocazia conferirii unui titlu onorific. Practic, alocuţiunea sa echivalează cu prima expunere coerentă a noii politici americane,îndeosebi pe plan extern, şi cu o clară înlăturare a eventualităţii unui nou izolaţionism - monedă mult bătută în timpul campaniei electorale. "Ne aflăm, sublinia preşedintele, în faţa unui moment decizional de gradul trei al secolului al XX-lea. Ne vom replia în interior, ca în deceniile doi şi trei, sau vom repeta succesele anilor '40 şi '50, manifestîndu-ne în exterior şi, în acelaşi timp, progresînd?" Şi în continuare: "Trebuie să ne confruntăm cu provocările ce asaltează lumea în care trăim, pentru atingerea ţelurilor perene ale păcii şi prosperităţii, ale democraţiei şi demnităţii umane. Trebuie să ne străduim pentru înfăptuirea acestor deziderate, atît în interior, cît şi în exterior. Este importantă înţelegerea anvergurii monumentale a schimbărilor."

În esenţă, preşedintele a propus o strategie formată din cinci măsuri prioritare şi direcţii de acţiune, pentru a atinge obiectivele enunţate: sporirea investiţiilor, în interior şi reducerea uriaşului deficit comercial; plasarea comerţului în topul preocupărilor actuale şi strădania pentru "crearea unui sistem comercial mai deschis", bazat pe înlăturarea barierelor protecţioniste, pe reciprocitate în ce priveşte deschiderea pieţelor pentru produse şi servicii străine; exercitarea "conducerii" la nivelul "puterilor" financiare existente, precum şi conlucrarea cu alte ţări, îndeosebi cu Germania şi Japonia, în vederea depăşirii recesiunii şi promovării creşterii economice mondiale; extinderea dezvoltării economice în ţările în curs de dezvoltare, văzute ca o piaţă în continuă expansiune; sprijinirea procesului democraţiei "în zonele unde comunismul a căzut". Aşteptate oarecum, aceste măsuri surprind, cum spuneam, prin coloratura lor net anti-izolaţionistă şi prin decizia cu care noul preşedinte se angajează în abordarea unor "provocări" cu adevărat actuale. De altfel, unul dintre înaintaşii amintiţi de Clinton a fost Harry Truman, caracterizat ca "om de extracţie modestă, dar dotat cu o viziune ieşită din comun", şi aceasta datorită refuzului de a se replia în interior, după al doilea război mondial, insistenţei cu care a contribuit la crearea NATO, a ONU, FMI, BIRD, GATT şi altor organisme, la aplicarea planului Marshall pentru refacerea Europei occidentale. Atrage atenţia, de asemenea, aprecierea după care "experienţa ultimilor ani" nu este "tipică" pentru istoria americană, pentru o naţiune predispusă la schimbări şi cu aptitudinile cunoscute.

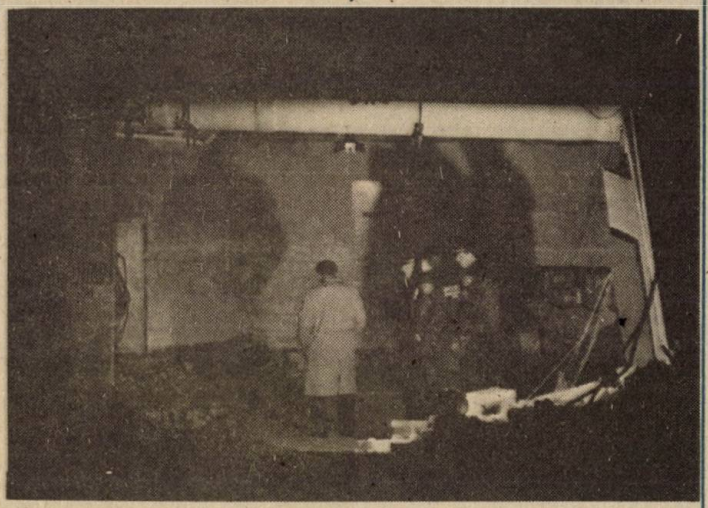

În legătură cu autorii atentatului terorist de la "World Trade Center" din New York, considerat a fi cel mai devastator din întreaga istorie a SUA, au circulat mai multe variante, nici una omologată oficial. Explozia unui automobil-capcană în garajul de la subsolul giganticului imobil a distrus nivelurile lui subterane, provocînd moartea a cel puţin cinci persoane şi rănirea cîtorva sute

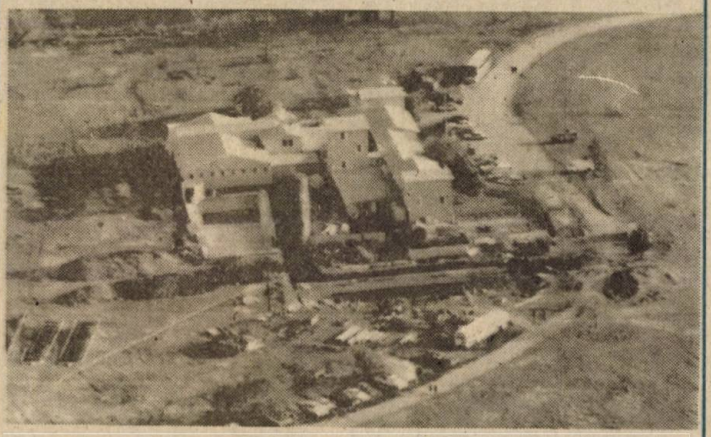

Vedere aeriană a complexului deţinut pe Muntele Carmel, în apropierea localităţii texane Waco, de aşa numita "Sectă davidiană". Întîmpinată cu arme de foc, din incinta lăcaşului de cult, o intervenţie a forţelor federale a degenerat, aici, într-o sîngeroasă confruntare, soldată cu moartea a patru poliţişti şi a doi membri ai cultului

La reuniunea de la Bruxelles, desfăşurată în prezenţa delegaţiilor a numeroase partide afiliate, Emilio Colombo, ministrul de externe al Italiei, a fost ales preşedinte al Internaţionalei Democrat-Creştine (IDC). PNŢ-CD român a fost reprezentat la lucrări de dl Corneliu Coposu

În sfîrşit, un alt nume invocat de Clinton a fost acela al lui John F. Kennedy, pentru motivul de a fi rostit, în urmă cu 30 de ani, tot la Universitatea din Washington, ceea ce mulţi consideră a fi "cel mai bun discurs al său". Nu ştiu cum va fi considerat discursul lui Clinton însuşi în viitor, cert însă că el nu poate fi ignorat. Frapează, tocmai de aceea, la o privire mai atentă, absenţa oricărei referiri directe la Europa centrală şi răsăriteană, asimilată, am impresia, ca şi altădată, unui vag concept al "zonelor unde comunismul a căzut", al evaluărilor şi imperativelor impuse de evoluţiile din Rusia şi din celelalte "foste republici sovietice". Nu cumva, dincolo de unele posibile asemănări, situaţiile sînt net diferite? Şi nu cumva ţările din Europa central - răsăriteană, pe lîngă specificul indiscutabil al fiecăreia dintre ele, formează o entitate distinctă, autonomă, ca istorie şi ca destin politic, mai ales după al doilea război mondial ? O entitate dificil de confundat, din multe şi variate motive, cu chiar situaţia actuală a fostelor republici sovietice.

Cînd, în mai 1992, la Lisabona, a participat la una dintre cele trei reuniuni internaţionale consacrate acestor republici, autorul rîndurilor de faţă a fost surprins de nonşalanţa cu care Occidentul vorbea de "noile state independente", de însemnata mobilizare de resurse pentru ele. Ca şi cum ţările din Europa răsăriteană şi centrală nu ar fi meritat un tratament cel puţin similar. Ca şi cum rolul evident al Rusiei şi relevanţa geostrategică a celorlalte foste republici ar fi fost singurul element de avut în vedere. Fapt este că atenţia Occidentului - promptă şi, uneori, eficace - nu a avut efectul aşteptat şi pe planul restructurării integrale a relaţiilor lor cu "centrul", încă autoritar şi fără putinţa de a renunţa la unele din reflexele dobîndite în timp.

Preşedintele Dobriţa Cosici şi noul premier iugoslav Radoje Kontici (dreapta), în timpul lucrărilor la care cel din urmă a primit votul de investitură al parlamentului

Unul dintre capitolele importante ale evoluţiilor din ultima săptămînă se referă, de altfel, pe lîngă ascuţirea tensiunilor politice de la Moscova, tocmai la acest aspect: la raporturile "centrului" cu fostele republici unionale. Instigat, probabil, şi de militari, Boris Elţîn a evocat posibilitatea atribuirii unor "puteri speciale" Moscovei pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice, pentru a putea pune capăt conflictelor inter-etnice. Împuterniciri, desigur, care ar plasa Rusia în rolul de "garant al păcii". Mulţi consideră că, pe această cale, susţinută fervent de aşa-numitul "lobby" afgan (adică de generalii care au participat la războiul din sud), independenţa de jure a unor foste republici - cum e cazul Moldovei, continuu ameninţată de generalul Lebed - ar deveni aleatorie şi că "noile state independente" au serioase motive a se teme. De altfel, Ucraina a şi protestat oficial, iar fostul ministru sovietic de externe, Eduard Şevardnadze, considera declaraţiile lui Elţîn ca "necaracteristice". Măcar de-ar fi aşa! Dar, din păcate, s-ar putea să fie vorba de mai mult: de o nouă răbufnire a luptei pentru putere de la Kremlin şi de creşterea influenţei unor cercuri mai puţin dispuse la schimbări politice reale. Armata, oricum, pare să-şi fi intrat în rol, iar zvonurile despre creşterea ponderii ei lasă deschise cele mai neaşteptate opţiuni...

Tot la Lisabona, în mai 1992, pe cînd erau în toi şi discuţiile privind ajutorarea populaţiei din Sarajevo, autorul acestor rînduri a fost surprins de o declaraţie a ministrului german de externe, Klaus Kinkel: "Vinovaţii trebuie pedepsiţi. Şi, cînd spun vinovaţi, spun sîrbi." Atît de vehemente, de nenuanţate erau cuvintele sale, încît au provocat o uşoară ezitare pînă şi din partea lui James Baker, fostul secretar de stat american, solicitat la o intervenţie militară rapidă în Bosnia, cu scopuri mai mult sau mai puţin umanitare. Atunci, fostul demnitar american a declinat oferta omologului său, dar evoluţiile crizei iugoslave - pînă la eventuala instituire actuală a încetării focului - au continuat să pivoteze în jurul acestei chestiuni. Deocamdată, inclusiv prin intervenţia decisă a Consiliului de securitate, lucrurile par să evolueze altfel, spre un început de soluţie politică, paralel cu paraşutarea de ajutoare (în care s-ar putea implica şi ruşii) şi cu estomparea vocilor prea belicoase din zonă. Inutil să mai spunem - cum, totuşi, evenimentele o confirmă - că soluţiile politice sînt infinit preferabile. Şi că orice nouă insistenţă pe calea militară riscă să arunce Balcanii - pentru a cîta oară în acest secol? - într-un conflict inutil, nedorit şi dăunător, în primul rînd, intereselor tuturor ţărilor din regiune.

Alte evenimente, evoluţii şi fenomene din ultima săptămînă se subsumează impresiei mai generale de destructurare a unui vechi sistem de relaţii, politice şi economice, şi căutărilor menite să ducă la structurarea altuia nou. În care, desigur, ar fi de dorit să fie integrate toate statele, în funcţie de potenţialul şi de interesele lor, liber determinate. Un fenomen oarecum nou, inedit, pentru actuala stare de lucruri, îl constituie, totuşi, recrudescenţa actelor teroriste, atît în SUA (explozia de la "World Trade Center" din New York şi confruntarea cu aşa-numita "Sectă davidiană"), cît şi, cu alte resorturi, la Tel Aviv (uciderea a doi cetăţeni şi rănirea altora de către un palestinian), ceea ce a dus la izolarea fişiei Gaza de către Israel. Este o dovadă că, alături de lumea "nouă", ideală, persistă una "veche", a confruntării, conflictelor şi violenţelor de tot felul. Cel puţin pentru unele dintre aceste fenomene, cauzele sînt mai profunde, de ordin structural, de unde şi necesitatea aprecierii corecte a nivelului la care sînt de aplicat remedii.

I. MADOŞA

COREEA DE SUD

Capătul văzut al unui nou drum

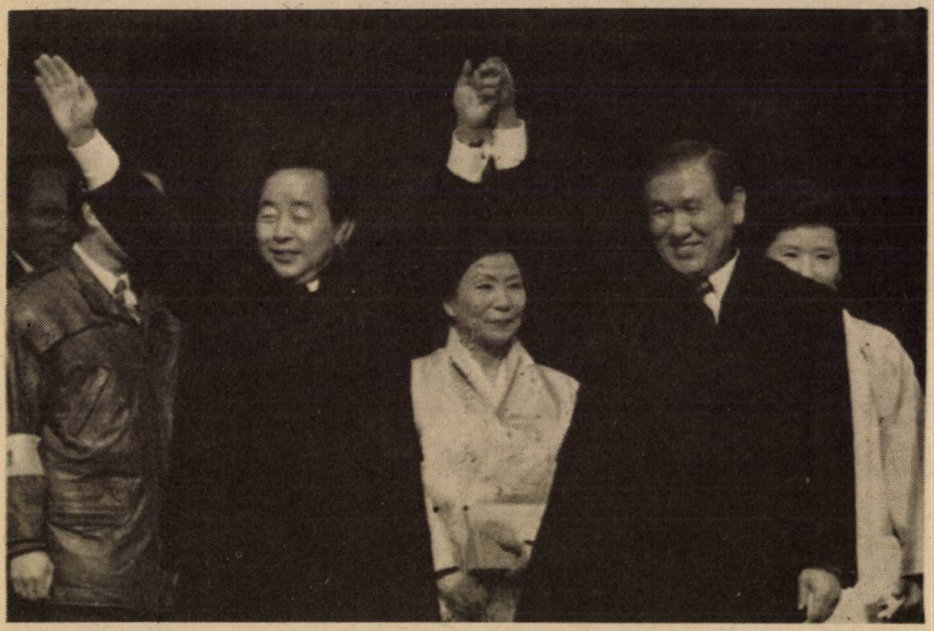

Schimbul de ştafetă între fostul preşedinte, generalul în retragere Roh Tae Woo (dreapta), şi primul preşedinte civil, după mai mult de trei decenii, Kim Young Sam (stînga)

La scrutinul prezidenţial din 18 decembrie 1992, sud-coreenii au votat pentru "reformă şi stabilitate", declara Kim Young Sam după aflarea primelor rezultate, care îi erau favorabile. Candidatul Partidului Liberal-Democrat (PLD), în postura sa de lider al formaţiunii de guvernămînt, a obţinut atunci aproximativ nouă milioane de voturi din cele 24 milioane exprimate (80 la sută din electorat). Victoria a fost categorică, înfrîngîndu-l pe principalul său rival şi conducătorul opoziţiei radicale, Kim Dae Jung, care a fost creditat cu numai 7,3 milioane de voturi. De altfel, la scurtă vreme şi fără a face cunoscute motivele, acesta din urmă şi-a anunţat retragerea din viaţa politică. În cursa prezidenţială, celor doi Kim li se alăturase, în galeria candidaţilor potenţiali, omul de afaceri Chung Ju Yung, fondatorul concernului Hyundai. De orientare conservatoare, el a dus o campanie în stilul americanului Ross Perot, axîndu-se în întregime pe criticarea politicii economice a guvernului. A fost însă nevoit să se mulţumească cu 3,4 milioane de voturi şi poziţia a treia. Adică cu nimic.

Apropo de incriminările care i-au fost aduse privind deturnarea unor fonduri de la concernul Hyundai şi folosirea lor în campania electorală. Am vizitat o uzină de automobile şi o parte din şantierul naval din Ulsan, am umblat o seară întreagă prin oraşul care se confundă cu forţa economică numărul unu a Coreei de Sud, dar nu mi s-a părut că cineva ar încerca să influenţeze votul în favoarea fostului patron. Deşi acolo trăiesc şi muncesc 170000 de muncitori, alături de familiile lor, strict dependente ca viaţă socială de Hyundai.

Aflat întîmplător în faţa afişelor electorale reprezentînd "largul evantai" al celor opt candidaţi, am fost surprins cînd însoţitoarea mea, dra Yang, asistentă a directorului nou înfiinţatei Divizii Europa de Est din MAE sud-coreean, mi-a atras atenţia că cel de-al şaptelea candidat este, de fapt, o femeie. Dar, în protestul ei împotriva afluxului masiv al bărbaţilor în instituţiile politice ale ţătii sale, ea purta straie şi pieptănătură masculine. A fost pretextul unei interesante discuţii despre şansa femeii ca om politic. Concluzia este una singură: cariera, nu numai cea politică, înseamnă pentru femei sacrificiul de a renunţa la viaţa de familie sau în cel mai bun caz la copii. Cariera şi familia sînt două noţiuni practic incompatibile, dar în anii din urmă tot mai multe reprezentante ale sexului slab aleg prima variantă ulterior. După sosirea mea în ţară, aveam să aflu că aspiranta la funcţia supremă se retrăsese din cursă.

În urma scrutinului de la mijlocul lui decembrie 1992, Kim Young Sam, acum în vîrstă de 65 de ani, a devenit primul preşedinte civil din istoria ţării, după mai mult de trei decenii de dictatură. Regimul autoritar, dominat de militari, a luat sfîrşit în 1987 ca urmare a unor puternice demonstraţii populare. Învingător în alegerile organizate în acel an, primele cu un caracter democratic adevărat, a fost "omul din umbră", Roh Tae Woo. El a beneficiat de disputa dintre mult mai cunoscuţii Kim Young Sam şi Kim Dae Jung, ambii pe atunci în opoziţie. În 1990, după trei decenii de luptă împotriva conducerilor militare succesive, partidul lui Kim Young Sam a fuzionat cu partidul de la putere al lui Roh Tae Woo, ca urmare a semnelor de democratizare a ţării. Aşa s-a născut puternicul PLD de azi.

Victoria s-a prefigurat conform previziunilor şi sondajelor de opinie neoficiale. Desemnat în august 1992 pentru a-l înlocui pe Roh în fruntea PLD, Kim şi-a axat întreaga campanie pe tema creării unei "noi Corei". A repetat neîncetat în timpul campaniei electorale că doreşte să trateze "maladia coreeană", un amestec exploziv de stagnare economică tot mai accentuată şi frustrări sociale ale unei populaţii cu o rată de creştere tot mai mare. Răspunzînd acuzaţiilor venite din tabăra opoziţiei şi sperînd să ferească ţara de "seismele" provocate de scandalurile din cercurile înalte, el a promis că va lupta împotriva corupţiei şi a lipsei de fermitate din partea guvernului. De altfel, în optica coreeanului, chiar a celui de rînd, nuanţele conceptului de dictatură sînt foarte controversate. I-am auzit pe mulţi vorbind cu nostalgie de vremurile cînd era "ordine", cînd fiecare "făcea ce trebuie".

După ce a cunoscut un ritm de creştere consemnat cu două cifre în anii '80, economia sud-coreeană a înregistrat anul trecut puţin peste trei la sută, cu exporturi mai reduse şi dobînzi ridicate. Unele voci pun situaţia economică proastă tot pe seama libertăţilor aduse de democratizare şi prost înţelese, concomitent cu înregistrarea unui număr mare de acuzaţii privind ingerinţele guvernului, format de PLD, şi planificarea exa-

gerată a producţiei industriale. Politica alinierii preţurilor produselor sud-coreene, de o calitate incontestabilă, la nivelul preţurilor din ţările dezvoltate nu a dus la rezultatele scontate, în plus a creat fricţiuni cu Japonia şi Statele Unite. Kim a fost nevoit să facă faţă tuturor acestor aspecte contradictorii, pe fundalul scandalurilor politice provocate de denunţurile privind intervenţiile cercurilor interesate să-i asigure victoria. Cu toate acestea promisiunile sale privind revitalizarea economiei par să fi fost un atu, care i-a atras multe din voturile indecişilor la ora scrutinului. O treime, după estimări.

În domeniul politicii externe, observatorii nu întrevăd că alegerea noului preşedinte ar urma să se traducă prin schimbări majore. Kim s-a pronunţat pentru deschidere în continuare, pentru dezvoltarea cooperării cu "noii vecini" şi pentru întărirea relaţiilor cu aliaţii tradiţionali. În acest context, el s-a declarat clar în favoarea menţinerii trupelor americane (36.000 soldaţi) desfăşurate în Coreea de Sud. Ca şi toţi contracandidaţii săi, Kim Young Sam a promis că va merge "pe calea reunificării naţiunii divizate". Iniţiată de predecesorul său în 1988, politica anulării, pînă la sfîrşitul secolului, a divizării artificiale a Peninsulei Coreene, a devenit, zi de zi, o preocupare majoră în viaţa coreenilor din toate straturile sociale. Dezvoltată rapid, în paralel cu sfîrşitul războiului rece din Europa şi din lume, această politică a dus la semnarea în decembrie 1991 a acordului istoric de "reconciliere şi neagresiune" între Phenian şi Seul. Cu toate că a destins atmosfera, acordul a rămas în mare măsură literă moartă pînă în prezent, din cauza temerilor sud-coreene legate de un presupus program nuclear al RPD Coreene, precum şi a inflexibilităţii conducătorilor comunişti nord-coreeni.

În 22 decembrie 1992, deci la numai cîteva zile după alegeri, revista britanică "Sunday Times" informa că autorităţile Rusiei interceptaseră, la 8 decembrie, un avion aflat pe punctul de a decola de la Moscova, în drum spre Coreea de Nord, avînd la bord 36 de experţi în armament nuclear, citînd surse ale serviciilor ruse de securitate. Potrivit sursei citate, experţii fuseseră recrutaţi de guvernul de la Phenian pentru a lucra la dezvoltarea unui "complex capabil să lanseze rachete cu focoase nucleare", urmînd să primească un salariu între 1500 şi 3000 de dolari pe lună, cu mult peste şansele lor din fosta URSS. Toţi aceşti experţi au fost arestaţi şi se aflau în cercetări alături de alţi 64, care făcuseră tentative similare în lunile octombrie şi noiembrie, după cum declara revistei ministrul rus de interne, Viktor Baranikov. Purtătorul de cuvînt al

Pregătindu-se să intre în secolul XXI, coreenii îşi conservă cu sfinţenie tradiţia şi istoria

MAE nord-coreean a calificat ca "neîntemeiate" aceste informaţii, afirmînd în mai multe rînduri că "autorităţile sud-coreene trăncănesc" în legătură cu clarificarea revizuirii tratatului de asistenţă militară dintre RPD Coreeană şi fosta URSS.

Prevederile constituţionale nu au permis preşedintelui în exerciţiu să candideze pentru a reocupa acest post. Mai mult, Roh Tae Woo a demisionat din PLD pentru a garanta corectitudinea procesului electoral. El a cerut tuturor funcţionarilor statului, inclusiv celor din Agenţia Naţională de Securitate (serviciile secrete), să-şi păstreze neutralitatea politică. După definitivarea rezultatelor alegerilor, fostul general de securitate, artizanul schimbărilor democratice, a declarat că alegerile prezidenţiale au fost cele mai corecte şi mai calme din întreaga istorie a Coreei de Sud. Într-o alocuţiune preluată de toate mediile de informare audio-vizuale, a cerut naţiunii să-l sprijine pe preşedintele nou ales în acţiunea sa de reconciliere naţională, adăugînd că "fără stabilitate nu va fi posibilă reforma pe care o dorim cu toţii".

Militarii, care au condus ţara aproape neîntrerupt după 1948, nu au dat semne de nelinişte. Cea mai convingătoare dovadă a democratizării o constituie faptul că această chestiune nici nu a mai fost pusă în discuţie, subiectele de maxim interes fiind legate de problematica social-economică. Trebuie evidenţiat că întreg procesul electoral s-a desfăşurat paşnic, într-o ţară în care, pînă nu demult, orice schimbare la nivelul puterii era marcată de violenţe, chiar de asasinate.

Consecvente demagogiei naţionalist-comuniste, autorităţile nord-coreene au criticat, prin intermediul agenţiei de ştiri ACTC, rezultatele scrutinului din sudul peninsulei. Apreciind că ele "sînt contrare voinţei populare" şi că "au fost manipulate de Statele Unite", Phenianul consideră înlocuirea unui preşedinte cu altul ca fiind doar o "aparenţă de înnoire", în timp ce "sistemul colonial şi represiv rămîne intact".

Mandatul noului preşedinte va fi de cinci ani şi a debutat la 25 februarie a.c. La data ceremoniei de instalare, volumul retoricii electorale era redus la minim. Kim Young Sam a depus la Seul jurămîntul în calitate de cel de-al XIV-lea preşedinte al Republicii Coreea, dar ca prima persoană civilă care preia funcţia supremă în stat în ultimii 30 de ani.

În discursul inaugural, pe un ton moderat, Kim a reluat temele majore din campanie, angajîndu-se din nou să redreseze economia ţării, să elimine "controlul inutil" al puterii şi să permită relansarea liberei iniţiative. A surprins modul foarte direct, tranşant şi concis în care s-a adresat liderului Coreei de Nord, Kim Ir Sen: "Dacă sînteţi sincer în dorinţa de reconciliere şi unificare adevărată, putem să ne întîlnim, în indiferent ce loc şi în ce moment, pentru a discuta împreună realizarea acestui vis al poporului coreean". Dincolo de disponibilitatea afişată, cuvintele lui Kim Young Sam pot fi considerate şi un răspuns la mesajul lansat de Anul Nou de Kim Ir Sen, în care acesta din urmă afirma că guvernul ţării sale "va depune eforturi susţinute pentru realizarea reunificării ţării în cadrul unei confederaţii bazate pe formula: o singură naţiune, un singur stat, două regimuri şi două guverne", conform "principiului independenţei naţionale". În acest sens se spunea în mesaj, Phenianul îşi reafirmă disponibilitatea de "a discuta sincer şi deschis problema reunificării cu toţi cei care doresc soluţionarea ei pe baza acestui principiu".

Divizarea Peninsulei Coreea este un produs al războiului rece, actualmente o relicvă a acestui război. În ciuda schimbărilor intervenite pe plan mondial, acolo încordarea persistă. Dar ea nu mai poate fi percepută la justa ei dimensiune decît la faţa locului. Izolată, uitată şi nerezolvată, încordarea poate deveni periculoasă. Cramponarea celor din nord de acel utopic şi bătut în cuie plan al creării "Republicii Confederale Koryo" nu înseamnă decît tot divizare. Convingerea celor din sud că fraţii lor, după 45 de ani de îndoctrinare comunistă fără precedent, vor avea în cele din urmă puterea să facă să triumfe legile firești ale democraţiei este iarăşi un ideal fără suport.

Şi atunci, unde poate fi celălalt capăt al drumului?

Cristian MOANTĂ

LUMEA

SUMAR

Nr. 2 (1521)
* 9-15 martie 1993 *
I.S.S.N. 1220-4366

LUMEA ÎN TOP

Cauze şi remedii. Ion Madoşa 2

REPORTAJ PE GLOB

Coreea de Sud. Capătul văzut al unui nou drum. 4
Cristian Moanţă

SĂPTĂMÎNA ÎN ŢARĂ

O strategie austeră, supărată şi puţin milităroasă. 7
Mircea Bărbulescu

DOSAR LUMEA

Drumul spre Vestul Apropiat 8
- Recîştigarea Europei. Dinu Bucşan 8
- Parteneriat fără discriminare. Alexandru Antonescu 10
- Rusia - S.U.A. O balanţă delicată. Mirela Iamandi 13

1000 + 1 16

LUMEA ÎN EVENIMENTE

Minsk. "Conlucrare fără fisuri" 18
Istanbul. Parlament la Marea Neagră. Mirela Iamandi 18
Riscul interpretărilor unilaterale. Vasile Crişu 19
Regatul Belgiei pe calea federalizării. Ileana Iordache 20
Sarajevo. Americanii au venit, sînt aşteptaţi şi ruşii. 21
Ioana Bărbulescu
Mogadiscio. Drama somaleză continuă. Maria Vaschi 22

OPINII

Competitivitate îngînduratã... Henri Zalis 23

SERIAL

Naufragiul lui Gorbaciov. Orologiul se oprise la amiază. Traducere şi adaptare Vasile Şandru 24

SPECIAL

Spre o "dualizare etnică" a Europei? 26
Secta "asasinilor". Ana Maria Tatovici 27

LUMEA ÎN DIALOG 29

Editorial

EST MODUS IN REBUS

Condiţia europeană

Publicăm în acest număr un amplu dosar privind aderarea ţării noastre la structurile europene de vîrf. Ne propunem ca, pe măsura posibilităţilor, să informăm cititorii pe larg şi statornic asupra demersurilor vizînd ridicarea României la nivelul marilor exigenţe europene.

Procesul a fost declanşat, dar drumul nostru spre Vestul Apropiat se anunţă dificil şi, probabil, de durată. După opinia noastră, cel puţin două dintre abordările actuale se pot dovedi inoportune. Prima constă în tentaţia, manifestă şi în anumite declaraţii oficiale, de a trata euforic acest proces complex, de a socoti că finalizarea lui nu este decît o problemă de timp şi de calendar diplomatic. A doua poziţie inadecvată se află la polul opus, ea mărturisind teama că statele occidentale ne-ar privi de sus, dintr-un complex de superioritate, căutînd, prin urmare, să ne impună condiţii deosebit de dure, inacceptabile pentru o ţară care se respectă.

Adevărul, relevat de diplomaţia noastră, de unii oameni politici şi publicişti, dar care merită să fie mai bine explicat şi înţeles, este că aderarea oricărei ţări la standardele europene implică nu doar declaraţii de bune intenţii, ci şi o pregătire temeinică pentru aplicarea lor. Normele de dezvoltare economico-socială şi de cooperare dintre statele occidentale sînt extrem de exigente, de severe, ele bazîndu-se pe o muncă fără preget, pe uriaşe investiţii de inteligenţă, talent şi mijloace materiale, precum şi pe competitivitate şi concurenţă fără menajamente. Din moment ce ţările respective aplică asemenea norme la ele acasă, cu toată rigoarea, nu le putem imputa semne de superioritate dacă le pretind oricăror parteneri dispuşi, de bunăvoie şi nesiliţi de nimeni, să adere la structurile europene consacrate.

Sîntem pregătiţi să trecem cu succes asemenea examene? Analiştii obiectivi dau, pentru moment, un răspuns negativ, mai ales în sfera economiei şi serviciilor. Rezultă că factorii de răspundere sînt chemaţi să explice deschis dificultăţile procesului de integrare în structurile europene, măsurile de întreprins, curajoase şi drastice, pentru ca oamenii să înţeleagă corect în ce Europă ne aflăm, cum trebuie să gîndim şi să lucrăm pentru a ne situa la înălţimea exigenţelor continentale.

Oricum, condiţia europeană a existenţei noastre merită oricîte strădanii şi depinde numai de noi să împlinim această aspiraţie.

Ion CÂRJE

O strategie austeră, supărată și puțin milităroasă

După schița preliminară a programului de guvernare, prezentată de premierul Nicolae Văcăroiu la învestitură și care a stat la baza validării actualului cabinet, Parlamentul este chemat acum să se pronunțe asupra formei complete și finale. Este drept între timp această formă a căpătat denumirea de "strategie" și nu de "program", votul parlamentarilor pe problema în cauză transformîndu-se într-unul consultativ. Ca urmare, opoziției, care ca orice opoziție ce se respectă trebuie (conform unei remarci ce a făcut carieră aparținînd domnului Ion Rațiu) să ceară în permanență demisia guvernului, i s-a tăiat posibilitatea să provoace căderea cabinetului printr-un simplu vot negativ, presupus majoritar. Totuși, aceleiași opoziții, a explicat dl. Adrian Năstase, îi este deschis drumul constituțional al unei moțiuni de cenzură, care odată aprobate, ar avea același efect. Pînă acum însă, un astfel de act nu a fost emis, deși amenințări în acest sens există. În cazul în care calea propusă va fi valorificată, apreciem că va fi vorba mai mult de salvarea panașului, deoarece "strategia" prezentată acoperă pe deplin toate exigențele, opoziționiste sau nu. Mai puțin una: aceea ca echipa aflată la putere să nu aparțină adversarului politic.

Dl. Nicolae Văcăroiu s-a dovedit un orator mai puțin abil decît predecesorii săi. A contrat dur de două ori plenul adunării (sfătuind deputații și senatorii să mai învețe economie și să stea liniștiți, cum a stat și dînsul cînd au vorbit alții) și s-a exprimat sec, uneori chiar plicticos. A surprins însă prin talentul de politician cînd a rezumat conținutul documentului în cauză.

Și anume, a delimitat net două categorii de opțiuni: cele etatiste destinate aripii de stînga și cele liberale destinate aripii de dreapta. Practic, a rescris strategia" conform opțiunilor mărturisite sau nu ale adunării. În prima categorie a avut grijă să plaseze la loc de frunte întărirea controlului din partea statului asupra sectorului pe care îl administrează - sectorul public. Tot aici a plasat și segmentul destinat protecției sociale: indexări, recalificări, comenzi de stat, reducerea șomajului, reducerea graduală a subvențiilor etc. etc. În a doua categorie s-au situat privatizarea, creșterea rolului întreprinzătorilor (inclusiv legi speciale menite să-i sprijine), dezvoltarea producției mici și mijlocii, surse specifice de finanțare etc. etc. Astfel încît, dacă fiecare parte ar fi audiat numai ceea ce îi era destinat, "strategia" ar fi trecut prin Parlament, după cum plastic se exprima cineva, "ca un cuțit încins prin unt".

Lucrurile se complică însă datorită a cel puțin trei cauze: faptul că documentul trebuie validat în bloc, aceea că etatismul înfățișat nu este chiar etatism și liberalismul liberalism și aceea că trecutul ne-a învățat să nu mai judecăm prim-miniștrii doar după intenții.

Da, statul își va întări controlul. Dar tot el va reanaliza existența regiilor autonome în structurile actuale, considerate rigide și lipsite de eficiență; va supraveghea prețurile dar nu le va impune; va fi pregătit să lichideze întreprinderile nerentabile; nu se va sfii să majoreze numărul șomerilor; va situa salariile în strictă corelație cu productivitatea muncii; va fi pregătit să privatizeze capacitățile care se pretează; va majora dobînzile la rata reală; va descuraja creditele neperformante; obținerea de profit se va situa înaintea politicilor umanitare.

Da, statul va încuraja privatizarea. Dar tot el va întări fiscalitatea; nu va practica credite preferențiale decît în situații bine documentate; va cere ca banii cîștigați să stea în bănci românești; va penaliza importurile pentru consum prin felurite taxe și accize; va urmări ca circa jumătate din profit să revină statului; va întări controlul asupra activităților comerciale; va ridica, dacă va fi necesar, bariere protecționiste.

Referitor la lecțiile trecutului, ele nu se referă neapărat la transpunerea promisiunilor în practică. Ele se referă și la intențiile mai ascunse, păstrate la adăpost de lumina reflectoarelor. Din acest punct de vedere, "strategia" prezentată, deși insistă pe integrarea României în fluxurile internaționale (inclusiv de capital), are o ușoară nuanță autarhică. Este drept, am primit suficiente lecții (unele dureroase) și de la FMI, și de la Banca Mondială. Dar, cu o rezervă actuală doar de cîteva zeci de milioane de dolari, nu ne putem baza doar pe ce vor obține destoinicii noștri exportatori (chiar stimulați prin pîrghii multiple). Locul capitalului străin în documentul prezentat de primul ministru a fost doar creionat, reliefat prin intenții și unele facilități. El apare nu ca una din piesele de temelie, ci doar ca o soluție temporară, pînă "trecem greul". Lecția valutei întreprinzătorilor transformată forțat în lei este încă proaspătă. De la economie la politică (și invers) pasul este foarte mic. Îi mai trebuie puțin curaj actualului guvern să-l facă. Sigur, dacă partidul pe care îl reprezintă este pregătit pentru această opțiune. Acesta va fi și punctul de atac al opoziției. Care va marca însă o mare deziluzie, deoarece FDSN-ul este pregătit să joace și această carte. Dl. Ion Iliescu a și făcut-o.

Mircea BĂRBULESCU

DRUMUL SPRE VESTUL APROPIAT

Revoluţia din decembrie 1989 a marcat declanşarea procesului de transformări democratice, atît de necesare pentru ca România să-şi reia locul în rîndul ţărilor de frunte ale Europei şi chiar ale lumii. Plecînd de la acest deziderat şi ţinînd seama de reaşezarea vieţii internaţionale, dispariţia confruntării Est-Vest, dezideologizarea relaţiilor politico-economice şi lichidarea structurilor est-europene din perioada războiului rece - Tratatul de la Varşovia şi CAER - era normal ca şi politica externă a României să se adapteze şi să capete un nou curs.

Obiectivul fundamental al acestei politici l-au constituit promovarea şi apărarea intereselor naţionale. În acest sens, acţiunile întreprinse au constat în demersurile pentru conectarea ţării la structurile politice, economice şi de securitate euro-atlantice, dezvoltarea unor relaţii internaţionale complet eliberate de considerente ideologice, corespunzător situaţiei geopolitice de ţară aparţinînd Europei Centrale, la nivelul standardelor europene. Activitatea desfăşurată, la nivel prezidenţial, guvernamental, parlamentar sau alte nivele, a urmărit să creeze un climat cît mai prielnic pentru obţinerea sprijinului extern necesar procesului reformei, consolidării statului de drept şi tranziţiei la economia de piaţă, pentru depăşirea dificultăţilor fireşti cu care se confruntă România. S-a urmărit, totodată, deţinerea de către ţara noastră a unui statut similar cu cel acordat altor state foste comuniste şi s-a acţionat continuu pentru eliminarea tendinţelor de abordare discriminatorie manifestate de unii parteneri din principalele structuri economice. În acest context, considerăm ca prioritare în ultimii trei ani relaţiile României cu Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), Uniunea Europei Occidentale (UEO), Comunitatea Economică Europeană (CEE) şi Consiliul Europei. Aceste relaţii au urmat, pe ansamblu, un curs ascendent şi benefic. Dacă 1990 a însemnat, pentru politica externă românească, anul ieşirii din izolare şi al adaptării la evoluţiile de pe planul european şi mondial, anii 1991 şi 1992 au marcat intrarea în normalitate a relaţiilor României cu ţările din Europa şi de pe alte continente. Ca o urmare logică, 1993 ar putea fi anul integrării în structurile europene, prin admiterea în Consiliul Europei ca membru cu drepturi depline. Ceea ce, dacă se va realiza, va îmbunătăţi considerabil credibilitatea României pe plan internaţional şi o va face mai puţin vulnerabilă faţă de anumite manifestări ostile.

Dinu BUCŞAN

Recîștigarea Europei

Comunitatea Europeană este, poate, cea mai mare putere comercială din lume. Pornind de la acest adevăr incontestabil, imediat după Revoluţie, la 7 ianuarie 1990, a fost dată publicităţii Declaraţia CFSN cu privire la importanţa pe care România o acordă aşezării pe baze noi a relaţiilor cu CE, recunoaşterea diplomatică a acesteia şi acreditarea unui ambasador. Au urmat o notă verbală, transmisă de Comisia CE, privind deschiderea unei misiuni a României pe lîngă CE şi un Memorandum privind includerea ţării noastre printre ţările beneficiare de ajutoare şi programe iniţiate de Grupul celor 24. Acceptarea oficială s-a produs la 30 ianuarie 1991.

Din păcate, evenimentele din 13-15 iunie au stopat orice fel de negociere dintre cele două părţi. Comunitatea Europeană şi-a reconsiderat însă poziţia după ce a luat cunoştinţă de procesul de reformă iniţiat de ţara noastră, astfel că, la 22 octombrie, a fost semnat la Luxemburg Acordul de co-

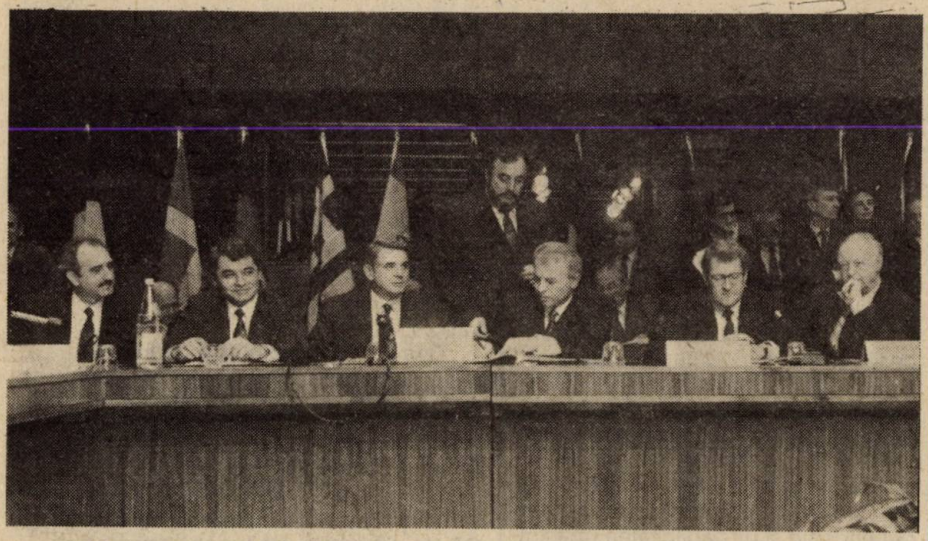

Momentul semnării Acordului de Asociere a României la Comunitatea Europeană

merţ, cooperare comercială şi economică dintre România şi CE. Aceasta conţinea prevederi ce lărgeau şi diversificau schimburile dintre cele două părţi, includeau acordarea reciprocă a clauzei, precum şi facilităţi privind stimularea cooperării economice în domeniul energetic, industriei extractive, turismul şi formării de cadre specializate. Acordul a fost ratificat în martie 1991 şi a intrat în vigoare la 1 mai. Tot în martie a fost semnat la Bucureşti şi Memorandumul-Program, indicativ prin care Comisia CE aloca circa 100 milioane ECU pentru sprijinirea reformei în România.

Un moment important l-a constituit, în decembrie 1990, scrisoarea pe care ministrul român al comerţului a adresat-o preşedintelui CE însărcinat cu relaţiile externe, Frans Andriessen, şi în care se propunea începerea unor discuţii exploratorii pentru încheierea unui acord de asociere a României la CE. Poziţie reiterată apoi în diverse ocazii. La 22 august 1991, ministrul de externe, Adrian Năstase, a transmis lui Jacques Delors, preşedintele comisiei CE, un mesaj privitor la începerea negocierilor de asociere. La aceasta s-a adăugat Memorandumul trimis de partea română la 16 ianuarie 1992, care conţinea obiectivele urmărite de ţara noastră prin asociere şi principalele elemente privitoare la reformă. Urmare a acestuia, Comisia a recomandat Consiliului de Miniştrii al CE începerea negocierilor, prima rundă desfăşurîndu-se în perioada 19-20 mai, iar următoarele lunar, cu excepţia lunii august. Reuniunea din 12-13 octombrie, care trebuia să fie şi ultima, a clarificat aproape toate problemele rămase în suspensie, mai puţin punctul referitor la comerţul cu produse agricole. Acest fapt a impus încă o rundă de negocieri, a şasea, care s-a desfăşurat la Bruxelles, între 3-4 noiembrie. S-au încheiat, astfel, negocierile privind Acordul de asociere şi Acordul interimar de aplicare a prevederilor cu caracter comercial.

Semnarea oficială a avut loc la 1 februarie a.c. în sala de ceremonii a Consiliului de Miniştri al Comunităţii Europene de la Bruxelles. Au participat, din partea română, premierul Nicolae Văcăroiu, ministrul de externe Teodor Meleşcanu, iar din partea CE Niels Petersen, preşedintele în exerciţiu al Consiliului ministerial comunitar, Hans van den Brock şi Leon Brittan, comisari europeni, precum şi miniştri de externe ai statelor membre.

Importanţa noului acord este uriaşă. Numit "acord european" şi considerat ca făcînd parte din "a doua generaţie"(încheiat, pînă acum, numai cu Ungaria, Polonia şi fosta Ceho-Slovacie), el are o arie mai întinsă de cuprindere, prevede un nivel mai ridicat de angajare a părţilor şi relaţii mult mai strînse, în domenii diverse, inclusiv cel politic. În acest sens, cîteva prevederi din acord sînt revelatoare. Astfel, în domeniul produselor industriale, CE va proceda la eliminarea tuturor restricţiilor cantitative şi la abolirea taxelor vamale la importul a peste 90 la sută din produsele româneşti. În replică, România va aboli gradual taxele vamale la importul a 70-75 la sută din produsele provenind din CE pe o perioadă de 5-9 ani. Reducerea unor taxe va începe însă doar în al patrulea an. La produsele textile şi siderurgice CE va elimina taxele vamale în mod treptat, într-o perioadă de 6 ani. S-au stabilit unele reguli specifice de comerţ.

Fiind vorba de un domeniu mai sensibil, realizarea zonei de comerţ liber pentru produsele agricole are un caracter limitat. CE va aplica scutiri de taxe pentru anumite produse româneşti şi reduceri ale taxelor de 20, 40 şi 60 la sută pentru altele, dar rămîn în vigoare plafoanele cantitative stabilite pe baza performanţelor noastre anterioare la export

Drumul spre Bruxelles
- cronologie necesară -

7 ianuarie 1990 - Declaraţia Consiliului Frontului Salvării Naţionale privind relaţiile României cu CEE

7 februarie 1990 - Este transmis către Comisia CEE "Memorandumul României" privind includerea printre ţările beneficiare de ajutoare şi de programe iniţiate de "Grupul celor 24"

9 martie 1990 - Bruxelles - Desfăşurarea lucrărilor sesiunii a XI-a a Comisiei mixte România - CEEP

22 octombrie 1990 - Luxemburg - Semnarea Acordului de Comerţ şi Cooperare Comercială şi Economică între România, CEE şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice

30 ianuarie 1991 - CEE adoptă decizia "Grupului celor 24" privind includerea României printre beneficiarii programului PHARE

11-12 martie 1991 - Bucureşti. Vizita lui Frans Andriessen, vicepreşedintele Comisiei Europene, responsabil cu relaţiile externe. Se semnează Acordul cadru de asistenţă PHARE pentru 1991

30 mai 1991 - Este înmînată preşedintelui părţii comunitare scrisoarea conţinînd cererea oficială a României de începere a negocierilor în vederea asocierii la CEE

20-21 noiembrie 1991 - Parafarea Protocolului privind comerţul între România şi Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului (CECO)

16 ianuarie 1992 - Memorandumul cuprinzînd poziţia părţii române privitoare la încheierea Acordului de asociere este transmis către CE

19-20 mai 1992 - Prima rundă de negocieri

18-19 iunie 1992 - A doua rundă de negocieri

16-17 iulie 1992 - A treia rundă de negocieri

14-15 septembrie 1992 - A patra rundă de negocieri

12-13 octombrie 1992 - A cincea rundă de negocieri

3-4 noiembrie 1992 - A şasea şi ultima rundă de negocieri

1 februarie 1993 - Bruxelles - Semnarea Acordului European de Asociere a României la CE

Comisia Europeană

Poate fi definită drept organul executiv al Comunităţii. Comisia are puterea exclusivă de a propune proiecte de legi instituţiilor legislative şi este însărcinată cu supravegherea aplicării deciziilor comunitare de către statele membre. Ea este compusă din 27 de membri, cîte unul pentru fiecare din cele şapte state mici şi cîte doi pentru fiecare din cele cinci state mari. Comisarii sînt desemnaţi de guvernele ţărilor membre ale Comunităţii pentru o perioadă de patru ani. Actualul preşedinte al Comisiei Europene este francezul Jacques Delors.

Consiliul de Miniştri

Este principalul organ legislativ şi decizional. El adoptă reglementările şi directivele care îi sînt supuse de către Comisia Europeană şi este compus din primii miniştri ai celor douăsprezece state membre, care îl prezidează, pe rînd, timp de şase luni. În funcţie de domeniu, deciziile Consiliului pot fi luate cu o majoritate simplă, cu majoritate "calificată" sau în unanimitate.

Parlamentul European

Este al doilea organ legislativ. Proiectele de legi îi sînt supuse de către Comisia Europeană în acelaşi timp cu Consiliul de Miniştri. Parlamentul este compus din 518 membri, aleşi prin sufregiu universal direct de către cetăţenii Comunităţii. La început, Parlamentul European nu era decît un organ consultativ, dar Actul unic european i-a acordat puteri sporite, printre care un rol mai important în procesul legislativ, cu posibilitatea de amendare a proiectelor de legi. Actualul preşedinte al Parlamentului European este germanul Egon Klepsch.

Curtea de justiţie

Este echivalentul unei curţi supreme de justiţie şi arbitrul ultim al dreptului comunitar. Aceasta primează asupra dreptului naţional în caz de conflict. Curtea este compusă din 13 judecători, cîte unul pentru fiecare stat membru, şi un judecător suplimentar, pentru ca numărul lor să fie impar.

●

"Orice stat european şi democratic, cu o economie suficient de avansată, poate cere aderarea la Comunitatea Europeană. Aceasta este hotărîtă în urma unor negocieri între statul-candidat şi Comunitate asupra modalităţilor de adoptare de către primul a legislaţiei comunitare şi asupra perioadei de tranziţie care vor preceda integrarea".

România va acorda concesii prin reducerea graduală, cu 25 la sută, a taxelor vamale de import, într-o perioadă de 5 ani, pentru produse complementare producţiei interne sau deficitare şi va aplica unele restricţii la import.

Luîndu-se în considerare dezvoltarea inegală dintre cele două părţi, CE va aplica principiul asimetriei. Ceea ce înseamnă că, în prima parte a perioadei de asociere, apreciată la 10 ani şi avînd ca obiectiv final integrarea României în CE, aceasta va oferi concesii mai mari în privinţa accesului produselor româneşti pe pieţele ţărilor membre ale Comunităţii, urmînd ca, în partea a doua, ţara noastră să fie cea care va oferi concesii mai mari. Concesiile de care va beneficia România nu vor fi însă imediate, deoarece sînt dependente şi de capacitatea noastră de export.

Acordul european arată în mod clar că România se îndreaptă spre economia de piaţă şi că doreşte s-o facă eficient. El este important şi pentru faptul că face imposibilă revenirea la un sistem centralizat. Avantajul este şi de natură politică, deoarece instituţionalizează dialogul la toate nivelurile. În acelaşi timp, în acord se precizează că părţile împărtăşesc aceleaşi valori şi aplică principiile democraţiei, economiei de piaţă, pluralismului politic şi respectării drepturilor omului.

Desigur, momentul semnării Acordului de asociere dintre România şi CE nu trebuie supraapreciat. El nu înseamnă că "am intrat în Europa", ca să folosim sintagma devenită deja loc comun. Totuşi, s-a făcut un pas important şi el trebuie salutat ca un succes. Căruia vor trebui, însă, să-i urmeze şi altele.

Dinu BUCŞAN

Parteneriat fără discriminare

Răsunetul pe care l-a avut în ţară vizita preşedintelui Iliescu la sediile organizaţiilor internaţionale de la Bruxelles au putut crea impresia că ar fi vorba de un punct de cotitură în relaţiile României cu Europa (occidentală) care, în sfîrşit, şi-ar fi "întors faţa către noi". De fapt, cel puţin în ce priveşte structurile de securitate, întîlnirile la nivel înalt din capitala belgiană au făcut parte dintr-un proces normal de cooperare - constituind, ce-i drept, un moment de vîrf al său - în care România s-a încadrat chiar de la început. Atît Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord, cît şi Uniunea Europei Occidentale au tratat ţara noastră ca un partener egal în drepturi cu statele vecine, încă din momentul în care au trecut la definirea unor noi raporturi cu foştii adversari din Pactul de la Varşovia. Pe acest plan, deci, România nu s-a aflat niciodată în urma altora pe calea integrării europene. Cel puţin pînă acum.

N.A.T.O: adversarii devin prieteni

Istoria deschiderii NATO spre răsărit începe la Londra, în iulie 1990. Şefii de state şi guverne din ţările Alianţei luau atunci act, cu legitimă satisfacţie, de schimbările dramatice intervenite în geografia politică a continentului: căderea în serie a regimurilor comuniste, reunificarea, deja decisă, a Germaniei... Divizarea Europei luase sfîrşit iar Pactul de la Varşovia, pe atunci încă în fiinţă, ar mai putea fi considerat un adversar. Totuşi, pericole încă nedefinite puteau fi percepute la orizont: "nimeni nu poate fi sigur de viitor", avertiza Declaratia de la Londra. Comunismul lăsa în urma sa o jumătate de continent sărăcită şi potenţial instabilă. Nu numai din generozitate, ci şi pentru a preveni explozii care n-ar fi întîrziat s-o afecteze, Alianţa îşi declara intenţia "să întîmpine ţările din Est care ne-au fost adversari în

Februarie 1993: preşedintele Ion Iliescu rosteşte o alocuţiune în faţa Consiliului NATO

războiul rece şi să le întindă mîna prieteniei".

Un asemenea nobil angajament nu putea presupune condiţionări, fie şi pentru motivul că s-ar fi creat astfel noi tensiuni contrare scopului propus - asigurarea stabilităţii continentale. Erau astfel invitate explicit să "vină la NATO", stabilind legături diplomatice cu Alianţa, guvernele URSS, Ceho- Slovaciei, Ungariei, Poloniei, Bulgariei şi României. Fapt demn de remarcat, ţinînd seama de data acestei invitaţii: iulie 1990, cînd, în urma evenimentelor de tristă amintire, alte foruri europene optau pentru îngheţarea sau chiar suspendarea contactelor cu ţara noastră. Se dovedea, poate, şi în acest fel, pragmatismul Alianţei, convingerea strategilor că, în momentele mai delicate, dialogul este mai necesar ca oricînd.

Un an şi jumătate mai tîrziu, la Roma, procesul de cooperare capăta o formă instituţionalizată: partenerii est-europeni iniţiali ca şi cele trei republici baltice, a căror independenţă fusese între timp recunoscută de Occident, erau invitaţi să se alăture la "o declaraţie comună politică, pentru a lansa noua eră de parteneriat şi a defini pe mai departe modalităţile şi conţinutul acestui proces". Semnarea declaraţiei, de fapt actul de naştere al Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică, a avut loc în decembrie 1991 la Bruxelles. Singurele incertitudini au vizat statutul Uniunii Sovietice, care îşi trăia, ultimele zile...

Relaţiile României cu NATO evoluaseră, şi pînă atunci, pe o traiectorie constant ascendentă, marcată de vizita primului ministru Petre Roman la cartierul general din Bruxelles (octombrie 1990, al doilea şef de guvern al unei "foste adversare") urmată de cea a secretarului general Manfred Wörner, în iulie 1991, la Bucureşti. O ocazie, pentru autorităţile româneşti, de a reafirma importanţa componentei euro-atlantice a diplomaţiei lor, la cîteva luni după semnarea tratatului, atît de discutat, cu URSS. Direcţia occidentală devenise, totuşi, prioritară, fapt atestat şi de înfiinţarea Centrului Euro-Atlantic - o iniţiativă românească, unică în spaţiul est-european. Inaugurarea Centrului, instalat, simbolic, în vila fostului dictator, a prilejuit, în februarie 1992, o nouă vizită a dlui Manfred Wörner: "Este un semnal de încredere, energie şi imaginaţie politică, ce nu poate decît spori credibilitatea rolului important al României în noua Europă"

Sala de aşteptare

Cuvintele secretarului general al NATO constituiau doar în parte un exerciţiu de politeţe diplomatică. Este evident că, pe măsura cronicizării conflictului iugo-

Cooperarea

Aliaţii se angajează să continue cooperarea cu toate statele Europei pe baza principiilor definite în Carta de la Paris pentru Noua Europă. Ei vor căuta să dezvolte modalităţi lărgite şi productive de cooperare bilaterală şi multilaterală în toate domeniile relevante ale securităţii europene, avînd, printre altele, scopul de a preveni crizele sau, dacă acestea ar apărea, să asigure controlul lor eficient. Acest parteneriat între membrii Alianţei şi alte naţiuni în tratarea unor probleme specifice va constitui un factor esenţial în depăşirea vechilor dezbinări, pe drumul spre o Europă integrală şi liberă. Această politică de cooperare este expresia inseparabilităţii securităţii între statele europene. Ea este clădită pe recunoaşterea, de către membrii Alianţei, că persistenţa unor noi divizări politice, economice sau sociale de-a lungul continentului ar putea duce la o viitoare instabilitate, iar asemenea divizări trebuie, prin urmare, să fie reduse.

(din noul Concept Strategic al NATO, adoptat la Roma în noiembrie 1991)

Relaţiile cu statele Europei Centrale şi de Est: un pas calitativ înainte

(...) Consultările şi cooperarea noastră se vor concentra pe securitate şi probleme adiacente, în care Aliaţii îşi pot oferi experienţa şi expertiza, cum sînt planificarea apărării, concepţiile democratice asupra relaţiilor civil-militare, coordonarea civilă/militară a controlului traficului aerian şi conversiunea producţiei de apărare la scopuri civile. Noua noastră iniţiativă va extinde participarea partenerilor noştri în "cea de-a treia dimensiune" a programelor ştiinţifice şi ecologice ale Alianţei. Ea va permite, de asemenea, răspîndirea cea mai largă cu putinţă a informaţiei despre NATO în ţările Europei Centrale şi de Est, printre altele pe canalele diplomatice. Vom asigura resursele adecvate pentru susţinerea acţiunilor noastre de legătură.

(din Declaraţia asupra Păcii şi Cooperării, adoptată la reuniunea Consiliului Nord-Atlantic de la Roma, noiembrie 1991)

slav, ca şi a creşterii tensiunilor din spaţiul post-sovietic (cu răbufnirea lor din Transnistria) consideraţia acordată României, ca factor de stabilitate, a sporit. Au contribuit la aceasta şi atenuarea pînă la dispariţie a convulsiilor sociale, şi continuarea adesea curajoasă a reformei de către guvernele succesive (chiar dacă nu întotdeauna cu rezultatele scontate), şi alegerile care au produs, pînă la urmă, un spectru politic mai echilibrat. Dar, fără îndoială, şi atitudinea demnă, dar reţinută, a autorităţilor, în momentele în care focarele de la est şi sud-vest ameninţau să se extindă, aprinzînd deja pasiunile. Decretarea embargoului împotriva noii Iugoslavii a plasat ţara noastră în prima linie iar respectarea sa, în condiţii dificile, deşi contestată ici şi colo, a fost notată favorabil de experţii NATO. Iar actuala "criză a barjelor" a constituit, fără îndoială, un nou test. Dacă iniţial România era doar un nume printre altele pe lista partenerilor Alianţei, acum se poate spune că ea şi-a definit o poziţie distinctă, privită cu interesul cuvenit. Din acest punct de vedere, primirea dlui Iliescu la cartierul general al NATO - unde omologii săi est-europeni l-au precedat - are, într-adevăr, semnificaţia unei consacrări, a împlinirii unei acţiuni perseverente.

În aceste condiţii, ar fi oare posibil a prevedea, ca o etapă superioară, integrarea în NATO ca membru cu drepturi depline? Cel puţin pentru viitorul apropiat, răspunsul nu poate fi decît negativ. Deşi mai multe state est-europene s-au arătat, mai mult sau mai puţin discret, interesate de o eventuală aderare, Alianţa nu este dispusă a primi noi membri. Cel puţin unul din motive este evident: noile democraţii sînt considerate, încă, prea fragile, prea străbătute de contradicţii pentru ca integrarea lor să aducă Alianţei un spor de securitate. Din acelaşi motiv, nici acordarea unor garanţii explicite de securitate - solicitată de unii parteneri est-europeni - nu este de aşteptat prea curînd. Unii analişti construiesc, totuşi, scenarii, deocamdată ipotetice, de lărgire a NATO, una din probleme fiind dacă aceasta se va face "în bloc" sau selectiv. Fără îndoială că România, ca şi celelalte postulante, trebuie să se pregătească pentru această ultimă eventualitate. Simplele declaraţii nu sînt suficiente, fiind necesară susţinerea lor prin fapte. Posibilele criterii de admitere pot fi identificate chiar în procesul dialogului în cadrul CCNA. În acest context, de pildă, o decizie trecută aparent neobservată, cum este cea a reorganizării structurilor Ministerului Apărării Naţionale - cu perspectiva ca fotoliul ministerial să revină, în timp, unui civil - poate avea o pondere nebănuită, dat fiind că în afara republicilor post-sovietice, ţara noastră este poate ultima de pe continent în care această funcţie revine unui militar. Tradiţia naţională trebuie, în acest caz, să cedeze în faţa uzanţelor europene.

În aşteptarea unei aderări deocamdată sub semnul întrebării, structurile CCNA - în care diplomaţia românească este un participant activ şi ascultat - oferă şansa unui fertil transfer de experienţă în cele mai variate domenii. Nu este de neglijat nici dimensiunea parlamentară a dialogului, reprezentanţii României fiind invitaţi permanenţi în forurile de acest nivel ale NATO şi UEO. Aşa cum a reieşit la ultima reuniune ministerială a CCNA, în decembrie anul trecut, tocmai cooperarea pe plan militar - şi asistenţa în acest domeniu - a rămas ceva mai în urmă, fapt ce nemulţumeşte, în general, statele est-europene. Se discută intens despre asocierea acestora la eventualele operaţiuni de menţinere a păcii organizate de NATO, ceea ce ar necesita, în prealabil, pregătiri militare comune. SUA susţin aceste planuri, în timp ce Franţa - care, retrasă din structura militară a Alianţei, nu vede cu ochi buni extinderea rolului ei - li se opune. Problema a rămas pe agenda viitoarei reuniuni, care va avea loc în iunie, la Atena. Sînt în cauză, aici, şi relaţiile cu cealaltă organizaţie europeană de securitate - Uniunea Europei Occidentale (UEO).

UEO - o dublă indentitate

Înfiinţată în timpul războiului rece şi reactivată în 1984, UEO constituie în prezent, potrivit documentelor oficiale, "componenta de apărare" a viitoarei Uniuni Europene, definită prin tratatul de la Maastricht, şi în acelaşi timp "instrumentul de consolidare a pilonului european al NATO". Această dublă identitate duce, cum este şi firesc, la unele suprapuneri şi chiar la o anumită concurenţă. Statele

UEO şi Europa Centrală

Partenerii central-europeni ai UEO vor fi asociaţi la definirea condiţiilor pentru viitoarea politică de securitate şi apărare a Uniunii Europene şi vor găsi noi modalităţi de cooperare cu pilonul european al Alianţei Atlantice şi componenta de apărare a Uniunii pe măsură ce aceasta se va dezvolta.

Următoarele măsuri concrete au fost adoptate la întîlnirea de la Petersberg:

- Miniştrii afacerilor externe şi apărării din ţările participante se vor întîlni anual. Întîlniri suplimentare la nivel ministerial pot fi convenite dacă o cer circumstanţele;

- S-a înfiinţat un for de consultare între Consiliul Permanent al UEO şi ambasadorii ţărilor central-europene. Ei se vor întruni la sediul Consiliului cel puţin de două ori pe an;

- Aceste întruniri vor fi un prilej de evaluare a aplicării măsurilor deja adoptate şi, dacă este cazul, de a face propuneri pentru includerea altor domenii de cooperare;

- Consultările la nivel ministerial sau de ambasadori asupra problemelor de securitate pot fi completate prin întîlniri cu reprezentanţii preşedinţiei trecute, prezente şi viitoare a UEO la nivelul funcţionarilor superiori;

- Următoarele acţiuni vor fi continuate şi dezvoltate: schimburi regulate de documente şi informaţii; amplificarea cooperării între Institutul pentru Studii de Securitate al UEO şi organismele corespunzătoare din statele Europei Centrale. Mai multe seminare şi colocvii vor fi organizate iar programul de burse va continua.

Miniştrii au susţinut, de asemenea, extinderea relaţiilor între Adunarea UEO şi parlamentele central-europene. Totuşi, scopul relaţiilor UEO cu statele Europei Centrale nu este de a crea o variantă redusă a Consiliului de Cooperare Nord- Atlantică şi nici nu există intenţia de a dubla activităţile CCNA. Declaraţia adoptată la Petersberg subliniază în mod explicit caracterul de "completare şi întărire reciprocă" al activităţilor respective desfăşurate în cadrul UEO şi al Alianţei Atlantice.

(Dr. Willem van Eekelen, Secretar general al Uniunii Europei Occidentale)

care acordă prioritate Europei urmăresc, evident, creşterea rolului şi autonomiei UEO, în timp ce aliaţii mai "atlantişti", şi în primul rînd SUA (care nu este membră a Uniunii) insistă pe subordonarea sa faţă de NATO. Poate şi ca rezultat al acestor divergenţe, Uniunea şi-a formulat o politică proprie faţă de foştii adversari, restrîngînd sfera cooperării la ceea ce a numit Europa Centrală - cele cinci state membre ale fostului Pact de la Varşovia, cu excepţia URSS, şi cele trei republici baltice. Dialogul cu aceşti opt parteneri a fost instituit prin reuniunea de la Petersberg (lîngă Bonn) în iunie 1992.

Pentru diplomaţia românească, participarea, încă de la început, la mecanismul de cooperare cu UEO avea valoarea unei confirmări a apartenenţei României la spaţiul central-european, tezã susţinută consecvent împotriva interpretărilor care limitau acest spaţiu la teritoriile "Trilateralei" sau "Pentagonalei". Opţiunea UEO, recunoscînd potenţialul sporit de instabilitate din fosta Uniune Sovietică, evită apariţia unor noi divizări între ţări capabile de a asimila mai rapid spiritul democratic european. Iată de ce România acordă o atenţie deosebită activităţii UEO. Mutarea cartierului general al Uniunii la Bruxelles - din nevoia unei coordonări mai eficiente atît cu NATO, cît şi cu Comunitatea Europeană - a oferit preşedintelui Iliescu posibilitatea de a deveni primul şef de stat care a vizitat noul sediu, o premieră care nu este lipsită de semnificaţie. Relaţiile cu UEO vor evolua, firesc, în concordanţă cu procesul asocierii şi eventualei aderări la CE.

Pînă în prezent, deci, organismele europene de securitate şi- au respectat angajamentul de a trata România ca un partener egal de dialog şi cooperare. Rămîne ca, printr-o politică externă activă şi, nu în ultimul rînd, prin continuarea susţinută a reformei şi proceselor democratice pe plan intern, ţara noastră să întîmpine sub cele mai bune auspicii momentul în care aliaţele occidentale vor considera că se pot extinde pînă la dimensiunile geografice ale întregii Europe.

Andrei STĂTESCU

Rusia - S.U.A. O balanţă delicată

Dacă nu va interveni nimic neprevăzut, preşedinţii Bill Clinton şi Boris Elţîn vor avea o primă întîlnire la 4 aprilie, pe teren neutru. După perioada confruntării şi cea a destinderii - cînd discuţiile se purtau de la egal la egal -, a urmat momentul în care Moscova a trebuit să recunoască, fie şi tacit, realitatea: războiul rece, cu toate avatarurile sale, se încheiase prin victoria adversarului, chiar dacă acesta se arăta generos cu învinsul. Acum, însă, noua Rusie - printre altele şi ca efect al tensiunilor sale interne - se arată dornică să recupereze măcar o parte din măreţia pierdută, folosindu-se în acest scop, printre alte argumente, şi de spectrul unei posibile basculări în anarhie sau dictatură - ameninţare implicită la adresa stabilităţii mondiale. Riposta Americii cade în sarcina unui preşedinte care şi-a propus să se ocupe, prioritar, de problemele interne ale ţării sale, dar care, în faţa dlui Elţîn, va avea o primă mare ocazie de a- şi dovedi abilitatea şi în politica externă.

Conducerea de la Moscova, nu este un secret, ar fi preferat să vadă Casa Albă rămasă, în continuare, în mîinile partenerilor de negocieri din ultimii 12 ani - republicanii. Bill Clinton reprezenta schimbarea, iar necunoscutul, chiar dacă nu ascunde întotdeauna primejdii, obligă la ajustări incomode, de care dl Elţîn s-ar fi lipsit bucuros. Totuşi, el s-a familiarizat rapid cu noul interlocutor, cu care a avut, în primele două luni după alegeri, nu mai puţin de şase convorbiri telefonice. Ca premiu de consolare, preşedintele Bush a obţinut, de Anul Nou, semnarea tratatului START-2, larg mediatizată. Se vorbea de acordul secolului, de sfîrşitul cursei înarmărilor; pe scurt, preşedintele îşi încheia mandatul într-o atmosferă triumfală.

Pentru succesorul său, grijile abia începeau. Contrar ordinii de priorităţi afişată în campania electorală - şi care-i adusese, poate, şi victoria - Bill Clinton cita, într-un interviu acordat revistei **Time**

START -2 - începutul sfîrşitului pentru armele nucleare

Semnat la Moscova la 3 ianuarie, acordul START-2 prevede reduceri importante la cele trei principale categorii de ogive nucleare strategice: rachete staţionate la sol (ICBM), pe submarine (SLBM) şi bombardiere.

	Situaţia	START-1	START-2
SUA	1990	1998	2003
ICBM	2450	1400	500
SLBM	5760	3456	1728
Bombardiere	4436	3700	1272
RUSIA (URSS)			
ICBM	6612	3153	504
SLBM	2804	1744	1744
Bombardiere	1596	1266	752

Cifrele din 1990 se referă la fosta Uniune Sovietică; între timp, o parte din armele în cauză au rămas pe teritoriul Ucrainei, Bielorusiei şi Kazahstanului. Pentru ca START-2 să intre în vigoare, este necesar ca toate aceste state să fi ratificat acordul START-1 (semnat în 1991), ceea ce Ucraina întîrzie să facă.

Acordul START-2 conţine numeroase alte prevederi referitoare la procedurile de distrugere şi verificarea arsenalelor rămase. El a intrat în dezbaterea Sovietului Suprem, unde se aşteaptă ca ratificarea sa să întîmpine greutăţi din partea naţional-comuniştilor şi aripii dure a armatei.

cu puţin înainte de a-şi prelua funcţia, drept una din principalele sale preocupări situaţia internă a Rusiei. Dosarul pregătit de experţii săi era într- adevăr alarmant: el evoca pericolul proliferării nucleare, al unor noi accidente de tipul Cernobîlului, descria degradarea continuă a nivelului de trai şi nu uita nici posibilitatea unui conflict cu ţările baltice. Cîteva săptămîni mai tîrziu, într-o cuvîntare de răsunet, Richard Armitage, coordonator al asistenţei americane pentru fosta URSS, se arăta şi mai pesimist: potrivit lui, "între 40 şi 70 de ani de eforturi constante" erau necesari pentru a demonta "sistemul rău" creat de Stalin şi a permite fostelor republici sovietice o dezvoltare independentă. Cît despre Boris Elţîn, dl Armitage nu-i prevedea un viitor prea strălucit, considerîndu-l "lipsit de perspectivă" şi sfătuind conducerea SUA să sprijine "forţele reformei", nu un lider anume, cum o făcuseră cu Mihail Gorbaciov.

Dl Clinton n-a părut a ţine seama de sfatul experimentatului diplomat - pe care l-a şi înlocuit din funcţie înainte de termen - şi şi-a declarat în mod repetat sprijinul nu numai pentru reforme, ci şi pentru dl Elţîn personal. Sprijin care s- ar menţine, probabil, şi în ipoteza unor măsuri excepţionale împotriva adversarilor săi. Este adevărat că, în tabăra democraţilor ruşi, nu s-a putut afirma, cel puţin pînă acum, vreo altă personalitate comparabilă cu a preşedintelui, astfel că soarta reformelor este legată de a sa. Dat fiind că întîlnirea la nivel înalt urmează să aibă loc cu o săptămînă înaintea unui referendum crucial, în faza finală a unei bătălii politice pe care dl Elţîn a avut grijă s-o dramatizeze, acesta poate spera să obţină, cu acea ocazie, de la partenerul său american ceva mai consistent decît sprijinul verbal. Nu va fi vorba numai de noi credite - deşi dl Clinton şi-a prevenit compatrioţii să fie pregătiţi şi pentru aşa ceva - dar s-a vorbit de o posibilă "împărţire a pieţei armamentelor", care ar permite Rusiei să cîştige bani din vînzarea armelor sale de calitate inferioară, dar socotite, probabil, destul de bune pentru teatrele de război de mîna a doua. Partajul pieţei în cauză a funcţionat, se ştie, şi în trecut, numai că atunci era bazat pe criterii ideologice.

Va fi oare această împărţire preludiul alteia, care ar reaminti vechile sfere de influenţă? În interviul deja menţionat, Bill Clinton îşi exprima opinia că sistemul bipolar din timpul războiului rece ar fi dat celor două mari puteri o posibilitate, desigur limitată, de a stăpîni conflicte cum este cel din Bosnia. Rusia nu mai este însă o supra-putere şi cei mai lucizi dintre cetăţenii săi o ştiu. În ultimul timp, însă, în societatea rusă se face simţit tot mai mult un sentiment de frustrare, legat de impresia că ţara ar fi "cedat" prea uşor (şi fără compensaţiile financiare aşteptate!) în faţa americanilor, cărora le-ar urma orbeşte politica internaţională. "Nu ne-am aşteptat ca întoarcerea în comunitatea naţiunilor civilizate să aibă loc în acest fel", scria cotidianul democrat **Kurantî**, pentru a adăuga cîteva zile mai tîrziu: "Rusia nu mai este supusă farmecului hipnotic al ajutorului extern; stăpînii de la Kremlin doresc relaţii bilaterale (cu SUA) mai echilibrate". Fapt este că, şi pentru a satisface tendinţele naţionaliste, resimţite nu numai în rîndurile opoziţiei, dar şi ale propriilor simpatizanţi, dnii Elţin şi Kozîrev au adoptat în ultimul timp o seamă de poziţii sensibil divergente faţă de cele occidentale. Astfel, în conflictul iugoslav diplomaţia rusă este vădit mai îngăduitoare faţă de Serbia (şi mai rezervată faţă de Croaţia) iar dl Elţîn s-a pronunţat pentru un "dialog politic" cu Irakul, care ar urma să fie autorizat să-şi vîndă petrolul pentru a-şi plăti vechile datorii faţă de Moscova. Este evidentă dorinţa Rusiei de a se afirma, din nou, ca o voce independentă şi cu pondere pe scena mondială. Dorinţă cu care partenerul american pare de acord, cel puţin formal. Recentul apel la reluarea negocierilor de pace în Orientul Mijlociu a reamintit, de pildă, că Rusia a moştenit de la URSS rolul de copreşedinte al acestora.

Cea mai importantă iniţiativă de acest gen, din ultimul timp, a preşedintelui Elţîn este propunerea sa ca Rusia să pri-

România şi Consiliul Europei

Delegaţia ţării noastre care a participat la a 45 a sesiune a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei

Există în limbajul post-revoluţionar cîteva formule care au ajuns, în timp, să nu mai determine nici o reacţie a auditoriului. Şi nu pentru că ar fi lipsite de conţinut sau ar codifica realităţi nedorite ci pur şi simplu pentru că au fost prea îndelung fluturate şi prea puţin concretizate. "Intrarea în Europa" este una dintre acestea. S-a scris în fel şi chip pe această temă, s-au aruncat pe piaţă diverse ipoteze, s-au formulat nenumărate explicaţii pentru lentoarea cu care România este asimilată de structurile europene. Motivat sau nemotivat, cert este că nici în 1993 n-am reuşit să obţinem garanţiile internaţionale pe care ni le-ar fi oferit această integrare. Consiliul Europei, de exemplu, a trimis delegaţi şi raportori fără a lua o decizie privind admiterea noastră cu drepturi depline. Iată însă că acum România se află, cu adevărat sub lupa Europei. Vecini cu un război riscînd să devină "panbalcanic" şi cu o putere nucleară, sîntem scoşi brusc din izolarea politică. Desigur interesele mai-marilor Europei sînt cele care determină acest val de simpatie şi bunăvoinţă chiar dacă alţii vor încerca să cîştige capital politic de pe urma acestui fapt. Importante sînt, însă, ca întotdeauna în politică, rezultatele. Să sperăm, aşadar, că luna mai va consacra în calendarul european admiterea României ca membru în Consiliul Europei.

M.I.

Interconexiuni
România - Consiliul Europei

1990

martie - Cu prilejul vizitei întreprinse de Catherine Lalumière (secretar general al Consiliului Europei) şi Joao de Deus Pinheiro (preşedintele Comitetului Miniştrilor al Consiliului Europei) se apreciază că, "pentru domeniul politic este necesar ca democraţia să fie mai solidă". România poate adera, însă, la unele convenţii, în special din domeniul tehnic.

octombrie - Şapte experţi în drept ai Consiliului Europei sosesc la Bucureşti pentru a acorda asistenţă la elaborarea Constituţiei.

noiembrie - Delegaţia Comisiei pentru relaţii cu ţările europene nemembre ale Adunării parlamentare a Consiliului Europei, condusă de René Noerens, se arată nemulţumită de concluziile încă nefinalizate ale Comisiei pentru cercetarea evenimentelor din 13-15 iunie 1990 şi apreciază că "este greu să-şi poată îndeplini în bune condiţii misiunea pentru care a venit în România".

1991

1 februarie - România obţine statutul de "invitat special" la Consiliului Europei.

7 februarie - Catherine Lalumière (secretar general al Consiliului Europei) şi Francesco Fernandez Ordonez (preşedintele Comitetului de miniştri al Consiliului Europei) fac o vizită de o zi la Bucureşti.

26 februarie - Are loc vizita la Bucureşti a lui Anders Björck (preşedintele Adunării parlamentare a Consiliului Europei), prilej cu care acesta apreciază că România trebuie să semneze convenţiile Consiliului Europei înainte de a obţine statutul de membru deplin. După ce vor avea loc şi alegerile, apreciază Reiner Klebs, secretar general al Adunării parlamentare, se întrevede posibilitatea ca România să fie admisă în Consiliul Europei la sfîrşitul anului 1992 sau la începutul lui 1993, dacă "se menţine actualul curs politic".

mai - Delegaţia Secretariatului General al Consiliului Europei condusă de Hans Peter Furrer (director în Direcţia afacerilor politice) are contacte cu oficialităţile române în legătură cu stabilirea unor proiecte comune pentru aplicarea reformei şi pentru asistenţă juridică în domeniul drepturilor omului.

septembrie - Bruno Steganini (preşedintele Comisiei pentru relaţii parlamentare şi publice a Adunării parlamentare a Consiliului Europei) apreciază că "izolarea politică a României e nedreaptă" şi că proiectul de Constituţie este "modern, analog celor din ţările cu democraţii avansate". "Nici o ţară din Europa nu prevede reprezentarea în Parlament a tuturor minorităţilor naţionale". Faptul că în Parlamentul României se întîmplă aceasta vă face cinste ", adaugă oaspetele.

decembrie - Membrii Comisiei pentru relaţii cu ţările europene nemembre ale Adunării parlamentare a Consiliului Europei, aflaţi la Bucureşti, întocmesc un raport ce va fi examinat într-o reuniune din ianuarie 1992, la Paris, unde Comisia va propune admiterea României ca membru cu drepturi depline în Consiliul Europei.

1992

februarie - La cea de-a 43-a sesiune a Adunării parlamentare a Consiliului Europei se stabileşte ca un nou raportor să vină la Bucureşti pentru a examina situaţia. Acest fapt întîrzie procesul de primire a României în Consiliul Europei. În perioada următoare, România se află pe lista de aşteptări. La cea de-a 44-a sesiune, admiterea României este legată de problema Moldovei.

1993

ianuarie - Franţa va susţine România pentru admiterea ei în Consiliul Europei - afirmă cu prilejul vizitei de la Bucureşti ministrul de externe al Franţei Roland Dumas.

La Strasbourg se lansează ideea că tergiversarea intrării României în Consiliul Europei se datorează nerespectării embargoului pe Dunăre.

februarie - O delegaţie parlamentară reprezentînd România participă la cea de-a 45-a sesiune a Adunării parlamentare a Consiliului Europei.

martie - Soseşte la Bucureşti o delegaţie de raportori ai Consiliului Europei ce vor desprinde concluzii pe care le vor înainta Comitetului de admitere al Adunării parlamentare.

meamscă "împuterniciri speciale" în "regiunea fostei Uniuni Sovietice". El vine astfel în întîmpinarea nostalgicilor care nu încetează să deplîngă prăbuşirea "glorioasei" Uniuni dar răspunde, poate, în acelaşi timp unor dorinţe tainice şi nemărturisite ale occidentalilor, îngroziţi de mulţimea conflictelor şi tensiunilor apărute în respectiva regiune, ca şi de posibila diseminare a rachetelor nucleare. Chiar şi inactive, acestea rămîn o puternică armă de negociere. Ucraina - care, simţindu-se vizată, a ripostat cea dintîi, cu indignare, la scandaloasa ofertă a dlui Elţîn - deţine, pe teritoriul ei, un stoc important de asemenea arme şi întîrzierea ei de a ratifica tratatul START-1 dă emoţii Occidentului. Preşedintele Kravciuk se angajează să-şi distrugă rachetele, dar cere în schimb asistenţă financiară şi garanţii de securitate pe care nimeni nu este prea dornic să i le dea. Dl Clinton, care vede şi el în răspîndirea armamentului nuclear unul din principalele riscuri ale momentului, nu va putea evita să abordeze şi această delicată problemă. Va merge sprijinul său declarat pentru Boris Elţîn pînă la a da lumină verde unei noi confederaţii pe ruinele URSS? Iar un refuz, chiar politicos, adresat preşedintelui rus nu i-ar încuraja oare pe conservatori să treacă la acţiune, aşa cum s-a întîmplat şi în 1991, după eşecul lui Mihail Gorbaciov la "întîlnirea celor şapte"?

Întrebări al căror răspuns nu va putea fi, probabil, găsit în documentele întîlnirii de la 4 aprilie, ci în evoluţia ulterioară a evenimentelor.

Alexandru ANTONESCU

Paşi în Consiliul Europei

1949 - Formarea Consiliului Europei

1950 - Semnarea Convenţiei Europene a Drepturilor Omului

1953 - Intrarea în vigoare a Convenţiei

1954 - Se formează Comisia Europeană pentru Drepturile Omului

1955 - Intrarea în vigoare a drepturilor la petiţii individuale

1959 - Se formează Convenţia Europeană a Cartei Sociale

1961 - Semnarea Cartei Sociale Europene

1965 - Intrarea în vigoare a Cartei Sociale Europene

Adunarea parlamentară

- **este constituită din membri ai parlamentelor naţionale ale statelor membre;**
- **îşi desfăşoară activitatea în plen sau prin cele 50 de comitete sau subcomitete;**
- **este for de dezbatere.**

Comitetul de Miniştri

- **este abilitat cu luarea deciziilor;**
- **este format din miniştrii afacerilor externe ai statelor membre.**

Adunarea parlamentară şi Comitetul de Miniştri sînt deservite de un secretariat constituit din 900 de funcţionari şi al cărui secretar general este Catherine Lalumière.

Dalai Lama se alătură la Bangkok altor laureaţi ai Premiului Nobel pentru Pace aflaţi în capitala thailandeză, care cer eliberarea din arestul la domiciliu a lui Aung Gun Kyi, lideră a opoziţiei din Uniunea Myanmar şi, de asemenea, laureată a Premiului Nobel pentru Pace

Ultrasecret

Agenţia Federală pentru gestionarea urgenţelor (FEMA), însărcinată cu ajutorarea populaţiei în caz de catastrofe naturale, a îndreptat, în fapt, în ultimii zece ani, 80 la sută din bugetul său pentru un program ultrasecret destinat să permită guvernului să supravieţuiască unui atac nuclear. La finalul unei anchete ce a durat şase luni, "Palm Beach Post" a afirmat că pentru fiecare dolar cheltuit în vederea sprijinirii populaţiei după o catastrofă naturală, FEMA oferă alţi 12 unei vaste reţele de comunicaţii ultrasecrete, formată, în principal, din emiţătoare mobile de înaltă frecvenţă şi din adăposturi antiatomice. O treime dintre cei 2700 de angajaţi ai agenţiei sînt implicaţi în acest program secret.

Rembrandt

Pentru prima dată după cel de-al doilea război mondial o operă de Rembrandt se vinde la o licitaţie publică în Polonia, şi aceasta este o gravură reprezentîndu-l pe Sf. Jerome. Opera a fost achiziţionată la Sopot de o persoană care a dorit să nu-şi dezvăluie identitatea contra sumei de 165 milioane zloţi (10 000 dolari). Iniţial, gravura aparţinuse unor prinţi din Bavaria, apoi în 1935 a trecut în proprietatea unui pensionar polonez de condiţie modestă, care de asemenea a dorit să-şi păstreze anonimatul.

Simbol

O frunză de tei, concepută de un designer francez, a fost aleasă drept nou simbol al oraşului Berlin, alături de celebrul urs. Prin alegerea acestui simbol este onorat cunoscutul bulevard al oraşului "Unten den Linden" (Pe sub Tei), descris adesea înainte de război drept un "Champs Elysées berlinez", pentru eleganţa şi luxul magazinelor sale. Un juriu internaţional de designeri, mandatat de guvernul regional din Berlin, a ales proiectul francezului Jean Widmer pentru latura sa "simpatică şi umană".

Nu, nu sînt sperietori de ciori, ci două statui construite din osii de căruţă, coase, furci, tîrnăcoape şi lanţuri scoase din uz. Aceste originale "opere de artă" străjuiesc drumul naţional 455, în dreptul localităţii Friedberg

SIDA

Un tratament care asociază trei medicamente a reuşit să stopeze evoluţia virusului SIDA în cursul unei experienţe "in vitro". Experimentul a fost pus la punct de tînărul doctorand Yung-Kang Chow, din echipa de cercetători americani condusă de dr. Martin Hirsch, iar cele trei medicamente sînt AZT-ul, dideoxinozina şi piridinona. Această combinaţie a făcut să dispară orice urmă a virusului dintr-o eprubetă ce conţinea celule sanguine infectate cu HIV, după 35 de zile. În plus, la capătul a 94 de zile nu a fost semnalată nici o urmă a reproducerii agentului patogen, în ciuda opririi tratamentului după 49 de zile

Jurnalistică

Jurnalistica este o profesiune adeseori riscantă. Din 1970, în Statele Americii Latine au fost asasinaţi 362 de ziarişti iar 151 au dispărut în urma unor acţiuni violente ale organismelor de poliţie şi militare sau ale traficanţilor de droguri. Comunicatul a fost dat de Federaţia latino-americană a jurnaliştilor la Ciudad de Mexico. Potrivit acestui document, zeci de ziarişti sînt omoriţi în fiecare an, în America Latină, în exerciţiul profesiunii, cel mai mare număr înregistrîndu-se în Columbia, unde din 1970 au fost ucişi 74, iar în ultimii doi ani 15.

Pruncucidere

Autorităţile elveţiene au cerut Olandei să îi extrădeze doi cetăţeni eleveţieni acuzaţi de torturarea şi uciderea mai multor copii. Identitatea cuplului elveţian nu a fost dezvăluită, însă s-a precizat că este posibil ca aceştia să fie implicaţi în traficul cu copii din România şi din alte ţări est-europene, practicat de o reţea clandestină ce promitea înfierea copiilor în ţări nordice. Presa elveţiană crede că este vorba de René Osterwalder şi prietena sa, Augusta Schoenenberger, aflaţi în prezent în stare de arest în Olanda, sub acuzaţia de distribuire de materiale pornografice.

Scenă din filmul "Ostatici", prezentat recent în Statele Unite, filmul are ca subiect răpirea, detenţia şi eliberarea a şase bărbaţi, printre care şi ziaristul John McCarthy, în Liban, la mijlocul anilor '80

Gripă

Epidemia de gripă din Ungaria a atins cote îngrijorătoare, numărul celor bolnavi de această boală ajungînd la 420.000, ceea ce reprezintă 5 la sută din totalul populaţiei acestei ţări. În unele regiuni procentul a fost şi mai mare - 10-11 la sută -, dintre care majoritatea o constituie copiii sub 15 ani.

Violul

Comitetul de miniştri al Consiliului Europei a denunţat "utilizarea violului drept instrument de război" în fosta Iugoslavie, considerînd că aceste acte trebuie să fie tratate drept "crime împotriva umanităţii". Comitetul de miniştri socoteşte că "instigatorii şi autorii trebuie să fie urmăriţi în faţa unui tribunal penal naţional sau internaţional adecvat" şi a lansat un apel către statele membre ale Consiliului Europei, precum şi către comunita-

Judit Polgar, în vîrstă de 16 ani, este cea mai tînără mare maestră din istoria şahului. În fotografie, în partida finală a meciului cu fostul campion Boris Spassky, la Budapesta

tea internaţională pentru a se iniţia acţiuni susceptibile să pună capăt atrocităţilor din fosta Iugoslavie. În luna decembrie 1992, Consiliul Europei a condamnat ferm practicarea sistematică a violului în Bosnia-Herţegovina considerînd că "un astfel de grad de barbarie, rar atins, este insuportabil".

Premiu

De "Ziua pisicii", în Japonia, pisicuţa Line, în vîrstă de şase ani, a cîştigat marele premiu deoarece juriului i s-a părut că seamănă cu un cîine datorită peticelor de păr negru şi maron crescute pe spinare. Un membru al juriului şi-a motivat alegerea dintre cele 200 de exemplare afirmînd spectatorilor că "Line ne încălzeşte inimile şi ne face să rîdem". Proprietara a primit un premiu în valoare de 100 000 de yeni (862 de dolari) şi un trofeu.

Magie

Noaptea, cînd luna este vizibilă, lenjeria pusă la uscat afară devine mai albă. Magie lunară? Deloc. Oamenii de ştiinţă au găsit explicaţia. Dacă luna străluceşte, este din pricină că cerul este senin şi condensarea este puternică. Consecinţă: apa oxigenată se formează din compuşii hidrogenului prezenţi în aer, care au luat naştere, în timpul zilei, prin combinarea vaporilor de apă cu atomii izolaţi ai oxigenului. Prezenţa acestora din urmă este datorată descompunerii la soare a ozonului, gaz compus din trei atomi de oxigen. La lumina lunii, apa oxigenată obţinută astfel se descompune în roua care acoperă lenjeria şi o albeşte!

Antiimigraţie

Germania a început să testeze aparate de supraveghere electronică pentru a intercepta imigranţii clandestini de-a lungul frontierelor sale răsăritene, înlesnind astfel munca grănicerilor. Purtătorul de cuvînt al poliţiei de graniţă a comunicat că echipamentele respective cuprind în special radare, sisteme cu infraroşii şi de detectare termică. Testele vor dura pînă în luna mai, după care va urma decizia Ministerului de interne pentru utilizarea lor definitivă.

Extravaganţa nu cunoaşte margini! Un concurs de coafură organizat în Australia a propus variate modele, printre care şi cel de faţă care a fost premiat

Rushdie

Preşedintele iranian Ali Akbar Hashemi Rafsanjani a adresat un mesaj primului ministru britanic John Major, prin care afirmă că decizia condamnării la moarte a scriitorului britanic de origine indiană, Salman Rushdie, este "irevocabilă", deoarece autorul "Versetelor satanice" parodiază Coranul şi îl caricaturizează pe profetul Mohamed. Scriitorul a fost condamnat la moarte de către defunctul lider spiritual iranian Khomeini, ca şi de majoritatea covîrşitoare a lumii islamice, iar autorităţile iraniene nu mai au puterea să revoce decretul de condamnare, Rushdie fiind pedepsit de însăşi legea religioasă islamică. Hotărîrea a fost apreciată la Londra, care îl adăposteşte pe proscris sub strictă protecţie de patru ani, drept "incitare la omor".

Cînd e carnaval şi gogoşile au altă faţă...

Reciclare

Guvernul albanez a ordonat ca volumele cu scrierile fostului dictator Enver Hodja să fie trimise la topit pentru a fi transformate în hîrtie şi carton, deoarece, de la sfîrşitul celor patru decenii de dictatură comunistă, din 1990, nu mai există piaţă de desfacere pentru ele. Ministrul albanez al culturii, Dhimiter Anagnosti, a anunţat această decizie explicînd că cele peste o mie de tone de scrieri comuniste, şi în special voluminoasele cărţi ale lui Hodja, în albaneză şi alte limbi, au generat pentru industria cărţii, susţinută de stat, datorii în valoare de 50 milioane leka (500 000 dolari). Cartonul şi hîrtia reciclate prin topirea lucrărilor lui Hodja, Marx, Engels, Lenin şi Stalin vîndute noilor ziare independente ar putea diminua aceste datorii, a mai spus ministrul.

Rubrică realizată de Ana - Maria TATOVICI

MINSK

Conlucrare fără fisuri

Călătoria dlui Teodor Meleşcanu, ministru de stat al afacerilor externe, în Republica Belarus s-a încheiat cu un bilanţ remarcabil: parafarea Tratatului de Prietenie şi Colaborare şi semnarea - sau finalizarea în vederea semnării ulterioare - a unui însemnat număr de alte documente. Spiritul de colaborare existent între cele două ţări, pe care nu le separă nici un fel de diferende, a fost elogiat atît de ministrul român cît şi de gazdele sale, printre care s-a numărat şeful statului belarus, preşedintele parlamentului Stanislav Suşkevici, în curînd oaspete al Bucureştilor. Într-un moment de ofensivă a României în direcţia instituţiilor europene (occidentale), tratatul cu Belarus are menirea de a dovedi că nu au fost uitate nici celelalte puncte cardinale. Fiind, practic, singurul susţinător european consecvent al CSI - căreia îi găzduieşte şi organismele de coordonare - Republica Belarus poate constitui o legătură mai prietenoasă cu această comunitate care, atît timp cît mai fiinţează, nu poate fi ignorată. Aşa cum şi România are posibilitatea de a sprijini Minskul în integrarea europeană, care este, şi acolo, un obiectiv prioritar. Cooperarea dintre cele două state se poate dovedi profitabilă şi pe alte planuri. Regimul sovietic făcuse din Belarus un uriaş atelier mecanic, dependent de sursele de materii prime şi pieţele de desfacere aflate în alte părţi ale Uniunii. Destrămarea sistemului economic al URSS a adus industria republicii la un pas de prăbuşire, ceea ce explică speranţele puse în CSI, dar şi încercările de a găsi noi parteneri. Investitorii occidentali, însă, par să fi trecut Minskul cu vederea, îndreptîndu-se spre Moscova, Kiev sau chiar Alma-Ata; două treimi din societăţile mixte înfiinţate în Belarus au ca partener... Polonia. Şi totuşi, republica dispune de un potenţial important, dacă nu s-ar lua în seamă decît poziţia sa geografică, la răscrucea unor mari axe comerciale. Nu întîmplător, una din convenţiile semnate la Minsk se referă la desfiinţarea vizelor de tranzit. Bunele relaţii statornicite acum, în vremuri grele, îşi vor arăta cu siguranţă roadele într-un viitor mai prielnic.

ISTANBUL

Parlament la Marea Neagră

În zilele de 25-26 februarie 1993, a avut loc, la Istanbul, prima reuniune a preşedinţilor de parlamente din statele participante la Zona de cooperare economică a Mării Negre, în scopul constituirii Adunării parlamentare a ZCEN. Din partea României a participat o delegaţie condusă de dl Adrian Năstase.

În 1990, cînd Turcia propunea crearea unei Zone de cooperare a Mării Negre care să absoarbă nu numai ţări riverane, a apărut imediat şi expresia publicistică a acestei iniţiative. Adică, un fel de "Piaţă Comună a Mării Negre"... Dar iniţiatorii, şi nu numai ei, au evitat să consacre această formulă; ea apărea ca o expresie a unei realităţi mai puţin îmbucurătoare. Şi anume a faptului că cei care nu au reuşit să ajungă la masa adevăratei Pieţe Comune, şi-au creat un surogat: Zona de cooperare a Mării Negre. Şi aceasta se poate afirma cu atît mai mult cu cît prevederile concrete, mecanismele şi întreaga funcţionare sînt analoge CEE. Este vorba, în esenţă, de libera circulaţie a bunurilor, serviciilor, capitalurilor şi chiar a persoanelor - totul pe o piaţă de aproximativ 400 milioane de oameni.

Iată că această intuiţie gazetărească devine tot mai legitimă. Se constituie acum şi Adunarea parlamentară a cooperării economice a Mării Negre (APCEN), un organ consultativ care înseamnă încă o cărămidă la Casa comună a ţărilor ce s-au hotărît să edifice acest organism.

După o discuţie la nivel de experţi, urmată de reuniunea preşedinţilor parlamentelor, s-a născut Declaraţia Comună, un document care legitimează noua Adunare parlamentară şi care va fi supus aprobării Adunării generale din iunie. Semnat de Turcia, Rusia, Ucraina, România, Moldova, Albania, Armenia, Azerbaidjan şi Georgia, el prevede ca această Adunare **să cuprindă** 70 de membri din cele 11 ţări membre ZCEN, să aibă un **birou**, (format dintr-un preşedinte şi 4 vicepreşedinţi) să aibă **sediul** la Istanbul, să folosească drept **limbi oficiale** engleza, franceza, rusa şi turca, să utilizeze drept **modalitate de vot** în plen metoda "**o delegaţie - un vot**". În acest punct au existat divergenţe de opinii. delegaţia României, condusă de dl Adrian Năstase, preşedintele Camerei Deputaţilor, fiind adepta modalităţii "**un parlamentar - un vot**", tocmai pentru a nu exista pericolul ca probleme şi presiuni locale (din cadrul unei ţări, reprezentate, deci, de o delegaţie ce nu are dreptul decît la un vot) să fie transferate în cadrul Adunării. Un alt aspect - fiecare ţară va fi reprezentată proporţional cu numărul de locuitori. Astfel, Albania, Armenia şi Moldova vor avea cîte 4 locuri, Azerbaidjan, Bulgaria şi Gruzia cîte 5, Grecia-6 România-7, Turcia şi Ucraina cîte 9, iar Rusia-12.

Au fost şi absenţe semnificative de la această reuniune: Bulgaria şi Grecia. "Semnificative" pentru că este de notorietate reticenţa celor două state faţă de o sporire a puterii Turciei în regiune. Şi acest lucru va fi de neevitat datorită, în primul rînd, situaţiei economice - fără ca aceasta să fie singurul motiv. Interese există, e cert, din partea tuturor. Unele cu aplicabilitate imediată şi concretă, altele cu bătaie mai lungă. Însăşi constituirea acestei Adunări poate însemna un sprijin pentru ca ţările membre să pătrundă cu drepturi depline în celelalte organisme internaţionale. În acest sens, ZCEN poate fi o fereastră.

Mirela IAMANDI